

Henning Bokelund

**KARAKTERER OG MILIEUER HOS
PONTOPPIDAN**

De Dødes Rige

GOLDEN TRIADS

Golden Triads
© Henning Bokelund

Bjerggårdsvænget 7
DK-2840 Holte

Citaterne er Pontoppidans, ideen er fra Flemming Behrendt,
udformningen er min.

Jeg takker Flemming Behrendt,
sekretær i Pontoppidan Selskabet,
for hans inspiration og stadige interesse
under udarbejdelsen, og for hans hjælp med
at skaffe og anvende ask Sam.

Henning
Bokelund

Bruchsal og Holte, juli 2003

INDHOLDSFORTEGNELSE

Beskrivelse		side	1
Fil nr. 1	TORBEN	side	8
Fil nr. 2	DIHMER	side	20
Fil nr. 3	BARBARA	side	21
Fil nr. 4	ASMUS	side	24
Fil nr. 5	VESTRUP	side	29
Fil nr. 6	JYTTE	side	39
Fil nr. 7	BROBERG	side	60
Fil nr. 8	STAUN	side	61
Fil nr. 9	KOLDING	side	63

Fil nr. 10	ZAUN	side	66
Fil nr. 11	VON AUEN	side	68
FIL nr.12	ABILDGAARD	side	70
Fil nr. 13	META	side	76
Fil nr. 14	ENSLEV	side	80
Fil nr. 15	SØREN	side	93
Fil nr. 16	SØRENSEN	side	96
Fil nr. 17	FROM	side	100
Fil nr. 18	HAGEN	side	107
Fil nr. 19	SØHOLM	side	115
Fil nr. 20	GAARDBO	side	121
Fil nr. 21	FRANSEN	side	133
Fil nr. 22	REDAKTØRER	side	134
Fil nr. 23	KUNSTNERE	side	138
Fil nr. 24	TYRSTRUP	side	142
Fil nr. 25	POLITIKERE	side	146
Fil nr. 26	EVALDSEN	side	149
Fil nr. 27	DIVERSE	side	152
Fil nr. 28	BORGEN	side	155

Karakterer og Milieuer hos Pontoppidan

1. De Dødes Rige

Beskrivelse

Denne studie er lagt op som en databank og beskriver romanen De Dødes Rige udfra førsteudgaven. Pontoppidan kaldte selv værket en Fortælling-Kres. Der refereres til de fem bind på følgende måde:

i = Torben og Jytte, 1912; ii = Storeholt, 1913; iii = Toldere og Syndere, 1914; vi = Enslevs Død, 1915; v = Favsingholm, 1916.

Som det er naturligt nok, er der alt overvejende anvendt Pontoppidans originale tekst, således at tabellerne i databasen for størstedelens vedkommende udgør en citatsamling. Citaterne er sat i citationstegn, og Pontoppidans ortografi er bibeholdt (f.eks.: saae, Familie).

Hvor det har været nødvendigt at supplere eller forbinde Pontoppidans tekst, er der anvendt kursiv og moderne retskrivning (f.eks.: så, familie) ofte i parentes. Ligeledes er bemærkninger eller vurderinger, der står for min regning sat med kursiv. Udenfor de egentlige Pontoppidan citater er der brugt initialer som henvisning til personerne. Der refereres endvidere til det sidetal i Førsteudgaven, hvor man finder de enkelte optegnelser og citater.

Hvor en person, A, taler om eller tænker om/på en anden person, B, er disse udsagn nævnt sammen med personernes initialer, f.eks. <AH om MV: "gudfrygtige Flæsk">, Hvor sådanne udsagn eller tanker karakteriserer både A og B sættes disse imellem tegnene < og >, som vist ovenfor og angives ved begge personer, idet der dog kan være enkelte mindre ændringer for at bevare logikken.

Der er anvendt 47 såkaldte kendeord, disse kan blandt andet anvendes ved søgninger. Af de 47 kendeord er 35 af typen hoved-kendeord, og 12 af underordnet karakter.

Kendeordene er grundlaget for de individuelle personers karakteristika, de findes som kolonner, det vil sige lodret, og er fælles for alle tabeller. Kendeordene er gengivet i Appendiks 1 med forklaringer, således at tabellerne af pladshensyn kun behøver at indeholde selve kendeordet. Nogle af kendeordene er passive og bidrager ikke til handlingens fremadskreden, som f. eks. „Øjne“, andre er aktive, idet de bringer handlingen i romanen videre, hvilket f. eks. er tilfældet med kendeordet „Møder/debat/episoder“.

Visse beskriver dog Pontoppidans stil mere end de hører til personerne; dette gælder kendeordet "Særlige adjektiver", idet Pontoppidan tit anvendte ganske specielle, ofte selvopfundne adjektiver. På lignende måde er en række metaforer og særlige udtryk optaget under et særskilt kendeord. Under "Noter" findes blandt andet kommentarer og forklaringer, der står for min regning.

Der er beskrevet et antal personer eller karakterer, P, som rækker i den vandrette retning. Den resulterende matrix indeholder derfor 47xP celler. Nogle af cellerne, især de, der er forbundne med mindre vigtige personer, er tomme, medens andre udstrækker sig over flere linier. Hvor det drejer sig om

ægtefolk eller nært beslægtede har det været hensigtsmæssigt at kombinere flere personer i én tabel.

Ved hjælp af teksten i cellerne kan der tegnes billeder af de forskellige milieu'er, Pontoppidan fremstiller i romanen, som f. eks. godsejermilieu'et eller præstemilieu'et. Ved søgninger kan disse da sættes overfor hinanden.

Netop dette at kunne opridse milieu'er er en af styrkerne i Henrik Pontoppidans forfatterskab. De mange fremragende naturbeskrivelser i Pontoppidans værk er derimod ikke medtaget i nogen særlig grad, da det drejer sig om personerne; ligeledes er handlingen i romanen kun antydnet visse steder.

En liste over personerne, opdelt på de 5 bind findes i Appendiks 2, der også viser personernes initialer og hvilke, der er beskrevet i samme tabel (betegnet med a) og b) o.s.v.).

Appendiks 3 er en egentlig indholdsliste, der viser fil nummer og fil navn på de i alt 73 personer. Enkelte personer, der kun omtales kort hos Pontoppidan er udeladt af studien.

Det er hensigten at fremstille studien i 2 versioner. I én version præsenteres resultaterne som en Cd-rom og som en udskrift på papir, hvor kendeordene stilles overfor de enkelte personer, således at disses karakteristika kan aflæses direkte. Denne version, der kan bestilles hos forfatteren, optræder som en slags bog, kan med fordel skrives ud, person for person, og sammenligninger mellem personerne kan laves manuelt ud fra papirudskriften, hvis dette ønskes.

Den anden version, hvortil der er anvendt database programmet "ask Sam" (www.askSam.com), vil også være velegnet til studier og hurtigere søgninger. Den tænkes udlagt på Internettet som en database i forbindelse med Pontoppidan Selskabets hjemmeside, www.henrikpontoppidan.dk, velegnet til

Hermed retter jeg en tak til sekretæren i Pontoppidan Selskabet, Flemming Behrendt, der havde ideen og foreslog en sådan studie. Jeg takker også for hans stadige hjælp og interesse.

Appendiks 1

Kendeord (kolonner)

1) Personens navn

Initialerne angives i parentes

2) Navnets betydning

Hvis relevant, se også 30) Symboler

3) Øgenavn

Hvis et sådant findes

4) Alder

Første gang han/hun omtales markeres med 1, senere omtaler, hvor alderen er nævnt med tallene 2, 3 osv.

5) Fødested

6) Nationalitet

- Dansk indfødsret/udlænding, etc.*
- 7) Bopæl
*Den første bolig markeres med 1.
Flytninger til andre steder angives ved tallene 2, 3 osv.*
- 8) Hvor vi møder vedkommende første gang
- 9) Udseende
- 9a) Skæg
Ja/form
- 9b) Øjne
Farve, skeløjet, etc.
- 9c) Hår
Farve, evt. skaldet, etc.
- 9d) Højde
- 9e) Andre karakteristiske træk
Invalid/næseform, etc.
- 10) Fysisk styrke
Stærk/svag
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse og/eller interesse som hobby
Sang/spil/maleri/litteratur
- 13) Ambitioner, livsmål
Opfyldte mål eller ambitioner kan angives med et plustegn (+), ikke opfyldte med et minus (-).
- 14) Karaktertræk
Stolt/veg/pålidelig/hjælpesom/upålidelig/misundelig/melankolsk, etc.
- 15) Religionsforhold
*Missionsk/grundtvigianer/jøde/fritænker/indifferent.
Her omtales også de hyppige henvisninger til præster, i fald det drejer sig om kirkelige forhold*
- 16) Økonomi
Overklasse/underklasse/fallit, etc.
- 17) Omvæltninger i livet
Opstigninger og fald, 1/2/3
- 17a) Uddannelse
Skole etc.
- 18) Erhverv, profession
I lære som/udøvet erhverv 1/udøvet erhverv 2
- 18a) Titel
- 19) Familieforhold
- 19a) Civilstand
Forlovet med/gift med/skilt fra
- 19b) Forhold til familien
Godt/dårligt/o.s.v.
- 20) Ven/veninde med
Ven fra skolen/barndomsven/ungdomsven/senere venskab
- 20a) Andre forbindelser
Lærer for/elev af/kollega til

- 20b) Bekendte/forhold til andre
Uvenner hører også under denne rubrik
- 21) Forelæsnings
- 22) Møder/Debat/Episoder
Når personer mødes opstår der ofte en debat; der kan også forekomme episoder, der kan bringe handlingen videre.
- 23) Påklædning
Hat/trøje/bukser/sko etc. Ved lejlighed 1/2/3
- 24) Rejser til
Landsdele i Danmark 1/2/3, udland 1/2/3
- 25) Sygdomme
- 26) Alder ved død
Hvis angivet
- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
En del af personerne hos Pontoppidan er skitserede over virkelige personer. Der er henvist til sådanne mulige beskrivelser her. Er cellen tom er personen sandsynligvis fiktiv.
- 30) Symboler
I navn/erhverv/påklædning/opførelse
- 31) Særlige udtryk/metaforer
- 32) Særlige adjektiver
De specielle adjektiver, en vigtig del af Pontoppidans stil, er understreget i teksten og er gentaget under dette nummer.
- 33) Citater
Pontoppidan anvendte af og til direkte citater fra andre, f. eks. fra Bibelen. Hvor det er relevant er sådanne placeret her.
- 34) Noter
Her angives bl. a. mine ofte subjektive tanker og meninger, der henviser til specielle forhold eller temaer.
- 35) Inspireret af
Her angives mulige inspirationer fra andre forfattere eller filosoffer.

Kilde: De Dødes Rige. i) = Torben og Jytte 1912, ii) = Storeholt 1913, iii) = Toldere og Syndere 1914, iv) = Enslevs Død 1915, v) = Favsingholm 1916.

Appendiks 2

Personer (Rækker)

Opført i den rækkefølge de optræder, dog under hensyntagen dertil at nogle af personerne er blevet kombineret på et opslag.

i) Torben og Jytte

1. Torben Dihmer (TD), herunder frk. Steinbach

- 2a. Klaus Dihmer (KD)
- 2b. Torbens Fader (XD)
- 3a. Barbara (Ba)
- 3b. Mikkelsen (Mi)
- 4. Asmus Hagen (AH)
- 5a. Mads Vestrup (MV)
- 5b. Stine Vestrup (SV)
- 6. Jytte Abildgaard (JA), herunder Ole Knudsen
- 7a. Broberg (XB)
- 7b. Ville Broberg (VB)
- 8a. Oleane Staun (OS)
- 8b. Mette Staun (MS)
- 9a. Holger Kolding (HK)
- 9b. Olivia Kolding (OK)
- 10. Zaun (Za)
- 11a. Mohn (Mo)
- 11b. von Auen (vA)
- 12a. Bertha Abildgaard (BA), herunder Arvid og Ebbe Abildgaard og Grandtanten
- 12b. Hjalmar Abildgaard (HA), herunder hans søster = Jyttes faster
- 13a. Rosalia Birch (RB)
- 13b. Meta Haagensen (MH)

ii) Storeholt

- 14. Tyge Enslev (TE)
- 15a. Søren Kresten Madsen (SKM)
- 15b. Ane-Marie Madsen (AMM)
- 16a. Kresten Sørensen (KS)
- 16b. Jørgen Sørensen (JS)
- 16c. Katrine (Kat)
- 17a. Karsten From (KF) herunder Fru Merck (Me)
- 18a. John Mathias Hagen (JH), herunder Marianne Wamberg (MW)
- 18b. Vilhelmine Hagen (VH)
- 19a. Kresten Søholm (KSø)
- 19b. Frk. Søholm (FSø)
- 20a. Johannes Gaardbo (JG), herunder Jørgen Mosegaard (JM)
- 20b. Poul Gaardbo (PG)
- 13b. Meta Haagensen, gift Gaardbo
- 21. Kaj Frandsen (Fr)
- 22a. Danielsen (Da)

iii) Toldere og Syndere

- 23a. A.B.D. Carlsen (ABD)
- 23b. Jørgen Berg (JB)
- 23c. Maja Berg (MB)
- 23d. Frants Møller (FM)
- 23e. Susse Frederiksen (SF)
- 23f. Cajus Vang (CV)

- 24. Tyrstrup (Ty)
- 25a. Gjærup (Gj)
- 25b. Bohse (Bo)
- 25c. Aleksandersen (Al)
- 25d. Jørgen Højbo (JHø)
- 25e. Tanning (Ta)
- 26a. Fanny Evaldsen (FE), herunder Ellen-Katrine Jensen (EKJ))
- 22b. Samuelson (Sa)

iv) Enslevs Død

- 27a. Elisabeth Mohn (EM)
- 27b. Professor Mundt (Mu)
- 27c. Stensballe (St)
- 27d. Abel (Ab)
- 27e. Professor Bendix (Be)
- 27f. Anton Bjerreby (AB)

v) Favsingholm

- 23g. Karl May (KM)
- 3c. Frk. Hecht (He)
- 23h. Bjørn Hamre (BH)
- 28a. Kjeld Borgen (KB)
- 28b. Grete Randbøl (GR)
- 27g. Frk. Sølling (Sø)

Numrene 23 og 25 føres samlet, henholdsvis under "Kunstnere" og "Politikere". Nummer 22 føres under "Redaktører" og nummer 27, der indeholder sekundære Personer, kaldes "Diverse".

Appendiks 3

Indholdsfortegnelse

Der er beskrevet 73 personer, samlet i 28 filer. I nedenstående liste er personerne med deres tilhørende fil nummer opført i alfabetisk orden sorteret efter efternavnet, da fornavnet ikke i alle tilfælde er kendt. Fil navnet består af et enkelt ord, der beskriver hovedpersonen i vedkommende fil. Torben Dihmer findes under "Torben", hans forfædre under "Dihmer", analogt gælder for Jytte Abildgaard.

	Fil nr.	Fil navn
Abel (Ab)	27	Diverse
Abildgaard, Arvid	12	Abildgaard
Abildgaard, Bertha (BA)	12	Abildgaard
Abildgaard, Ebbe	12	Abildgaard
Abildgaard, Hjalmar (HA)	12	Abildgaard
Abildgaard, Hjalmar 's søster	12	Abildgaard

Abildgaard, Jytte (JA)	6	Jytte
Aleksandersen (AI)	25	Politikere
Barbara (Ba)	3	Barbara
Bendix, Professor (Be)	27	Diverse
Berg, Jørgen (JB)	23	Kunstnere
Berg, Maja (MB)	23	Kunstnere
Birch, Rosalia (RB)	13	Meta
Bjerreby, Anton (AB)	27	Diverse
Bohse (Bo)	25	Politikere
Borgen, Kjeld (KB)	28	Borgen
Broberg (XB)	7	Broberg
Broberg, Ville (VB)	7	Broberg
Carlsen, A.B.D.(ABD)	23	Kunstnere
Danielsen (Da)	22	Redaktører
Dihmer, Klaus (KD)	2	Dihmer
Dihmer, Torben (TD)	1	Torben
Dihmer, X (XD)	2	Dihmer
Enslev, Tyge (TE)	14	Enslev
Evaldsen, Fanny (FE)	26	Evaldsen
Frandsen, Kaj (Fr)	21	Frandsen
Frederiksen, Susse (SF)	23	Kunstnere
From, Jytte, se Abildgaard, Jytte	6	Jytte
From, Karsten (KF)	17	From
Gaardbo, Johannes (JG)	20	Gaardbo
Gaardbo, Meta (MG)	20	Gaardbo
Gaardbo, Poul (PG)	20	Gaardbo
Gjærup (Gj)	25	Politikere
Grandtante, Bertha's	12	Abildgaard
Haagensen, Meta (MH)	13	Meta
Hagen, Asmus (AH)	4	Asmus
Hagen, John Mathias (JH)	18	Hagen
Hagen, Vilhelmine (VH)	18	Hagen
Hamre, Bjørn (BH)	23	Kunstnere
Hecht, Frk. (He)	3	Barbara
Højbo, Jørgen (JHø)	25	Politikere
Jensen, Ellen-Katrine (EKJ)	26	Evaldsen
Katrine (Kat)	16	Sørensen
Knudsen, Ole	6	Jytte
Kolding, Holger (HK)	9	Kolding
Kolding, Olivia (OK)	9	Kolding
Madsen, Ane-Marie (AMM)	15	Søren
Madsen, Søren Kresten (SKM)	15	Søren
May, Karl (KM)	23	Kunstnere
Merck, Fru (Me)	17	From
Mikkelsen (Mi)	3	Barbara
Mohn (Mo)	11	von Auen
Mohn, Elisabeth (EM)	27	Diverse
Møller, Frants (FM)	23	Kunstnere

Mosegaard, Jørgen (JM)	20	Gaardbo
Mundt, Professor (Mu)	27	Diverse
Randbøl, Grete (GR)	28	Borgen
Samuelsen (Sa)	22	Redaktører
Søholm, Frk. (FSø)	19	Søholm
Søholm, Kresten (KSø)	19	Søholm
Sølling, Frk. (Sø)	17	From
Søren Smed (SKM)	15	Søren
Sørensen, Jørgen (JS)	16	Sørensen
Sørensen, Kresten (KS)	16	Sørensen
Staun, Mette (MS)	8	Staun
Staun, Oleane (OS)	8	Staun
Steinbach, Frk.	1	Torben
Stensballe (St)	27	Diverse
Tanning (Ta)	25	Politikere
Torbens Fader (XD)	2	Dihmer
Tyrstrup (Ty)	24	Tyrstrup
Vang, Cajus (CV)	23	Kunstnere
Vestrup, Mads (MV)	5	Vestrup
Vestrup, Stine (SV)	5	Vestrup
von Auen (vA)	11	von Auen
Wamberg, Marianne (MW)	18	Hagen
Zaun (Za)	10	Zaun

Fil nr. 1: TORBEN

- 1) Personens navn Torben Dihmer (TD)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder **Fase 2:** *endnu ikke 30 år (i:6); for faserne se 17)*
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl *østjyske fædrenegård, Favsingholm (i:3);*
- 8) Hvor vi møder...
Fase 1: "...hans store, brunblonde Skikkelse med det mærkelige Vædderansigt" (i:5); egenartede ydre (i:5); **Fase 2:** "gulbleg" (i:8); **Fase 3:** *HK om TD: "den Vædderprofil er da ikke til at tage Fejl af" (i:107);* **Fase 1:** *JA betragter TD's billede i albumet: <"det underligt udslukte Ansigt...den alt for brede Næse og - aa! - disse milelange Kinder...denne groteske Maske" (i:133)>; Frk. Steinbach: "var en sydlandsk Skønhed med gylden Hudfarve" (i:137);* **Fase 4:** "Bjørn Hamre blev som slaaet for Brystet ved Synet af den andens hærgede Skikkelse" (v:74);
- 9) Udseende
- 9a) Skæg **Fase 2:** *se 9c) (i:8);* **Fase 3:** *TD har lagt sig skæg til (i:107);* JA: "Det krusede Skæg klædte ham

virkeligt" (i:139); **Fase 4:** "Ved første Øjekast ganske den gamle Torben Dihmer, der bare havde lagt sig et loddent Underansigt til" (iv:123); "En høj Mand med mørkeblondt Fuldskæg" (v:12);

9b) Øjne

Fase 2: "Svækkelsen havde naaet Øjnene, saa han daarligt kunne læse" (i:6); "...med stive Øjne, der pressede sig frem mellem Laagenes kødrøde Rande" (i:8); **Fase 3:** *eneste men af sygdommen:* "en lille krampagtig Sitren af det højre Øjenlaag" (i:111); Frk. Steinbach havde "Øjne som et par Tvillingekirsebær". *TD's billede i albumet:* "de smaa Øjne, der sad saa utilladeligt nær ved hinanden" (i:123); **Fase 4:** "...da hans Syn var blevet svækket, saa han ikke taalte at arbejde ved kunstigt Lys" (v:68); "Hans Øjne med de opsvulmede Laag..." (v:118);

9c) Hår

Fase 1: *omhyggelig hårskilning (i:5);* **Fase 2:** "Haar og Skæg lod han vokse, saa det strittede omkring ham som Tjørneris" (i:8);

9d) Højde

stor; "En høj Mand med mørkeblondt Fuldskæg" (v:12);

9e) Andre karakteristiske træk

JA: "...hun hørte kun selve Stemmen, denne mørke, klokkedybe Mandsrøst, der altid havde været saa farlig for Kvinden i hende...hun fandt at den havde forandret sig ikke saa lidt. Der var kommen noget brudt i Klangen" (i:139);

10) Fysisk styrke

Fase 2: *svækkelse*

11) Vaner

Fase 1: "red til Skolen paa en Nordbag" (i:38); **Fase 4:** "I sin Foragt for den Overflod af ligegyldige Ting, som man derude i Spøgelsesverdenen sloges saa blodigt om og ikke undte hinanden, forenkledede han mere og mere sine Livsvaner og fandt en barsk Tilfredsstillelse i at undvære" (v:173);

12) Hobby

jagt (i:5); studier og læsning; tidligere i **Fase 1:** *ridning;* **Fase 3:** *ville gerne ride igen, men Jytte afviser ham med:* "for min Skyld skal De ikke ulejlige Dem. Jeg veed desuden bestemt fra Hr. von Auen, at der ikke er tilredne Heste at faa" og "Jytte fortrød sine Ord endnu før hun havde sagt dem" (i:187);

12a) Kunstnerisk udfoldelse

13) Ambitioner, livsmål **Fase 1:** "Han ville være Politiker, Statsmand" (i:5); **Fase 2:** "ikke engang den stakkels Doktordisputats naaede jeg at faa færdig" (i:7); **Fase 3:** "Engang tænkte jeg jo ogsaa paa at sælge Gaarden – eller rettere at give den tilbage til Samfundet mod en Affindelsessum for at faa den udstykket til Husmandslokker...nu ville det unægtelig ikke længere falde mig saa let at realisere den (*planen*)" (i:185); *Za til TD:* "En Godsejer, der hylder de Ideer om Retten til Jord, som De i sin tid tog Ordet for i "Aprilforeningen". En Godsejer, der er erklæret Georgist!", *TD svarer:* "Aa, det er saa længe siden" (i:203); *TD vil foreløbig politisk forblive i stilheden:* "Vorherre maatte saa efter Evne tage Vare paa Danmark saa længe (i:208); **Fase 4:** *TE mod Ty, AH vil have TD til at engagere sig:* "Men jeg er ganske uinteresset. Den hele Hanekamp er for mig ikke en Bønne værd...Vi kommer maaske til at opleve en Kostymeforandring. Andet bliver det dog ikke." (iv:220-21);

14) Karaktertræk **Fase 1:** "Fra alle Sider var han bleven efterstræbt og forkælet, da Ulykken ramte ham som en forgiftet Pil fra et Baghold" (i:5); "Han var en overlegen Taler" (i:5); "...virkede han ved sin næsten flegmatiske Ro, indtog ved sin urokkelige Saglighed og et underfundigt Lune" (i:5); (*han*) "...der ikke havde kendt hverken Søster eller Moder og derfor havde en næsten sygelig Trang til kvindelig Forstaaelse og Ømhed" (i:69); **Fase 2:** "Han, der havde været saa sorgløs for sin Fremtid, saa overtroisk sikker paa sin Bestemmelse sad nu her og maatte dø med to tomme Hænder" (i:7); "Dødsangsten havde givet den før saa fredsommelige Mand et mørkt og stridbart Sind" (i:8); "Han kunne have urimeligste Indfald" (i:8); "Han fandt en trist Tilfredsstillelse ved at lade alt i Huset og Parken forfalde" (i:8); *AH om TD's studier:* "...Gud bevare din Forstand, min Dreng!...du var nu altid et lille Stykke af en geheim Drømmer, Junker Torben!" (i:53); hans forsvar af MV overfor AH var uden virkelig varme (i:55); **Fase 3:** moderens breve fra forlovelses tiden: "Disse Breve havde givet ham sin Moder tilbage og dermed ogsaa i meget givet ham en klarere Forstaaelse af sig selv" (i:60); "Da det gik op for ham, at det var JA han havde drømt om, blev han med eet lysvaagen" (i:62); **Fase 3:** *ved mødet med Za og HK sad TD:* "Med en pinefuld Fornemmelse af at blive befamlet

og besnust rent korporligt" (i:108); "...som det syntes at skulle gaa ham ved denne saa heftigt attraaede Genforening med Livet: han kendte ikke Virkeligheden igen. Den præsenterede sig som i et Hulspejl, der forvrængede og forgrovede alle Linjer i det Erindringsbillede, han havde bevaret af den" (i:111); *AH om TD*: "Han var blevet en Særling og en Grillefænger" (i:142); "Torben viste sig stadig noget tung i Konversationens flydende Kunst. Han havde paa Grund af sin i aarelange Tavshed endnu nogen Vanskelighed ved at udtrykke sig med Liv" (i:180); "Man sidder en Aftenstund i sin Lænestol og gør ganske stille den Opdagelse, at man i flere Henseende er en ganske anden end man har bildt sig ind" (i:221); "Han havde al Respekt for den rabies theologorum, der lurede hos de fleste Danske og havde forvoldt saa mange Landsulykker. Og det kunne jo ikke nægtes, at Jordbunden var blevet godt forberedt for den af megen Ufornuft og Forvendthed i Tiden. Det blev ham mere og mere en Overbevisning, at et Tidsskifte igen var ved at løbe ud. Midnatstimen var allerede naaet og Spøgeriet i fuld Gang alle Vegne. Godt han havde sit Favsingholm! Her kunne Jytte og han sidde velforvaret under den desperate Dødningsedans, indtil det igen gryede – for dem selv eller deres Børn" (i:242); og *så kom BA til ham med sit nedslående budskab om Jytte* (i:242); **Fase 4**: "I sin Foragt for den Overflod af ligegyldige Ting, som man derude i Spøgelsesverdenen sloges saa blodigt om og ikke undte hinanden, forenkede han mere og mere sine Livsvaner og fandt en barsk Tilfredsstillelse i at undvære" (v:173);

15) Religionsforhold

Fase 3: *til MV i striden om alderdomshjemmet*: "De kan ikke tilgive mig, at jeg ikke har ladet mig begejstre for Deres Livsanskuelse, og nu skal hele Sognet straffes i den Anledning" (i:85); *og*: "Det ville være komisk, dersom ikke den hele Tankegang var saa uværdig" (i:86); *han lagde papirerne om MV's afskedigelse*: "bort med afgjort Ubehag... Aviserne skulle nok blive nødt til igen at beskæftige sig med denne Ulv i Faareklæder efter at man havde klippet Ulden af ham" (i:242);

16) Økonomi

Fase1: "den unge jyske Junker....med de mange Penge" (i:5);

- 17) Omvæltninger i livet **Fase 1:** *barndom/ungdom/før sygdommen*, **Fase 2:** *under sygdommen* **Fase 3:** *efter sygdommen/4 års rejser*, **Fase 4:** *hjemme igen*
- 17a) Uddannelse **Fase 1:** *skole i Randers for 18 år siden (i:6); sendt til Herlufsholm (i:4); "...brød han selv afgjort med Slægtstraditionen, tog en statsvidenskabelig Eksamen, som der gik Ry af, og rejste siden til Udlandet for at fortsætte sine socialøkonomiske Studier og lære Verden at kende" (i:5); efter JA's kurv: "flyttede om i Europa" i tre år for sine studiers skyld (i:68);*
- 18) Erhverv, profession
18a)Titel *godsejer (i:5);*
- 19) Familieforhold *søn af Etatsraad XD (i:3); hans farfar var KD (i:4); XD forulykkede paa en rejse, og: "han (TD) havde dengang været en tolvvaars Dreng uden Moder" (i:3); ingen søskende, hjemmet blev opløst (i:3);*
- 19a) Civilstand *ugift*
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med *om AH og hans mening om MV: "...den kloge Asmus, der syntes saa hareøjjet og vindig men var en Seer!" (i:85); **Fase 3:** "Han tænkte paa, hvad Asmus og hans andre politiske Ungdomsvenner ville sige, i Fald han afslog at lade sig engagere som offentlig Personlighed... og fru Bertha? Hun ville ikke tilgive ham det. Til Gengæld viste han, at han ville finde Forstaaelse hos Jytte, og det var ham unægtelig det vigtigste" (i:206); TD til BA om politik: "Jeg synes, at Livet mere og mere former sig som en Kehraus til stumt Orkester. Og kender De noget uhyggeligere? Det er som om man saae de Døde danse paa deres egne Grave, og jeg ser da ogsaa i Aanden, hvordan alle disse galoperende Skygger vil flygte hovedkulds ned i Jorden ved det første Hanegal" (i:223); <BA, næppe har hun fortalt Torben om Jyttes svigt, før hun bliver prosaisk og tænker på sig selv: "Og naar Direktør Zaun næste gang banker paa Deres Dør, vil han ikke gaa forgæves. Tror De ikke ogsaa selv det? Hertil svarede Torben ikke noget", derefter moderligt: "lidt efter stod hun ogsaa op, klappede tavs hans Kind og gik bort" (i:245)>; <AH om TD efter bruddet med JA: "Jeg faar af og til et Par Ord fra ham paa et Postkort....Han fører stadig en besynderlig fredløs Tilværelse....Nu flakker han om paa egen Haand, men det synes ikke at gøre ham*

mere tilfreds. Jeg forstaar mig ikke paa ham....Noget ekscentrisk er han unægtelig bleven." (ii:140-41)>; **Fase 4:** *TD møder AH, der siger:* "Jo, der stod han virkelig....Endelig – du vidtomstrefjende Odysseus" (iv:123); *<AH var forberedt:* "paa, at Vennen endnu ikke helt havde forvundet Følgerne af sin aarelange Indmuring paa Favsingholm, maaske heller ikke af den Skuffelse, han havde lidt ved Mødet med hans vidtløftige Kusine. Smilet var uden Glæde." (iv:124)>; *<dialog AH/TD om politik:* "Forresten ventes der et Generalopgør i Rigsdagen i den nærmeste Fremtid. Saa faar vi rimeligvis nye Valg – og et gunstigere Øjeblik til at træde frem paa Skuepladsen kan du ikke faa. Jeg vil sige dig: vi er mange der har ventet paa dig....vi trænger aabenbart først og fremmest til nye Impulser. Disse Bønder og Skolelærere og andre politiske Dilettanter, som vi nu regeres af, har bragt det folkelige Selvstyre i Miskredit. Enslev kan der ikke regnes med. Han er udslidt....Tyrstrup er der ingen, der har Tillid til....Overalt ventes der paa den nye Mand, den virkelige Statsmand, der igen kan bringe den krængede Statsskude paa ret Køl, *TD svarer:* "Den Dag vil hverken du eller jeg komme til at opleve, Asmus....Jeg tror – for at blive i dit Billede – at vi befinder os paa en Dødsejler, som en skønne Dag gaar til Bunds med os alle sammen. Og det kan ingen menneskelig Magt forhindre", *og videre:* "....rimeligt, at Tyrstrup lader Præsterne komme til. Naar I Læger har maattet opgive en Patient, overlader I ham jo ogsaa villigt til Præsternes Trøst og det øvrige Begravelsesvæsen" (iv:126-27)>; *TD om JH:* "Vi har rimeligvis haft den samme naragtige Mirakeltro paa Lovgivningsmagtens Velsignelser....Nej, det lader sig ikke gøre, at fabrikere Menneskelykke paa Maskine" (iv:127-28); *nej til politik, fremtidsplaner:* "....Saa tror jeg meget snarere, at jeg paa Favsingholm vil føle det som om jeg var vendt tilbage til Solen og det virkelige Liv – fra en Rejse i de Dødes Rige....Jeg er fuldt overbevist om, at vi staar foran en Verdenskatastrofe. Det saakaldt civiliserede Samfund har i de sidste hundrede Aar arbejdet som en afsindig paa sin egen Undergang" (iv:129); *TD til AH om JA, som han så ved Kasino-festen med KF:* "En Kunstner altsaa. Det havde jeg nu mindst tænkt. Han saae forresten ogsaa nok saa meget ud som en Cirkusartist. Jeg havde i Grunden ventet et aneligere Resultat af saa mange Aars

samvittighedsfulde Overvejelser" (iv:131); <AH: "Enslev er det sidste skrøbelige Bolværk mod den middelalderlige Syndflod, som nu truer os. Rimeligvis bilder Tyrstrup sig ind, at naar han først faar bundet Munden paa Enslev, skal han snart fa Krammet paa sine nuværende Hjælpere. Han er en godmodig Trækokse, der ikke selv veed, hvem der kører ham" (iv:220-21)>; TD til AH: " - i det mindste fra den Dag, jeg rejste hjemmefra som helbredet - har jeg ført en Skintilværelse, som jeg maa befries for....Paa mine fysiske Organer har dine Piller gjort Underværker. Jeg er bleven rørig og stærk som før. Men mit Sind - mit hele Følelsesliv - har du ikke kunnet give den gamle Robusthed tilbage; og i den Henseende vil ikke Alverdens Kemikalier kunne hjælpe noget....en Emeritus, dit forhenværende Medmenneske, Asmus, der er ude af Stand til længer at føle synderligt ved det hele" (iv:222); "Men ser du, jeg er kommet til den Overbevisning, at man ikke skal forsøge paa at stride mod sin Skæbne. For det nytter dog ikke noget. Der gøres ikke Mirakler her i Verden. Heller ikke af Videnskaben" (iv:223); "Den Beslutning, jeg har fattet, skal du ikke gøre noget Forsøg paa at faa mig bort fra....Den er saa gammel hos mig som min Overbevisning om, at vi Mennesker først faa Fred i Sjælen, naar vi holder op med at ville fuske den store Verdensmester i Haandværket og ligesom daarlige Skuespillere forvrænge og forfladige den Rolle, vi har faaet tildelt i hans Drama" (iv:226); "Ja, Menneskeslægten er syg. Afsindig". (iv:228); <da TD udtrykker sympati for PG's udgivelser, udbryder AH: "Der maatte det jo ende med dig! Ja, nu forstaar jeg, at du er inkurabel....Det er virkelig oplivende! Her gaar vi Læger og Videnskabsmænd og arbejder trofast paa at gøre Tilværelsen en Smule menneskelig for vore Medskabninger...og saa faa vi Skam til Tak af en skørhovedet Kvaksalver, der hidser Folk op imod os. Og forholdsvis fornuftige Mennesker applauderer Manden og finder ham interessant. Det er nydeligt" (iv:229)>;

20a) Andre forbindelser *mødte en tysk kunstnerinde i Wiesbaden, Frøken Steinbach fra München, der: "havde udtalt Haabet om at faa ham med paa en Selskabsrejse Jordan rundt" (i:137); "...en af vore Bekendte har set Torben Dihmer sammen med en meget elegant Dame i München" (ii:141); om He: "Han var forbitret*

paa sig selv, fordi han igen havde ladet sig narre ind i klæbrige Spind af ti tusinde Løgne, der var en Kvindes Uskyld....atter grebet til Asmus Hagens Mirakelpiller for at blive et Han-Menneske igen....Nu havde han brændt baade Recepten og de tiloversblevne Piller for det Tilfælde, at han igen skulde blive ført i Fristelse af et Par røde Læber" (v:84);

20b) Bekendte/forhold til andre

Fase 1: *overfor MV: en hændelse i skolegården, hvor MV havde spyttet på ham, han ville derfor skifte skole, men faderens død kom på tværs (i:56);* **Fase 4:** *<TD om BH: "Han er for resten slet ikke den Menneskeæder, han af mange bliver gjort til. Han fortærer kun sig selv. Som de fleste af den Slags Folk" (v:71-72)>; og videre: <"Han saae i Bjørn Hamres politiske Optræden kun en diletantisk Ageren. Men han satte ham højt som Digter, som en benaadet Friluftssanger, skaaret ud af Folkets Side, og det gjorde ham ondt at tænke paa at ogsaa dette naturfriske Menneske skulde fanges ind og forgiftes af den store Skøge Publikum" (v:72)>; BH citerer TD fra tidligere: "De sagde, at nu havde Rigdommen i Aartusinder behersket Verden og fordærvet den. Nu var det fra den fattige Mand, Frelsen skulde komme", og TD: "Det Ord staar jeg ved endnu" (v:78); om TE på dødslejet: "Det er trist at tænke paa, at den Strøm af bitre og hadefulde Ord skulde blive den Mands Farvel til Livet....Han var jo ogsaa en Moses, der vilde føre Folket ud af Trældommen, og vi har maaske aldrig her i Landet haft en guddommeligere Vilje end hans, da han endnu var ung og begejstret" (v:81); TD fortsætter til BH: "Vi har Æren af at have indført et journalistisk Æselsregimente, der kujonerer Befolkningen værre end tredive Tyranner" (v:82); <PG har betænkeligheder, da KB søger arbejde på Favsingholm, men TD ser det anderledes: "Vi staar vist ikke i Fare for at blive overrendte af Studenter, der melder sig som Grøftegravere. Udviklingen gaar foreløbig den anden Vej....Jeg synes De har al Grund til at glæde Dem. De har her faaet Deres første Discipel" (v:176)>;*

21) Forelskelser

Fase 1: *forhold til JA: "Nu følte han sig for første Gang grebet af den mystiske Magt, der fletter to Menneskers Livstraad sammen og fuldbyrder deres Skæbne" (i:66); han frier til JA ved en udflugt til*

*Langelinje, men får dagen efter et nej: "i et lille, anstrengt, halvt humoristisk Brev" (i:67); derved: "Beredte hun ham hans Livs første alvorlige Nederlag." (i:68); **Fase 3:** "Han gjorde ingen alvorlig Modstand, da han mærkede, at Kærligheden igen begyndte at spinde sine gyldne Traade imellem dem." (i:71); om JA: "Han maatte ofte tænke paa de halvtamme Raakid, man kan træffe i Nærheden af Skovfogedboliger, som flygter, saa snart man nærmer sig, men følger efter, naar man gaar bort" (i:71); "Han sad der med en slags Kvælningsangst, mens han mærkede, hvordan den gamle sejlivede Forelskelse igen begyndte at indspinde ham i sin Nessusskjorte" (i:140); "...og nu havde han tilmed faaet en ulykkelig Forelskelses hele Latterlighed at slæbe om med. Denne forkomne Ungdomskærlighed havde ædt sig ind i hans Organisme som Giften fra et gammelt Saar" (i:153); kort derefter: "...og han følte, at det store Under virkelig nu var fuldbyrdet med ham (i:162); medens Zaun taler til ham om valgudsigterne: "...tænkte han, maatte han kunne holde Bryllup om tre, højst fire, allerhøjst om fem Maaneder, og til den Tid skulde Favsingholm sættes i en saadan Stand, at han uden Undseelse kunde hjemføre sin Brud til Fædrenegaarden og byde hende at bo der er Del af Sommeren." (i:167); <"Det var jo aldeles den gamle Torben Dihmer, ham som hun (Jytte) netop for bestandig havde forvist til Mindernes Skyggeverden" (i:179)>; "Han sad der allerede med en Besidders Tryghed og gjorde sine Rigdomme op" (i:190); "... idet hans øre Tanker tumlede den lykkelige Tid i Møde, da hans lange Ensomhed endelig var forbi,....om to, maaske tre, allerhøjst om fire Maaneder", (jfr. ovenfor (i:167) (i:190); "Nu følte han ret, hvor ubehjælpelig fremmed han var bleven for meget af sin egen Fortid med dens naive Tro paa alle Slags menneskelige Paafund. Men han havde i Øjeblikket heller ikke Tanke for meget andet end at vide Grunden til Jyttes Skyhed. Hans genvundne Manddomskraft sad foreløbig fangen som Herkules og holdt Garn for Lydiens Dronning" (i:205); "Her havde han gaaet med Erindringens Lygte og søgt efter sit gamle Jeg, der var død for længe, længe siden" (i:208); da BA bringer ham JA's afslag: "Han sad ret op og ned med Hænderne knuget om Stolens Armstykker. Hans Hoved havde løftet sig, men Ansigtet var hvidt og Blikket udslukt....jeg vender simpelthen tilbage til den*

Tilstand, jeg befandt mig i for blot to Dage siden....i Gaar er ikke i Dag, Fru Abildgaard" (i:244); *han tager paa en rejse jorden rundt (i:245)*; **Fase 4:** *til AH: "...jeg har forliget mig med min Skæbne. Den er nu engang min, og jeg kan ikke længer forestille mig mit Liv uden den. Vi to er viet til hinanden, og – som Formularen lyder – hvad Gud har sammenføjet, skal Mennesker ikke adskille. Det kommer der kun Skuffelse og Ufred ud af" (iv:223)*; *og videre: "...saa vil jeg gerne en Gang for alle have det sagt, at jeg betragter det som en Lykke ogsaa for mig, at vort sidste Møde forløb som det gjorde....Jeg skylder din Kusine stor Taknemmelighed, fordi hun dengang med sit standhaftige Vægelsind forhindrede en Ulykke. Det be'r jeg dig om ved Lejlighed at sige hende fra mig" (iv:224-25)*; *se også JA*;

22) Møder/Debat/Episoder

*Møder med JA: **Fase 1:** 1. møde paa Storeholt, hun var en halv snes år, han var 15, badescenen (i:63); 2. møde den sommer han blev student også paa Storeholt: "Hun var halvvoxen nu og han forelskede sig en Smule i hendes brune Øjne" (i:63-64); 3. møde sker seks år efter: JA var blevet student og: "han var endelig blevet Kandidat" (i:64); 4. møde ved et københavnsk middagselskab, hvor de får hinanden til bords: "han havde tænkt sig hende høj og slank" (i:64); 5. møde uforvaret i ridehuset efter hans hjemkomst efter at hun havde givet ham en kurv: "hun var nu blevet 22 Aar og stod i sin fejreste Blomstring" (i:68); og: "de fandt snart igen den gamle, kammeratlige Tone" (i:69); se også JA; **Fase 4:** TD besøger PG i Jerve: "fordi han havde læst, hvad Poul havde skrevet....de sad og talte i to Timer, og jeg (Meta) har ikke i mange Aar set min Mand saa oplivet" (v:12); TD ved mødet med BH: "Man synes, at man er Vidne til en uhyggelig Maskefest. Se, det Tilfælde har været mit, og jeg har taget det Parti at forføjje mig bort i al Stilfærdighed" (v:77)*;

23) Påklædning

Fase 1: *ved skolegangen: "en mjødbrun Fløjlsdragt med Bælte og lange Ridegamasjer" (i:38)*; **Fase 2:** *en lang graa ulster (i:8)*; *ved AH's besøg ved sygelejet: "en falmet Slaabrok af brunt Klæde....havde store, graa Filtsko paa Fødderne" (i:14)*; **Fase 3:** *i Genua: "en høj skægget Herre med en lysegraa Sommerulster hængende løst over Selskabsdragten" (i:134)*; *dagen efter den første*

aften i Genua: "i et lysegraat Jakkesæt med en Straahat i Haanden" (i:179);

24) Rejser til

Fase 2: *"...vendt hjem fra et udenlands Badested (Nauheim)" (i:3); "....han rejste til Nauheim for at gennemgaa en Kur – og hente sin Dødsdom" (i:71);*
Fase 3: *lægerne mener altså, at jeg skal rejse til et sydligere klima: Italien over Paris: "Jeg skal gennemgaa en af disse Solkure, som er blevet saa moderne" (i:82-83); til Genua i Italien efter en kur i Wiesbaden (i:101); "Ved at rejse Jordan rundt havde han faaet et Indtryk af Menneskeheden som en trøstløs Stimmel af Fordømte" (v:30-31);*

25) Sygdomme

Fase 2: *"ilde tilredt af en Hjertesygdom" (i:3); "Aandenød og Hjertebanken og slappe Knæ..." (i:6); lægen forbød ham at ride (i:70); til AH: "Jeg stinker allerede" (i:14); AH: du lider af: "Et skjult Myxødem....en Destruktion af Skjoldbruskkirtlen....i Øjeblikket (må den) siges at være uhelbredelig, men dens Virkninger har den moderne Lægevidenskab saa at sige fuldstændig formaaet at ophæve" (i:19); TD: "Det er jo umuligt", hvortil AH svarer: "Der er ingenting umuligt" (i:20); AH: "Men vent! Du kan blive den lykkeligste af os alle!" (i:20); syg i 3 aar (i:51); vendepunkt i sygdommen (i:57);*
Fase 3: *"Hvad har jeg vundet? Ikke saa saare har Døden maattet slippe sit Tag i mig, før Livets urolige Mare kaster sig over mig med endnu værre Pine" (i:72-73); "Han følte det, som om alt dette med hans Helbredelse var en ulykkelig Indbildning....hans inderste, egenlige Jeg gik endnu stadig Afmagtens og Livsskyhedens triste Krykkegang i de mørke Stuer paa Favsingholm" (i:152-153); om helbredelse: "Der skal virkelig ofte en "Velsignelse" til, der ikke kan købes paa et Apotek" (i:181);*
Fase 4: *<Mi til PG om TD: "....at Godsejer Dihmer er utilregnelig. Han hører hjemme paa en Sindsygeanstalt og skulde gøres umyndig....(at) Manden vil være et Vrag. At hele hans sørgelige Tilstand er selvforskyldt. Hvad kalder De det?" (v:120))>; på dødslejet til Meta: "Naar De næste Gang skriver til Deres Veninde Fru Jytte From, vil De saa bringe hende en Hilsen fra mig og sige, at jeg har takket hende" (v:200); <JA umiddelbart efter TD's død: "Hvad har jeg gjort!", og videre: "Nu havde han stridt Livets onde Strid tilende. Han var udløst af denne frygtelige Verden, hvor alt var*

Bedrag undtaget Skuffelsen, alt Blændværk undtagen Savnet og Sorgen." (v:212)>;

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

Fase 2: TD kan ikke lide JA's blomster (i:21); **Fase 3:** dog interesse for JA's blomster, men: "Hvad ville hun ham egentlig?" (i:61); "Lyden af en Mus, der gav sig til at arbejde henne under Vinduespanelet, gjorde ham roligere. Saa er Klokkeren eet, tænkte han. Det lille Mørkevæsen...." = naturens uforanderlighed (i:73); "sin Ligskjorte havde han faaet ombyttet med en Narrekappe" = forelskelsen (i:154); "med en Straahat i Haanden" = han overgiver sig (i:179);

31) Særlige udtryk/metaforer

"Ulykken ramte ham som en forgiftet Pil fra et Baghold" (i:5); "Dødstankernes sorte Flok" (i:6); "der aabenbarede sig ingen frelsende Himmelstige ved de timelange samtaler med MV (i:7); "den sprukne Morgenklokke" (i:50); "Livets urolige Mare" (i:7); "et Usaarlighedsbælte" (i:136); "Øjne som et par Tvillingekirsebær" (i:137); "en Nessusskjorte" (i:140); "Afmagtens og Livsskyhedens triste Krykkegang" (i:152-153); "Konversationens flydende Kunst" (i:180); "Erindringens Lygte" (i:208); "en Kehraus til stumt Orkester" (i:223); "den anden Frokost" (i:237); "Denne Ulv i Faareklæder efter at man havde klippet Ulden af ham" (i:242); "den desperate Dødningedans" (i:242); "standhaftige Vægelsind" (iv:225);

32) Særlige adjektiver

"kødrøde Rande" (i:8); "en bortflygtende Rædselsdrøm" (i:51); "efteraarsrøde Skov" (i:57); "hareøjet og vindig" (i:85); "befamlet og besnust" (i:108); "Kurhusets barbarisk forgyldte Sale" (i:113); "milelange Kinder" (i:123); "klokkedybe Mandsrøst" (i:139); "vidtomstrefende Odysseus" (iv:123); "<"ridderligste af alle Mænd" (v:209)>;

33) Citater

34) Noter

Ved Torbens død udbryder Jytte: "Nu havde han stridt Livets onde Strid tilende." (v:212). Dette er utvivlsomt tænkt som et modstykke til bibelordet: Jeg har stridt den gode strid, fuldført løbet... (2 Tim 4,7)

35) Inspireret af

Fil nr.2: DIHMER

- 1) Personens navn Dihmer (Ukendt fornavn) (XD) og Klavs Dihmer (KD)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn KD: "...Der i midten af forrige Aarhundrede kaldtes Kronjydernes Konge" (i:4);
- 4) Alder
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet DK
- 7) Bopæl *Favsingholm, nær ved Randers; "ved en tilgroet Vig af Fjorden" (i:3);*
- 8) Hvor vi møder ... *De er begge døde.*
- 9) Udseende
- 9a) Skæg
- 9b) Øjne
- 9c) Hår
- 9d) Højde
- 9e) Andre karakteristiske træk
KD: "en Egebul paa fjorten Lispund" (i:4);
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby KD: *hesteopdræt (i:4); reddede de berømte Oppenheimere, "den udartede jyske Hest" fra undergang (i:4);*
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål TD: "Det var en af min Faders (XD's) Yndlingsplaner af faa den (*riddersalen*) sat i Stand, men han døde for tidligt." (i:185);
- 14) Karaktertræk
- 15) Religionsforhold
- 16) Økonomi KD: "Om hans egen Pengekiste fortaltes det, at den vejede Manden selv op, og det var da ogsaa ham, der igen havde samlet Favsingholms Jorder til et Gods" (i:4); KD: *brugte riddersalen som kornmagasin (i:184);*
- 17) Omvæltninger i livet
- 17a) Uddannelse
- 18) Erhverv, profession *en gammel livsfrodig proprietærslægt: KD, XD,TD (i:4);*
- 18a) Titel XD: *Etatsråd (i:3); KD: Kammerråd*
- 19) Familieforhold XD: *søn af KD; XD: fader til TD (i:3-4); KD: farfar til TD (i:4);*
- 19a) Civilstand

- 19b) Forhold til familien
 20) Ven/veninde med
 20a) Andre forbindelser
 20b) Bekendte/forhold til andre
 21) Forelskelser
 22) Møder/Debat/Episoder
 23) Påklædning
 24) Rejser til
 25) Sygdomme
 26) Alder ved død
 27) Dødsårsag *XD: forulykkede på rejse (i:3);*
- 28) Eftermæle *"Ogsaa Torbens Fader (XD) havde været en af det jyske Landbrugs Foregangsmænd" (i:4); KD: "Forbogstaverne i hans Navn sad med god Grund lueforyldt indmuret i Gavlen af den høje Ladebygning" (i:4);*
- 29) Fiktiv/virkelig person
 30) Symboler
 31) Særlige udtryk/metaforer *KD: "en Egebul" (i:4);*
- 32) Særlige adjektiver *lueforyldt (i:4);*
 33) Citater
 34) Noter *1. Det er tvivlsomt om der findes en hesterace under navnet "Oppenheimer", derimod levede der i slutningen af 1800-tallet en hestehandler i Horsens, der hed Oppenheim. Denne havde familie i Randers.
 2. Slægten Dihmer er i forfald: Torbens farfar, KD, var "kronjydernes konge", om hans far, XD, hører vi næsten ingen ting, han fik ikke sat riddersalen på Favsingholm i stand, og Pontoppidan giver ham ikke engang et egennavn. Torben, TD, bliver ikke til noget trods de gode anlæg, politisk opgiver han, han lader Favsingholm forfalde yderligere, og hans kærlighed til Jytte er umulig; han dør uden at have ført slægten videre.*
- 35) Inspireret af

Fil nr. 3: BARBARA

- 1) Personens navn *Barbara (Ba), Mikkelsen (Mi) og frk. Hecht (He)*
 2) Navnets betydning
 3) Øgenavn
 4) Alter *Ba: 70 år (i:75); He: 23 år (v:68); Mi om Ba: "...med sine 80 Aar har hun altsaa igen givet sig til at være Vaagekone" (v:67);*

- 5) Fødested *Ba: Kristiansfeld (i:75); He: "Hun var født i en Provinsby og havde vistnok haft en trang Barndom" (v:70);*
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl *Mi: Randers (i:9);*
- 8) Hvor vi møder ... *alle 3: på Favsingholm*
- 9) Udseende
- 9a) Skæg
- 9b) Øjne
- 9c) Hår *He: Brunette (v: 68);*
- 9d) Højde *Mi: "styltelange Mand" (v:62);*
- 9e) Andre karakteristiske træk *He: "...en ung mørkladen Pige med smukke Træk" (v:62);*
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk *Ba: passer Torben (**fase 2**), går daglige rundture i parken med Torben (i:7); standser Mikkelsen og AH (i:9); enfoldig: "en sær Magt over Torbens syge Sind" (i:11); Ba: ærekær i sit job: beskytter patienten; "Hun havde forkortet ham Tiden med sine enfoldige Fortællinger....og det forekom ham (TD) ofte....at hun trods sin Indskrænkethed var blevet klogere paa Livet end nogen anden, han havde kendt. Men det var fordi, hun hørte til disse sjældne Mennesker, der altid havde deres hele Verden der, hvor Tilfældet anbragte dem" (i:74-75); He: "Hun var det fordringsløseste lille Menneske, han (TD) havde kendt" (v:.68)*
- 15) Religionsforhold
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet *Ba: "i Krigens tid havde hun haft Ansættelse ved et af Feltlasareterne og havde fulgt Hæren op gennem Jylland" (i:75); kommet til Randerseggen (i:75); TD: "Jeg forbeholder sig kun én Plads (på alderdomshjemmet) – en Hædersplads rigtignok – til Barbara min trofaste Plejerske." (i.82); "...hvad der gjorde ham (TD) mest ondt – skræmmet af Spektakelmagerne havde gamle Barbara en dag i Stilhed forladt Favsingholm (alderdomshjemmet) med sine faa Pakkenelliker og ingen vidste, hvor hun var tyet hen." (i:204);*

- 17a) Uddannelse Ba: "Hun havde overhovedet ingen anden Uddannelse som Sygeplejerske end et langt livs Erfaring og Selvopofrelse. Derfor ville Folk ikke bruge hende." (i:75);
- 18) Erhverv, profession Ba: *plejerske*; "en forhenværende Vaagekone her fra Herredet" (i:11); Mi: *TD's læge* (i:9);
- 18a)Titel Ba: *søster*; He: *sygeplejerske, der plejer TD i fase 4*: "...der var kommen i hans Hus ved en Fejltagelse" (v:68)
- 19) Familieforhold
19a) Civilstand Ba: "havde været gift, misbrugt og til sidst ladet i Stikken af en fortrukken Mand" (i:75); He: *frøken* (v: 62);
- 19b) Forhold til familien
20) Ven/veninde med
20a) Andre forbindelser
20b) Bekendte/forhold til andre
21) Forelskelser
22) Møder/Debat/Episoder
23) Påklædning Ba: *da hun en nat hørte TD sukke: i skørt og natkappe* (i:73); Mi: "...nedsunken i en Pels, saa man ikke saae andet af ham end Brillerne" (v:61); He: "I sin sorte Sygeplejedragt, med et hvidt Slør bundet omkring Hovedet, mindede hun om en ung, klosterlig Novice" (v:70);
- 24) Rejser til
25) Sygdomme <Mi til PG om TD (**fase 4**): "...at godsejer Dihmer er utilregnelig. Han hører hjemme paa en Sindsygeanstalt og skulde gøres umyndig...(at) Manden vil være et Vrag. At hele hans sørgelige Tilstand er selvforskyldt. Hvad kalder De det?" (v:120)>;
- 26) Alder ved død
27) Dødsårsag
28) Eftermæle
29) Fiktiv/virkelig person
30) Symboler
31) Særlige udtryk/metaforer Ba: "Da gjorde den gamle sig igen stiv som en Huggeblok"(i:12);
- 32) Særlige adjektiver "styltelange Mand" (v:62);
33) Citater

34) Noter *Bemærkningen under 14) om livsvisdom er en vigtig nøgle til Pontoppidans livssyn: de såkaldt "kloge" er ikke de klogeste.*

35) Inspireret af

Fil nr. 4: ASMUS

- 1) Personens navn Asmus Hagen (AH)
2) Navnets betydning
3) Øgenavn
4) Alder *ung (i:10);*
- 5) Fødested *"Storeholt, Asmus Hagens fynske Barndomshjem" (i:62);*
- 6) Nationalitet *DK*
7) Bopæl
8) Hvor vi møder ... *Favsingholm (i:9);*
- 9) Udseende *"en lille blond Mand med et rødkindet Barneansigt" (i:10); MV om AH: "...og slaa den frække Spotter midt i hans glatte Porcellænsansigt" (i:30);*
- 9a) Skæg *skægløs (i:9);*
- 9b) Øjne *"lod han sit hurtige blik løbe rundt i Stuen" (i:12); "Asmus Hagens smukke og kloge Øjne" (i:22); "Asmus Hagens detektivøjne" (i:36); "Professorens staalgraa Øjne sendte ham en skærpet Pil over Bordet" (ii:138);*
- 9c) Hår *blond (i:109);*
- 9d) Højde *lille (i:10);*
9e) Andre karakteristiske træk
10) Fysisk styrke
11) Vaner *cigaretryger (i:20);*
12) Hobby
12a) Kunstnerisk udfoldelse
13) Ambitioner, livsmål *Zaun til TD: "Deres ven Professor Hagen har lovet os (Enslevs parti) at lade sig opstille i en af de københavnske Højrekrese" (i:168);*
- 14) Karaktertræk *vant til at blive adlydt (i:10); ordre til Barbara (i:11); optimist, TD bliver rigsdagsmand inden 1 år (i:20); Lys, Luft-und Liebe (i:21); "...denne elegante og*

verdensvante Herre" (i:23); "Noget i den Tone, hvori denne Videnskabens nye sejr over Døden blev forkyndt (*af AH*), fik ham (*MV*) til at slaa Blikket ned" (i:25); "Virkningen af et Lægemiddel (*kan*) forklares som en fuldt ud naturlig Proces, ganske uafhængig af nogen Trosbekendelse" (i:27); <*AH om MV's øjne*: "et Par Kloakbrønde fulde til Randen af den frommeste Ondskab" (i:31)>; *TD til AH*: "...det var en staaende Talemaade hos dig selv i gamle Dage, at du gad se alle Præster og Degne hængt" (i:32); *AH*: "Vi har endnu Middelalderen stikkende rundt om i Krogene" (i:32); <*AH om MV*: "gudfrygtige Flæsk" (i:33)>; *håner Barbara* (i:53); *selvsikker* (i:54); *TD*: "føjte sig forpligtet til at væрге Præsten mod Vennens (*AH's*) Spot" (i:55); "Magtfuldkommenhed" (i:58); *Zaun*: "...utroligt, hvad den Mand kan overkomme" (i:168); "ilfærdige Lægepen" (i:200); *AH til BA*: "Ja lille Tante, jeg veed det godt alt sammen. Jeg har længe forstaaet, at Tiden gaar svanger med en ny Middelalder. Folk vil igen kureres ved Haandspaalæggelse og Kirkeoblater" (ii:144-45); *JA til MG om AH*: "Kan du huske den store Opstandelse der blev blandt Præsterne for et Par Aar siden, fordi min Fætter Professor Hagen skrev om den moderne Videnskab, at den høfligt havde lyst den ene efter den anden af de gammeltestamentelige Forbandelser ned ad Trapperne" (ii:165),

15) Religionsforhold

16) Økonomi

<*AH til BA om Storeholt og JH*: "Hvad du og andre af Familien har staaende her i Gaarden, er jo heldigvis sikret. Men alle senere Prioriteter for ikke at tale om den løse Gæld er efter min Formening redningsløst tabt - klattet bort" (ii:133)>

17) Omvæltninger i livet

af aviserne: "Løftet i højsædet som den moderne Medicins Førstemand herhjemme" (i:24); <*MV om AH*: "Døgnberømmelse" (i:24)>;

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession *læge*

18a) Titel

Professor i medicin v. KU (i:9);

19) Familieforhold

fætter til Jytte (i:16);

19a) Civilstand

19b) Forhold til familien

<AH til BA om Broderen: "John er et Fæ....John har ikke været nogen Mand for hende (Vilhelmine). Hun skulle have været gift med en stor Hestepanger og havde faaet et Barn hvert andet Aar og maaske ogsaa lidt af Ridepisen engang imellem. Det har jeg ogsaa sagt til John" (ii:135 og 137)>; <"Jytte havde haft noget imod sin Fætter lige siden hun første Gang saa ham nævnt i en Avis som "den bekendte Kvindelæge". Hun udholdt navnlig ikke Synet af hans Hænder med de skamløst nedklippede Negle" (ii:137-8)>; efter salget af Storeholt, AH med TE: <"....Asmus Hagen, hvem tabet af den gamle Slægtsgaard var gaaet bittert til Hjertet. Desuden mente han i Enslevs Tone at kunne spore en lille skjult Tilfredshed ved Tanken om den Ydmygelse, der her igen var overgaaet en af Landets gamle, fornemme Familjer" (iii:41)>; til JA om branden på Favsingholm: "Man mener, at Ilden er paasat. Din Venindes Mand – Naturdokteren – har nok ikke gjort sig populær heller der. Han og Dihmer skal paa forskellig Maade have udæsket Befolkningen med deres Idealsamfund" (v:203);

20) Ven/veninde med *ungdomsven af TD (i:9)*; <AH om TD efter bruddet med JA: "Jeg faar af og til et Par Ord fra ham paa et Postkort...Han fører stadig en besynderlig fredløs Tilværelse....Nu flakker han om paa egen Haand, men det synes ikke at gøre ham mere tilfreds. Jeg forstaar mig ikke paa ham....Noget ekscentrisk er han unægtelig bleven" (ii:140-41)>; <da TD kommer hjem var AH forberedt: "....paa, at Vennen endnu ikke helt havde forvundet Følgerne af sin aarelange Indmuring paa Favsingholm, maaske heller ikke af den Skuffelse, han havde lidt ved Mødet med hans vidtløftige Kusine. Smilet var uden Glæde." (iv:124)>; <AH til TD om MV i København: "Jo, det er saamænd din tykke Ven og forhenværende Sjælesørger. Det er selveste "Skidtmand". Han er Byens nyeste Forlystelse....og som Modtræk stiller Enslev nu denne udstødte Syndebuk frem for Folket med en Martyrglorie om Hornene....Forresten er Manden jo virkelig noget af en Oprører. Med en Ignorants Heltemod gaar han løs baade paa Bisper og Provster og slaar sine tidligere Embedsbrødre Biblen i Synet....Enslev har igen vist sit taktiske Mesterskab. Mandens Succes skal for Alvor have vakt Uro i Præstepartiet" (iv:125)>; <dialog AH/TD om politik (TD's fase 4): "Forresten ventes der et Generalopgør i Rigsdagen i den nærmeste Fremtid. Saa faar vi rimeligvis nye Valg – og et gunstigere

Øjeblik til at træde frem paa Skuepladsen kan du ikke faa. Jeg vil sige dig: vi er mange der har ventet paa dig...vi trænger aabenbart først og fremmest til nye Impulser. Disse Bønder og Skolelærere og andre politiske Dilettanter, som vi nu regeres af, har bragt det folkelige Selvstyre i Miskredit. Enslev kan der ikke regnes med. Han er udslidt...Tyrstrup er der ingen, der har Tillid til...Overalt ventes der paa den nye Mand, den virkelige Statsmand, der igen kan bringe den krængede Statsskude paa ret Køl", *TD svarer*: Den Dag vil hverken du eller jeg komme til at opleve, Asmus....Jeg tror – for at blive i dit Billede – at vi befinder os paa en Dødsejler, som en skønne Dag gaar til Bunds med os alle sammen. Og det kan ingen menneskelig Magt forhindre", *og videre*: "...rimeligt, at Tyrstrup lader Præsterne komme til. Naar I Læger har maattet opgive en Patient, overlader I ham jo ogsaa villigt til Præsternes Trøst og det øvrige Begravelsesvæsen" (iv:126-27)>; <*AH til TD*: "Enslev er det sidste skrøbelige Bolværk mod den middelalderlige Syndflod, som nu truer os. Rimeligvis bilder Tyrstrup sig ind, at naar han først faar bundet Munden paa Enslev, skal han snart faa Krammet paa sine nuværende Hjælpere. Han er en godmodig Trækokse, der ikke selv veed, hvem der kører ham. Der er kommen en Musetravlhed over Præsteskabet" (iv:220-21)>; <*da TD udtrykker sympati for PG's tanker og udgivelser, udbryder AH forbitret*: "Der maatte det jo ende med dig! Ja, nu forstaar jeg, at du er inkurabel....Det er virkelig oplivende! Her gaar vi Læger og Videnskabsmænd og arbejder trofast paa at gøre Tilværelsen en Smule menneskelig for vore Medskabninger...og saa faar vi Skam til Tak af en skørhovedet Kvaksalver, der hidser Folk op imod os. Og forholdsvis fornuftige Mennesker applauderer Manden og finder ham interessant. Det er nydeligt" (iv:229)>;

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

AH om OK's bade: "Hun reformerer i hvert Fald den Wellerske efter de bedste konfessionelle Mønstre. Jeg ved ikke, om hun udtrykkeligt har erklæret det, men man skal vist helst opfatte hendes kolde Fodbade som en ny Art Daab, der genføder til Lyksalighed", *og ved JA's indvending*: "Men hun skal jo have mange Tilhængere. Endogsaa blandt ret fornuftige Folk", *svare han*: "Fornuftige Folk? De eksisterer ikke" (v:39);

- 21) Forelæskelser
- 22) Møder/Debat/Episoder
1. TD og AH overfor MV: Diskussion om videnskab og religion (læge overfor præst) (i:23-31);
- 23) Påklædning
1. broderet silkevest (i:23); <MV om AH: lille københavnsk laps (i:24)>
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme
hjælper TD med at overvinde sygdommen (dr. Beze i Paris) (i:18); om TD's tilbagefald (TD's fase 4): "Dersom man fortæller, at det er min Kur, der er slaaet fejl, saa maa jeg protestere. Saadan forholder det sig ikke....Torben har af en eller anden Grund set sig gal paa Verden, og det influerer naturligtvis paa hans Sygdom....man maatte haabe, at det skulde lykkedes at faa Bugt med hans Stædighed og bringe ham til igen at tage Vare paa sit Helbred i Stedet for at gøre sig en sygelig Glæde af at forsømme det" (v:40); AH havde lyst til at sige til JA, at han kun kendte: "...et Middel, der maaske kunde bringe Vennen til Fornuft, og det var hende selv" (v: 40); til JA om TD's sygdom i fase 4: "Folk med den Slags Sygdomme er som frønnede Træer, der kan se ret modstandsdygtige ud men falder for et Vindstød", og videre om at tage til Favsingholm: "Det er for sent. Maaske kunde han endnu en Gang komme paa Benene; men det vilde i saa Fald kun blive en Oplussen som Lysepraasens, før den slukkes" (v:203-04);
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle:
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer
"hjempermitteret Menneske" (i:30); "det sidste skrøbelige Bolværk mod den middelalderlige Syndflod" (iv:221); "en Musetravlhed" (iv:221);
- 32) Særlige adjektiver
"verdensvante Herre" (i:23); AH's "ilfærdige Lægepen" (i:200); "gammeltestamentelige Forbandelser" (ii:165); "du er inkurabel" (iv:229); "en skørhovedet Kvaksalver" (iv:229);
- 33) Citater
- 34) Noter
AH er fødselslæge. Han kan hjælpe TD ind i livet igen ved hjælp af piller, men kan ikke give ham interessen

for livet og livsglæden tilbage: "Jeg forstaar mig ikke paa ham" (ii:141);

35) Inspireret af

Fil nr. 5: VESTRUP

- 1) Personens navn Mads Vestrup (MV) og Stine Vestrup (SV)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn <AH: "Skidtmads", (i:22)>; <AH til TD om MV: "din gode Ven Hr. Mads" (i:32)>; SF: "Gud, hvem er det? Sikken en sjov Anders Tikøb" (iii:77)
- 4) Alder *MV: ca. 37 år, nogle år yngre end Stine (i:41); SV: omkring 40 år (i:41); "en Mand i Fyrretyveaars-Alderen" (ii:226);*
- 5) Fødested MV: "det fattige Barndomshjem ved Grusgraven" (i:37), "...tre fjerdingvej ind til Latinskolen i Randers" (i:37); SV: *der på egnen (i:41);*
- 6) Nationalitet DK
- 7) Bopæl *præstegården i Favsing, en landsby ved Favsingholm (i:6); efter afskedigelsen (**Fase 4**): "...havde nu fundet et foreløbigt Asyl paa Viborgeggen hos en af Stines Slægtninge" (i:241);*
- 8) Hvor vi møder ... *MV: på Favsingholm; SV derhjemme*
- 9) Udseende *MV, **Fase 3**: "Lavbenet men med bugnende Overkrop og tung af Fedme" (i:22); "Han bar Brillen, men ellers var der ikke noget præsteligt ved ham" (i:23); "Han var mørk i Huden som en Bonde" (i:23); tungt hoved (i:26); ved tilståelsen, **Fase 4**: "Ansigtet var gråt og Lemmerne skælvede" (i:238); ved TE's store møde, **Fase 5**: "En tung Skikkelse med et vejrslaaet Ansigt, Brillen og en grov, rød læbet Mund i en mørk Skægbund" (ii:226); "En sværlemmet Mand. Han var en Mand i sin kraftigste Alder" (iii:3-4); "Dersom han ikke havde været saa tarveligt klædt, vilde man have antaget ham for en Skolelærer fra Landet. Bonde var han næppe heller trods sin mørke Hud. Pranger maaske?...eller Lægprædikant?" (iii:4); **Fase 6**: "Hans Fedme var ogsaa paany taget til og gjorde Gangen besværet" (v:130);*

- 9a) Skæg **Fase 3:** "Omkring Munden og ned over Hagen bredte sig en sort Skæggebund"; (i:23); .."strøg sig med Haanden over sin ubarberede Hage. Det lød som om han gned sig med Sandpapir" (i:24); "denne ulidelige Lyd af Sandpapir" (i:82); **Fase 4:** "...en grov, rødlaebet Mund i en mørk Skæggebund" (ii:226); "dårlig barberet Ansigt, i hvis sorte Skæggebund de krængede Læber blussede som Saarrande" (iii:4); **Fase 6:** "...strøg han sig om sin stubbede Hage med denne græsselige Lyd af Sandpapir" (iv:172);
- 9b) Øjne *mørkegrå øjne (i:25) og (i:83); <AH om MV's øjne: "et par Kloakbrønde fulde til Randen af den frommeste Ondskab" (i:31)>; da han bekendte sin brøde med høj røst i kordøren og i ornat, Fase 4:* "Han talte saa hans Øjne blev røde og der boblede Skum i Mundvigene" (i:240); "Briller" (ii:226); "desuden bar Manden Briller" (iii:4); *på bladet, Fase 6:* "...stirrede paa Vedkommende med et stort, fjernt og tungsindigt Blik" (v:110);
- 9c) Hår **Fase 6:** "nu helt graanede Hoved" (v: 110);
- 9d) Højde *MV: middelhøjde (i:22); SV: lille (i:41)); MV: "middelhøj" (iii:4);*
- 9e) Andre karakteristiske træk *overfor AH, Fase 3:* "Følte han pludselig noget af den ellers for længst forsvundne Forsagthed, der i gamle Dage saa tidt havde faaet ham til at slaa Øjnene ned for Folk, som han i sit Hjerte foragtede" (i:23); <AH erindrede ham "taaget som en forkommen Stakkel med et upaalideligt Blik" (i:23)>; "...tilsyneladende udeltagende, men med et aarvaagent Blik bag Brillerne" (i:24); "noget i den Tone, hvori denne Videnskabens nye Sejr over Døden blev forkyndt (af AH), fik ham (MV) til at slaa Blikket ned" (i:25); "...paa sin uforanderligt sindige næsten søvnige Maade.." (i:27); "orglende Stemme" (i:29); *SV: hofteskæv (i:41); SV: "Dengang var hun en rødmosset Landsbypige, som Karlene sloges om, men da de endelig kunne gifte sig var hun allerede begyndt at falme, og nu var hun afblomstret indtil Stilken" (i:41); "den stramme Bondelugt af Stald og Tobak og gammel Sved.....følte han (TD) nu ganske uudholdelig" (i:85); SV: haltende gang (i:239); Fase 6:* "...som om han helt glemte sine Tilhørere og med sin grødede Stemme paa Bugtalervis førte en

Samtale med sig selv" (iv:178); *St og MV*: "Skønt Mads Vestrup efter den gennemvaaede Nat gjorde et ynkværdig modløst og slapt Indtryk, og Sollyset, som faldt ind over ham, ubarmhjertigt aabenbarede hans Klæders Fattigdom og den hele Skikkelses Forkommenhed, hans usunde Fedme og graagustne Hudfarve overvandt Pastor Stensballe ikke Ubehaget ved at skulde forhandle med denne forhenværende Embedsbroder" (iv:193);

10) Fysisk styrke

TD om SV: "hans Kone skal være blevet halvvejs Krøbling efter den sidste Barnefødsel" (i:33); *MV som dreng*: "en lemmestærk Prygl" (i:55);

11) Vaner

piberyger;

12) Hobby

12a) Kunstnerisk udfoldelse

13) Ambitioner, livsmål

Han havde fået opfordring til at overtage folketingskredsen (i:25); han stiller ikke op: "Endnu engang havde Mads Vestrup hyttet Skindet bag sine husfaderlige Pligter" (i:79);

14) Karaktertræk

Fase 1: som knægt luret på pigerne, der gik i vandet (i:94); (jvf. Jytte, der bader med drengene på Storeholt); **Fase 3**: <*MV om AH*: "glatte Porcelænsansigt" (i:30)>; <*MV om AH*: "lille københavnsk Laps" (i:24)>; <*AH om MV*: "gudfrygtige Flæsk" (i:33)>; *MV i egne tanker*: "ytrede sig kun ufrivilligt med sin drynende Halslyd" (i:42); *Folk anså ham*, "blandt andet for en Mand med en taabelig Selvfølelse" (i:43); "Han vidste altfor godt, at hans boglige Viden var mangelfuld, han besad ikke den ydre Personlighed eller den Art Veltalenhed, der virkede paa Masserne" (i:43); "Den pudsige Maaben, der var hans egen" (i:45); ophidset over brevet, der dog taler sandt (i:45); *SV er naiv*: *brevet til manden (i:46)*; *MV truer SV med at*: "slå det skidne Præk op på Smedens Port, saa enhver kunne se, hvad Slags Menneske du er og tage sig i Vare for dig" (i:47); *han kunne ikke skjule, at*: "Synet af en blomstrende Kvinde virkelig ofte førte hans Tanker paa Afveje" (i:47); *han havde set på Jørgen Staun's Olean med urene øjne, dog han*: "havde lagt Bukke paa Vejen imellem dem" (i:48); *SV er veg, hun vil tale med AH om sin syge hofte, men MV afslår*: "Der er kun én sand Læge for os Mennesker. Det er Jesus Kristus, Guds enbaarne Søn, vor Herre" (i:48-49); *MV: hyklerisk, efter at han har*

fordømt TD moralsk (i:87) (uberettiget) går han til Oleane "i sine Drifters Vold" (i:88); trods advarsler (varsler) fra dueflokken (i:88) og (i:91); "den gammeldags Fromhed... havde gjort Mads Vestrup til en dybt ensom Mand" (i:90); **Fase 4:** tilstår at have overtrådt det 6. bud og forlader sognet med sin familie (i:207); hulket midt under sin præken (i:207); "af Frygt og Beregning tilstod han straks alt" (i:238); SV tilgiver sin mand affæren med Oleane, og havde: "modigt stillet sig ved hans Side" (i:239); MV overtalte hende til: "at gaa Tiggergang fra Hus til Hus i Sognet og samle Navne under et Bønskrift til Ministeren" (i:239); **Fase 6:** "Desuden havde han om Morgenen læst i Aviserne om sin Dødsfjende, Provst Brobergs, sandsynlige Udnævnelse til Kultusminister, og denne Efterretning rejste et Stormvejr i hans Sind, der havde nedslaaet hans sidste Betænkeligheder ved Makkerskabet med den fritænkernes Avis. Naar den Mand der i hans Øjne var selve Satans Ypperstepræst i Landet, blev anbragt i Kirkens Højsæde, var Forargelsens Fylde naaet" (iii:66); < SF om MV: "...idet hun uvilkaarligt eftergjorde den Maaben, der var karakteristisk for ham, naar han var dybt forbavset. Gud, hvem er det?...Sikken en sjov Anders Tikøb" (iii:77)>; "Og hvad han her var Vidne til greb hans Bondesind med Forfærdelse, og kaldte paa Præsten i ham. Han følte sig nu igen saa sikker paa, at han var ført hertil af Himlens Vilje for at bringe Guds Ords Trøst til disse blindfødte, der sad i Mørket og led ilde." (iii:82); <MV og Mo: "Han havde aldrig talt med hende, havde endda med Forsæt undgaaet hende, fordi hun var af disse store, frodige Kvinder, der mindede ham om hans Fristelse og Fald og fik ham til at slaa Øjnene ned." (iv:150-51)>; "Han havde ikke glemt den Snevejrsdag for omtrent et Aar siden, da han fra Favsing Præstegaard rejste ind til Aarhus og gjorde Knæfald for Bispen der i det fortvivlede Haab, at han skulde kunne afværge Ulykken. Mindet om denne angstfulde Dag, Skammen over, at han for at undfly Guds Straf havde nedbøjet sig for et Menneske, sad ham endnu som en Torn i Sjælen" (iv:186);

15) Religionsforhold

stærkt missionsk, nærmest helvedesprædikant, den straffende Gud; Fase 2: "...tænkte paa sine egne sørgelige Vildfarelsens Aar i København (i:37); på moderen: "som han halvvejs havde forglemt derovre og helt havde fornægtet i Sind som i Skind for at

komme til at ligne de andre skidte Knægte i Babelsbyen" (i:37); om TD's helbredelse, **Fase 3:** "Guds Miskundhed er det jo, der udretter det alt sammen" (i:26); "...faldt ind i Præketonen, med orglende Stemme" (i:29); <TD til AH om MV: "Du kender maaske Talemaaden om Kødets Brand i en treaars Tyr og en velnæret Præst" (i:33)>; MV om: "den triumferende Satansyngel, der indbildte Menneskene at kunde forvandle Livet til en Sum af straffefri Nydelser og Døden en vellystfuld Henaanden" (i:34); "...engang skulle de vaagne op i Rædsel og erfare, at Gud levede og var deres Dommer" (i:34-35); om lægerne: "...naar Helvede i deres Dødsstund aabnede sit Mørkegab for at opsluge dem, saa var der sikkert nok beredt dem en frygtelig, men retfærdig Straf" (i:35); om TD nye medicin: "Satan skal ikke for tidligt triumfere!" Vrede, der forkyndtes gennem hans Mund" (i:39); en dårlig prædikant, men kunne tale med børn (i:40); under en diskussion: "... et Urede af mørk og gaadefuld Tale, som hans Dialekt og grødede Mæle gjorde endnu mere uforstaaelig for de fleste" (i:77); <MV om Broberg: "I hans Øjne var denne løvemankede Prælat intet andet end en æresyg Judas, der havde forraadt sin Frelser for Populationens Blodpenge..." (i:76)>; <"XB hørte til de saakaldte liberale Teologer, der var Mads Vestrup til endnu mere Forargelse end de rene Fornægtere" (i:76)>; "saa saarbar han var paa sin himmelske Herres Vegne - for personlige Fornærmelser havde han til Gengæld en sand Æselhud" (i:86); om TD: "...i stedet for Død og retfærdig Straf i Helvedpølen vinkede der ham ny Lyst og nye Glæder af Syndens Overflod" (i:87); beder Fadervor med Mette Staun, ordene "led os ikke i fristelse" gør ham stærkt bevæget (i:91); MV's tale ved TE's møde er forvirret og han slutter med at Gud taler til ham om dommen over ham, **Fase 5:** "Mads Vestrup: Hvor er de Taarer, du har grædt over dig selv? Hvor er din Angst og dine vaagne Nætters Kummer?...Dommens uigenkaldelige Ord: "Far du til Helvede"." (ii:245); **Fase 6:** "...idet han mindedes sit Løfte om at vandre sin beskikkede Vej med Bræt for Panden" (iii:71); MV i "Elysium", **Fase 6:** "Ja - for vor Saligheds Skyld! - lad os fly den falske Læge, den mørke Troldmand, der vil franarre os vore Byrder og bestjæle os for vore Lidelser for allerede her i Støvet at forvandle Graad til Glæde!" (iii:234); <"Navnlig blev Folk

interesserede, da det forlød, at flere yngre Kunstnere og Forfattere havde ladet sig paavirke af hans Forkyndelse og erklæret sig for en Tilbagevendende til Kristendommen" (iv:142)>; "'Samuelsens Domsbasun" kaldte Folk ham ikke uden Grund" (iv:145); "Det var som om Kirkens Bandykning havde faaet Magt til ogsaa at ramme hans Forkyndelse – gøre den død og kraftesløs" (iv:188); "Han, en ussel Menneskeorm, en afsat Præst. Var det for dette Hovmods Skyld, at Gud havde forstødt ham? (iv:189); St: <Det var saaledes ogsaa ham, der med Bispens modstræbende Samtykke havde taget Reklamen og Markedsgøglet i Troeskampens Tjeneste....og al den anden amerikaniserede Katholicisme, som Mads Vestrup havde fundet saa forargelig og flere Gange latterliggjort i sine Taler" (iv:192-93); <St: "Det var ikke svært at se paa ham, at det overhovedet mindre var Hjertet end Forstanden, der fik ham til at indlade sig med den oprørske Præst" (iv:193)>; ved *KSØ's begravelse*: <JG: "...føjte sig højst ilde tilmode her", og "...Mod sin Vilje maatte han tænke paa Mads Vestrup, der engang i en Tale med en af sine lidenskabelige Overdrivelser havde kaldt den officielle Kirke for Forgaarden til Helvede, hvor der endnu ofredes til de hedenske Afguder. Men var ikke dette virkelig en Dyrkelse af Mammon i Herrens eget Hus, i selve Landets Hovedkirke?" (v:141-42)>; "Dagen efter blev Mads Vestrup i al Stilhed begravet fra et afsides liggende Kirkegaardskapel...Talen blev holdt af en yngre Præst, der øjensynlig mente at vise den Afdøde Skaansomhed ved fatte sig i mulig Korthed" (v:142, og: <"Højt over alle hørtes Susse Frederiksen. Hun stod tæt ved Graven i sin Soldateruniform og ledsagede Sangen med Greb i en Guitar" (v:143)>; *sammenlign med KSØ's begravelse, dagen før (v:141)*;

16) Økonomi

<TB om MV, **Fase 3**: "..han skal være en god Økonom", *nogle kalder ham gerrig (i:32)*>; ved *en tabt roe, etc.:* "..sin daglige Dundertale (til tjenestedrengen) om det syndige i at sløse med Guds Gaver" (i:36);

17) Omvæltninger i livet

*MV: **Fase 1: Fattig barndom, Fase 2: Bondestudent, Fase 3: Præst, Fase 4: Afskedigelse, Fase 5: Vandreprædikant, Fase 6: i København***

- 17a) Uddannelse ***Fase1:**Latinskole med TD (i:37); gik til skole på bare ben eller i træsko, støvlerne brugtes kun i byen (i:38); "Han var en umoden Dreng, der helst krøb i Skjul" (i:55); slagsmålet i skolen: MV spytter på TD (i:56);*
- 18) Erhverv, profession *Præst; præst til Favsing og Lime (i:206);*
- 18a)Titel *Pastor*
- 19) Familieforhold *MV, **Fase 1:** "Moderen var en fattig Væverenke...fra Nabosognet" (i:32); hun gik med store hornbriller, TD var bange for hende, hun kunne Bibelen udenad (i:32); MV's børn er underkuede, **Fase 3:** 7-årig læser bordbøn (i:38); den mindste en 3-årig folder hænderne af skræk (i:39); "en nidkær Opdrager, der i sin Bibeltroskab ikke glemte at omsætte Faderkærligheden i Tugt og Formaninger" (i:40); SV: "Hun var Datter af en forhenværende Skolelærer der fra Egnen" (i:41); parret har 4 børn (i:44); efter aftalen med St, **Fase 6:** "Hans eneste Bekymring nu gjaldt Stine. Hvad vilde hun sige? Han havde jo lovet hende aldrig at tage mod Naadsensbrød af den Kirke, der havde forskudt ham, og med sit underligt haarde og uforsonlige Sind vilde hun næppe forstaa..." (iv:200);*
- 19a) Civilstand *MV er gift med SV (i:41);*
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med *Skolekammerat til TD fra Randers (i:6); blev dog afvist ved 1.besøg på Favsingholm (i:7); TD og AH kender ham fra Studentersamfundet og "Aprilforeningen" (i:22); <TD: "En Bondestudent her fra Egnen" (i:22)>;*
- 20a) Andre forbindelser *Bladet "Hverdagen", **Fase 6:** "Som en Barmhjertighedsgerning havde man overdraget den afsatte Præst at gennemse den dagligt indstrømmende Provinspresse og gøre Udklip af den til mulig Anvendelse i Bladets kirkelige Tillæg...Hans selvstændige Artikler og Bekendelser gik efter Pastor Stensballes Ordre regelmæssigt den samme Vej", det vil sige i papirkurven (v:109); "Han var en nedbrudt Kraft. Savn og Ensomhed og Anger havde udslidt ham" (v:109); JG: "Der var noget i hans Samvittighed, der krympede sig ved denne bøddelagtige Fornedrelse af et Menneske", og: <St: "....men denne vilde ikke se andet i Mads Vestrup end*

den Præst, der ved sin Brøde havde vanæret Kirken, og i Stedet for at skjule sig med sin Skam havde ført oprørsk Tale til Glæde for Guds Fjender. Han hævdede, at overfor en saadan Forvorpenehed var netop Anvendelsen af Knevelen paa sin Plads" (v:110)>;

20b) Bekendte/forhold til andre

Fase 3: "Han havde ikke den fjerneste Respekt for sin højt ansete Kaldsbroder" (i:76); "Af sine Kaldsfæller paa Egnen betragtedes Mads Vestrup som et indskrænket og noget forstyrret Hoved, der ikke var til Pryd for Standen" (i:77); *ingen havde selskabelig omgang med ham (i:77); afslår at have noget at gøre med alderdomsasyt fordi det ikke: "er opbygget i Gud den Almægtiges Navn og til hans Ære" (i:84); fraråder TD "at gøre sig til Antikristens Ærendsvend" (i:85); TD finder det en uværdig tankegang (i:86); Broberg om MV: "...Folkets Kirke blev befriet for en Lærer, der foruden at have en saa alvorlig moralsk Brøst, desuden intellektuel Henseende var under Lavmaalet" (i:239); <AH til TD om MV i København, **Fase 6:** "Jo, det er saamænd din tykke Ven og forhenværende Sjælesørger. Det er selveste "Skidtmand". Han er Byens nyeste Forlystelse....og som Modtræk stiller Enslev nu denne udstødte Syndebuk frem for Folket med en Martyrglorie om Hornene....Forresten er Manden jo virkelig noget af en Oprører. Med en Ignorants Heltemod gaar han løs baade paa Bisper og Provster og slaar sine tidligere Embedsbrødre Biblen i Synet....Enslev har igen vist sit taktiske Mesterskab. Mandens Succes skal for Alvor have vakt Uro i Præstepartiet" (iv:125)>; MV: "Men Menneskers Dom var bleven ham saa ligegyldig. Her paa Jordan vilde han være en Fredløs indtil sine Dages Ende" (iv:176); "Det maa jo rent have været en Aftale, tænkte han, fordi Johannes Gaardbo og Frk Mohn havde søgt ham paa samme dag og i samme Ærinde....Saadan en ung Præst, der ser lidt godt ud, bliver straks til en rigtig Kælesut for Damerne her i København. Der gaar vist Ting i Svang ogsaa i Missionen, der ikke godt taaler Lyset" (iv:186);*

21) Forelæsnelser

"De blev forlovede i hans allerførste Studenterdage" (i:41);

22) Møder/Debat/Episoder

1. *med TD*: "Men trods timelange Samtaler aabenbarede der sig ingen frelsende Himmeltige over det to Meter dybe Jordhul, som hans Tanker Nat og Dag kredsede om" (i:7); <2. *med TD og AH*: Diskussion om videnskab og religion (læge overfor præst) (i:23-31)>; 3. *med TD om alderdomsasyll'et* (i:81); 4. <*Mu til MV om hans besøg hos SF*: "Det er blevet opgivet for mig, at hun gerne efter Deres Besøg falder tilbage i den urolige og nedtrykte Sindsstemning, som i sin Tid foranledigede Katastrofen....Al Propaganda i Hospitalsstuerne var forbudt. Ogsaa den religiøse....Med vore Patienters moralske Forfatning kan vi ikke befatte os." (iv:162-64); "...og imens sad Mads Vestrup med sine blaarøde Hænder ovenpaa Haandtaget af sin Stok og stirrede glubsk paa ham" (iv:163); *hvorefter han svarer*: "Hvad tror De, jeg bryder mig om, hvad De forbyder eller ikke forbyder. Jeg tjener en Herre, der ikke spørger om Forlov" (iv:165))>; 5. *med St og bisp Abel, forslag om ansættelse ved det nye blad*: "Mads Vestrup var saa overrasket, at han knap rigtig mærkede, hvor skuffet han samtidig blev....Men det var altsaa Guds Vilje, at han vedblivende skulde trælle her i Stenørkenen, og maaske til sidst lægge sine Ben her" (iv:195);

23) Påklædning

1. "var ogsaa klædt som en Bonde, bar en bredskødte Frakke af Dyffel og et blomstret Bomuldstørklæde knyttet om Halsen i Stedet for Flip" (i:23); "klodsede Ankelsko" (i:26); 2. "en storskygget Kasket med Knap oveni Pulden" (i:34); *søndagsbukserne smøget op forneden* (i:34) og (i:87); 3. *ved mødet med provst Broberg*: "smudsig Lærredsjakke og Træsko" (i:76); *ved TE's store møde, fase 5*: "En mærkværdig Kasket med stor Skygge og en Knap oven i Pulden....En fedtglinsende Skødefrakke, der var knappet over Maven hang om ham som en Sæk. Derunder saaes mørke Vadmelsbukser og et par elendige Ankelsko, der syntes at være bleven slidt flade paa Alverdens Landeveje" (ii:226); *på togrejsen*: "Han havde paa Hovedet en stor Kasket med Læderskygge og omkring Halsen et broget Tørklæde i Stedet for Flip" (iii:4); *ved foredraget i "Elysium"*: "Folk ....kunde mellem Bordets fire Ben se hans opsmøgede Bukser og de store, landlige Ankelsko, der var graa af Gadesnavset" (iii:226); *i snevejr*: "Hvid fra Pulden af sin forhistoriske Kasket til de tommetykke

- Støvlesaaler kom han gaaende over Nytorv og vakte overalt megen Opsigt" (iv:142);
- 24) Rejser til
25) Sygdomme
- GR, boende nedenunder MV: "Den lille Lise kom styrtende herved og spurgte om vi havde nogle Hofmannsdraaber, for hendes Far var pludselig bleven syg. Jeg løb selv op med Flasken, men da var han allerede død" (v:138); "Bagved Kisten gik Fru Stine omgivet af sine Børn. Den lille, værkbrudne Kone var nu saa skæv, at hun bevægede sig ved Hjælp af to Stokke og slingrede med Overkroppen som et Skib i Søgang" (v:143);*
- 26) Alder ved død
27) Dødsårsag
- formentlig hjertestop, forårsaget af fedme og psykisk stress.*
- 28) Eftermæle
29) Fiktiv/virkelig person
- Muligvis modelleret over Jakob Knudsen.
- 30) Symboler
- "Møddingen laa....omhyggeligt tilklappet og plejet som en Slags Have, hvor Hanen og Hønsene lavede op som Tulipaner", og MV går til Oleana (en menneskelig mødding) (i:88); "....kurses frem med et yndigt Smil af en af Satans ornatklædte Øjentjenere" (iii:233)*
- 31) Særlige udtryk/metaforer
- "frelsende Himmelstige" (i:7); "Naturens frodige Smaasnakken" (i:36); "afblomstret indtil Stilken" (i:41); "en Straaild" (i:47); "havde lagt Bukke paa Vejen imellem dem" (i:48); "Hverdagens Bekymringer havde paa ny trukket sin magiske Kridtstreg omkring ham" (i:49); sand Æselhud" (i:86); "han var blevet indringet", thi døren var låst (i:94); "hele Dagspressens Støverkobbel" (i:207); "Snakken om....havde faaet Træsko paa" (i:238); "Forargelsens Fylde" (iii:66); "denne udstødte Syndebuk med en Martyrglorie om Hornene" (iv:125); "Paahæng af selvstruttende Narre" (iv:144); "Det sparede ogsaa paa Ildebrændslet" (iv:176); "Men i det samme lød Raadhusurets Salmetone trøstende ned til ham" (iv:187); "For det ender Fanneme ellers med, at du selv faar Mug paa Nødden" (iv:190); "Tung og sløv gik han til og fra sit aandskraftende Arbejde som en Okse under Aaget" (v:130); "....slingrede med Overkroppen som et Skib i Søgang" (v:143);*

- 32) Særlige adjektiver "drynende Halslyd" (i:42); "Vesthimlens flammetungede Skyer" (i:37); "pilehegnede Landevej" (i:37); "orglende Stemme" (i:29); "høstligrøde Løvmasser" (i:34); "afblomstret indtil Stilken" (i:41); "den kampmodige Stemning" (i:49); "en lemmestærk Prygl" (i:55); "løvemankede Prælat" (i:76); "et vejrslaaet Ansigt" (ii:226); "da han følte, hvor ligkold han var" (iv:187); "den gennemvaagede Nat" (iv:193);
- 33) Særlige Citater *grotesk trussel efter afskedigelsen: "men Hævnen hører Gud til. Ve dem, den rammer – her eller hisset" (i:241);*
- 34) Noter *omtales næsten altid som Mads Vestrup (fuldt navn angiver afstand); mange kapitler og afsnit begynder med Mads Vestrup....*
- 35) Inspireret af

Fil nr. 6: JYTTE

- 1) Personens navn Jytte Abildgaard (JA)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder
- 5) Fødested *Samsø*
- 6) Nationalitet *DK*
- 7) Bopæl *i København hos moderen: Dronningens Tværgade (i:71);*
- 8) Hvor vi møder vedkommende
- 9) Udseende "TD havde ofte faaet hendes Skønhed og Klogskab udstillet i bengalsk Belysning af Asmus og andre" (i:64); "....hele Skikkelsen lyste i den dybe Aftenbrand som en Aabenbaring" (i:137); *efter fødslen og skilsmissen fra KF: "Ogsaa hendes Udseende havde allerede sidste Sommer forandret sig meget. Den svære Fødsel havde naturligvis gjort sit. Hendes dejligt gyldne Hudfarve var bleven gusten, Øjnene matte" (v:219);*
- 9a) Skæg
- 9b) Øjne "....et vist skyggeagtigt Spil paa Bunden af hendes gyldenbrune Øjne" (i:65); "der laa ofte et Slør af Træthed over de skønne, kloge Øjne med det hemmelighedsfulde Skyggespil" (i:71); *TD mindedes: "....de forskrækkede og bønfaldende Øjne, hvormed*

hun havde set paa ham hin Dag paa Langelinje, da han friede til hende" (i:71); *BA og JA*: "de samme honningbrune Øjne under stærke Bryn" (i:121); *KF til JA*: "Han talte igen om sin to Aar gamle "Forløbelse" overfor hende...Endnu i den anden Verden vil jeg mindes de Øjne, De den Aften sendte mig. Det var Unaade paa Livstid" (iv:82); "Hendes dejligt gyldne Hudfarve var bleven gusten, Øjnene matte (v:219; *JA's barn*: "Det var en køn lille Dreng med melankolske Øjne" (v:220);

9c) Hår

som pige: langt, brunt hår (i:63); ved 4. møde med TD: "Det lokkede Haar bar hun dengang kortklippet med en Skilning paa den ene Side" (i:65); *ved 5. møde med TD*: "det mørkebrune Haar havde hun i Mellemtiden ladet vokse; det laa – lidt egenraadigt umoderne – i en svær Fletning omkring Hovedet..." (i:68);

9d) Højde

ved 4. møde med TD: "snarere under Middelhøjde og allerede ret fyldig" (i:64); "...mindre end sin Moder og ikke saa mønsterværdig slank" (i:121);

9e) Andre karakteristiske træk

JA og BA: "samme energiske Holdning og fodsikre Gang, den samme kødfulde Næse, de samme honningbrune Øjne under stærke Bryn" (i:121); *KF belurer JA i Kasino*: "Det var altsaa de blødt formede, tunge Bryster, der gav hende denne ejendommelige jomfru-moderlige Charme" (iv:96);

10) Fysisk styrke

11) Vaner

12) Hobby

Ridning: "Nogen god Rytterske var hun under alle Omstændigheder ikke blevet; hun havde for meget for med Hesten" (i:69); *Musik: opgiver videnskaben for musikken*: "Havde overflyttet hele sin mærkværdige Viljekraft fra Bogen til Klaveret" (i:69); *TD (Fase 2) spørger hende om at ride, hun bider ham af med*: "Nej, det har jeg virkelig glemt for længe siden" (i:186);

12a) Kunstnerisk udfoldelse

"En af hendes Lærere ved Konservatoriet skulde have sagt om hende, at dersom hun blot havde Ærgerrighed som hun havde musikalsk Forstand og Arbejdsevne, ville hun kunne blive en Virtuos af Rang" (i:69); "Jytte var atter tusinde Mile borte – var

flygtet for sig selv ind i Musikkens Elverland, hvorfra hun ikke lod sig lokke tilbage" (i:231); *efter bruddet med TD*: "Ja, nu skulle hun igen have det godt hos sit Klaver. Det ville nok ogsaa denne Gang hjælpe hende over de slemme Dage, der maatte komme." (i:248); *<BA til JA*: "Men hvor du før sad og spillede det meste af Dagen bort, og nu næsten ikke rører Klaveret, saa har jeg vel Grund til at være lidt forbavset" (iii:147)>; *senere, da hun er blevet afklaret med hensyn til KF*: "...der mod Sædvane havde siddet ved sit Klaver det meste af Eftermiddagen" (iii:252); "...satte sig derpaa til sit Flygel. Her havde hun siden hendes Tilbagekomst fra Bryllupsrejsen haft sine roligste Timer. I endnu højere Grad end før var hendes Musik bleven hende et helligt Enemærke, hvor hun uden Medvidere gik op i Dyrkelsen af sine Yndlingskomponister" (v:38);

- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk

hun er overfladisk taler ikke om det væsentlige, hun flygter fra livet og dets udfordringer; AH om JA: "Hvad hun vil, det vil hun. Og hun vil altid det umulige" (i:22); "som Barn halvt bondsk Sprog" (i:62); "Af Naturbarnet fra Samsø var der bleven en mønstergyldig ung Hovedstadsdame, der i enhver Henseende vidste, hvad der passede sig" (i:65); "hendes frimodige Udtryksmaade....gjorde hende saa indtagende i Samtale" (i:65); "interesserede sig ikke for Politik" (i:66); *viger tilbage for at engagere sig i livet*: <"Jytte kunne ikke begribe at nogen ville være Minister. Hun havde ofte set, sagde hun, hvor forpint hendes Fader var kommen hjem fra Rigsdagsmøder og Statsraadsforhandlinger" (i:66); "...rygter om forestaaende Forbindelser, som dog aldrig blev til noget" (i:68); *brevet til TD med en kurv*: "...at det vist ikke var Vorherres Mening med hende, at hun nogensinde skulle blive gift" (i:68); "Hun var til Tider ikke saa lidt forpint Frimodigheden var borte....der kunne liste sig noget tungt og forsagt ind i hendes Træk" (i:70); "Der mærkedes paa Bunden af Jyttes Væsen en Skyhed...." (i:71); *TD om JA*: "Han maatte ofte tænke paa de halvtamme Raakid, man kan træffe i Nærheden af Skovfogedboliger, som flygter, saa snart man nærmer sig, men følger efter, naar man gaar bort" (i:71); "Uudgrundelig i sin uanfægtede Jomfruelighed" (i:114); "...stirrede med dette mørke grublende Udtryk, som ingen andre end hun selv kendte" (i:133); "Det var maaske hendes egentlige Ulykke, at hun aldrig fandt Ord for, hvad

der dybest bevægede hende....Dersom hun virkelig havde en Sjæl – noget hun for Resten undertiden tvivlede om – var den i hvert fald født stum" (i:136); "Hun havde nogle Gange selv forsøgt at trænge ind til Bunden af sit Væsens Urskovs-Dyb men var altid hurtigt flygtet – grebet af en slags panisk Skræk" (i:161); *Køreturen med BA og TD*: "...hun kunne ikke tænke sig noget, der i Øjeblikket passede hende bedre end saadan at fare som en Storm henad Landevejen, bort fra sig selv og sine Tankers Ugleskrig, køre Nattens Syner ned i Støvet og fylde sig med Trodsens blinde Mod til at lade staa til – op i den syvende Himmel eller ned i Afgrunden" (i:188-189); "Saadan er jeg nu engang, og jeg bliver aldrig anderledes (i:210); "Hvem forstaar alt det underlige, der kan findes i et Menneske? Det bliver kun til Ulykke, naar man begynder at tænke over sig selv" (i:212); "...de grimme bliver ogsaa gerne de lykkeligste" (i:212); *efter bruddet med TD*: "Jytte havde virkelig ikke længe følt sig saa fri og lykkelig som denne Morgen....nu længtes hun kun efter sit Klaver" (i:217); <"Af alle hendes jævnaldrende Veninder og Skolekammerater var Meta den første, der blev Moder, og hun (Jytte) havde ved den Lejlighed første Gang fuldt forstaaet, at ingen Lykke paa Jorden kunde lignes ved den at faa et Barn med den Mand, man holdt af." (ii:88)>; *om forholdet mellem mand og kvinde*: "Tolv Lispund Kød i Favnen og bagefter korporlig Mishandling under en eller anden Form, Svangerskabets ni Maaneders lange Lidelse, Fødselens Radbrækning eller – i Mangel deraf – Ridepysken. Saadan var Kvindens egenlige, inderste Krav til Manden. Det var denne aldrig slukkede Trang til Nedværdigelse, der blev hendes Skæbne" (ii:175); *om opholdet på Storeholt og møderne med MG, JG, JH og VH*: "Som det meste af, hvad hun havde oplevet i de senere Aar, havde ogsaa disse Dages Erfaringer kun forøget hendes Ensomhedsfølelse og hendes Tristhed" (ii:199); "Mere og mere følte hun det som sit Livs egentlige Ulykke, at hun ikke kunne give sig tilkende for nogen, at hendes inderste Væsen var stumt. Det var vel født saadan. Eller havde hun engang i sin tidlige Ungdom mistet Mælet af Angst?" (ii:215); <*JA's tanker ved FSø's fløjtespil*: "Og de krampagtigt frempinte Toner svulmede op for hende og blev en Spottelatter over hende selv og den hele Menneskeslægt med dens Fastklamren til et Liv saa fuldt af Gru" (ii:216)>; KF: "Nu kendte han

Sfinksen bedre. Hun var for stolt til at vilde behage. For kysk til at vilde friste med sin Skønhed. I hendes dristige Øjekast, der tog sig ud som en underfundig Opfordring til Fortrolighed, var der ingen Beregning. Hendes rige Smil, der var saa spotsk, men ogsaa saa fuldt af Sødme, var ikke det indstuderede Komediespil, som saa mange troede" (iv:102); *et arbejdskøretøj krydser hendes vej*: "I det samme flammede der en Lyst op i hende til at kaste sig ned foran de store Heste og lade sig trampe ihjel under deres store Hove. Det hele var kun et Nu. Et vildt og blodigt Glimt. Men i dette korte Øjeblik havde hun følt Dødens Greb som en befriende Svimmelhed" (v:99); *JA som gravid*: "Kunde man undre sig over, at Menneskene fødtes til Ulykke, naar Svangerskabet prisgav Mødrene til allehaande sygelige Følelser og abnorme Lyster, der fyldte Sjælen med Kvalme?" (v:149); "Aa - havde man blot Mod til at dø" (v:191); "Selv skulde hun maaske endnu i mange Aar henslæbe et Skyggeliv som Mor for et stakkels Væsen, der ville komme til Verden som et Minde om hendes Skam, et Pant paa hendes Fornedrelse. Af Angst for Døden vilde hun blive ved at klamre sig til Livets Rædsler" (v:213); *efter skilsmissen*: "I hendes Væsen var der en egen Blanding af noget udslukt og brændende uroligt" (v:219);

15) Religionsforhold

JA våger ved køkkenpigens alvorlige sygdom: "Selv Jytte, som dog aldrig havde været til Alters og knap rigtig vidste, hvad der foregik ved en saadan Lejlighed blev greben af den mysteriøse Stemning.....Hun havde altid fundet den danske Præstedragt saa latterlig.....Den alvorlige unge Præst stod i den herskabelige Dagligstue som en rustet Udsending fra en fjern og eventyrlig Verden." (ii:158); *JA til Meta*: "Jeg har jo heller ingen himmelsk Fader over Skyerne, som jeg absolut skal gøre mig velbehagelig overfor i Haab om Gengældelse" (ii:206); *og videre om opofrelse*: "Den Slags Folk bliver i Almindelighed saa uhyggeligt selvgode. De tror, at de opofrer sig for andres Skyld, og saa nyder de bare deres egen Fortræffelighed. Saadan er vi Mennesker i vore allerbedste Øjeblikke. Narcis! Narcis!" (ii:206); *JA om JG's holdning til broderens trosforhold*: "<"Hun forstod ham ikke. Hvor kunde han som var saa hjælpsom og god og kærlighedsfuld, samtidig være saa umenneskelig uforsonlig? Vidste han da ikke, at ethvert Menneske,

i hvert Fald enhver Kvinde, vilde elskes for sin egen og ikke for sine Meningers, ikke for sin Tros Skyld?" (ii:260)>; *JG møder op hos JA efter moderens død:* "Hun vilde for enhver Pris undgaa en af de Samtaler, de havde ført saa mange af paa Storeholt til ingen Verdens Nytte. De forstod dog ikke hinanden....Den Verdensaand han kaldte en kærlig Gud, der havde taget Menneskenes Skyld paa sig, var for hende en Mørkets Blodgud, hvis Synder Mennesket af Enfoldighed og Frygt gjorde til sine" (v:188);

16) Økonomi

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

Studentereksamen med udmærkelse, studerede Engelsk og Fransk for at blive magister (i:64);

18) Erhverv, profession

18a)Titel

19) Familieforhold

datter af BA og HA, kusine til AH: "min kække

Kusine" (i:21);19a) Civilstand

Deleted: ¶

19b) Forhold til familien

forholdet til moderen er ambivalent: hun er jaloux på hende og afvisende, men kan alligevel ikke undvære hende. Der er ikke rigtig fortrolighed mellem dem. De taler ofte forbi hinanden: "Fru Bertha lagde sin Haand hen paa Datteren, det var ment som et varsomt Frieri til hendes Fortrolighed, men Jytte var som hudløs for enhver Berøring og trak Hænderne til sig" (i:127); naar moderen og TD snakkede sammen om politik: "og alt det, som moderen saa godt forstod at tale med ham om. Saadan var hun jo! Rigtig modbydelig ond havde hun kunnet blive. For fuldt Alvor skinsyg paa sin egen Moder. Men saadan var hun. Og saadan skulle Torben Dihmer lære hende at kende!" (i:135); faderen, HA, fortalte JA om: "en gammel Fabel om Menneskenes Tilblivelse om, hvordan Mand og Kvinde i det Hinsidige skabtes forenede i en Helhed men siden parteredes og sendtes ned til Verden hver for sig", kun "det Instinkt der kaldtes Kærlighed" kunne forene dem igen. Han talte om "din paradisiske "Halvbroder"...Historien havde gjort et stærkt indtryk på hende dengang" (i:143-144); <BA: "Der var saa meget hos Jytte, der mindede hende om hendes to Sønner....hun havde haft hans (Arvid's) aabne og paagaaende Væsen, hans friske Lunefuldhed. Men med Aarene havde det vejragtige i hendes Sind faaet en mere skjult og snigende Karakter som hos Ebbe. Det var hende paafaldende, at hun aldrig nævnede ham, ikke nogensinde havde spurgt om Grunden til hans Selvmord" (i:178)>; <Jytte om broderen: "Men den

Formatted

dag, da Telegrammet kom om Rømningen, ville hun aldrig glemme. Faderens Ophidselse, hans hvide sammenbidte Ansigt, og Moderens forstenede Ro. Og siden – den fortvivlede Venten, den aarelange Haaben paa et Livstegn. Saadan var Sorgen kommet til hendes Forældre, som dog havde været saa lykkelige med hinanden, og havde gjort Moderens Haar hvidt før Tiden. I hvilken Skikkelse skulde den engang komme til Torben og hende?" (i:195)>; "Hvad Jytte inderst inde følte og tænkte, fik hun (*moderen*) intet at vide om. Det betroede hun kun sit Klaver." (i:200); <BA til JA: "Jytte", sagde Moderen... Hvorfor gør du dig alle de meningsløse Bekymringer? Du grubler dig ind i sygelige Stemninger, der stjæler dig Livet og Lykken ud af Hænderne.... Hun tog blidt om Jyttes Hoved...i et sidste Haab om at kunne raabe den døde Kærlighed til Live." (i:232)>; <BA om JA: "Harmen voksede i hendes (BA's) Sind. Jyttes rolige Tone oprørte hende. Det var den samme uhyggelige Fatning, hvormed Ebbe var gaaet sin Undergang i Møde. Det var den samme ubegribelige Livs-Ligegyldighed, den samme skamløse Selvopgivelse" (i:233)>; "Nu kunne hendes Skinsyge triumfere. Paa en eneste Dag var Moderen bleven gammel" (i:247); <"Jytte havde haft noget imod sin Fætter (AH) lige siden hun første Gang saae ham nævnt i en Avis som "den bekendte Kvindelæge". Hun udholdt navnlig ikke Synet af hans Hænder med de skamløst nedklippede Negle" (ii:137-8)>; om VH: "Hun var kommet til at hade dette Menneske. Hendes Kynisme opbragte hende." (ii:198); ved moderens dødsleje: "Det var hidtil ogsaa mere Livets end Dødens Jammer, der havde sysselsat hende. Men hvad hun i disse Dage oplevede, vakte et stumt Skrig i hende, et Rædsels- og Hævnskrig mod de dunkle Magter, der lod et Menneske lide saa skændigt for at slippe ud af en Tilværelse, som i Forvejen havde lønnet hende ilde nok for hendes Opofrelser" (v:171); og: "Hun følte sine egne Livskilder fryse til ved at se den bedste og kærligste af alle Mødre Dag for Dag ligge henstrakt paa Dødens Pinebænk, sønderbrydes Led for Led, martres langsomt som til Forlystelse for en vanvittig og bloddrukken Gud" (v:172);

- 20) Ven/veninde med *Veninder til JA: Rosalia Birch i Slagelse (i:177) og Meta Haagensen: "De to eneste Mennesker, hun misundte" (i:190); <JA tænker på de mange*

naturlige fødsler: "Hun begreb ikke, at Veninden trods alt, hvad hun havde gennemgaaet...kunde sidde der saa fattet og endogsaa føle sig lykkelig midt i Rædslerne. Var der da slet intet i hende der gjorde Oprør? Tænkte hun heller ikke paa, at disse Børn, som hun bragte til Verden under saa raffinerede Pinsler, maaske engang ville ønske, at de aldrig var bleven født?" (ii:167)>; <*Hun mister tilliden til MG, ogsaa fordi hun er budbringer for og fortrolig med JG, og da KF uventet kommer, provokerer hun Meta med det resultat:* "...at hun nu havde mistet den sidste af sine Veninder, maaske den eneste, der virkelig havde haft noget tilovers for hende (ii:213); *JA og Meta ved afskeden:* "Hun fulgte Veninden ud gennem Alleen, og hele Tiden holdt hun hende under Armen, skønt Metas Holdning ikke just indbød dertil. Men hun vidste, at de nu aldrig mere vilde ses" (ii:213); *jævnfør med stedet, hvor Meta siger farvel til JA efter det første besøg på Storeholt:* "Paa Vejen ud til Vognen puttede Meta sin Arm ind under hendes. Jytte forstod godt, at hun vilde søge at bøde paa sin uheldige Forsnakkelse, og maaske ogsaa paa sin Mands Uelskværdighed; men det fjernede hende altsammen blot endnu mere fra dem begge" (ii:90)>; *gensyn med MG i København:* "Meta ønskede hende til Lykke med Giftermaalet, og Jytte svarede: "Tak, ja nu har ogsaa jeg gjort min Skyldighed" (v:4); *da PG og MG flytter til Favsingholm:* "Det var saa latterligt vanvittigt at maatte tilstaa, at hun var skinsyg paa Meta....kom der al Slags ondt og lavt op i hende, naar hun tænkte paa, at Meta for Fremtiden skulde kalde Favsingholm for sit Hjem" (v:98); *Metas brev om glæden ved svangerskab:* "I en kvindes Liv er dog ingen Tid dejligere end den, da hun gaar og venter sit første Barn" (v:183); *JA's reaktion herpå:* "Forstod hun dog ikke, at netop det var det forfærdeligste af alt det forfærdelige, der var sket i den sidste Tid, at hun havde givet Liv til et stakkels Væsen, i hvem den hele Jammer skulde fortsættes!" (v:184);

20a) Andre forbindelser *hun møder den bekendte historiker professor Ole Knudsen i Rom* "...hvis aandfulde Personlighed og triste Livshistorie havde gjort et stærkt indtryk paa hende, men Manden var over 60 Aar gammel og næsten blind", *alligevel mener TD, at det er på grund af ham, hun giver ham en kurv, første gang (i:67-68);* "Hun mindedes nu at hun ogsaa havde drømt

om sin gamle Ven Professor Ole Knudsen, som var død for et Par Aar siden. Hun havde mødt ham i Bredgade.....Sammen med sin Moder havde hun søgt at bringe en Smule Orden i Bogstabler og Billedmapper (*i hans Arbejdsværelse*), og hun havde ogsaa som i gamle Dage bistaaet den hjælpeløse Mand med Korrekturlæsning....Hun havde undertiden spurgt sig selv, om ikke denne elskelige gamle Herre havde været hendes eneste virkelige Kærlighed. I hvert Fald syntes det hende nu, at han alene havde kunnet faa hende til at glemme sig selv .Eller var ogsaa det en Indbildning?" (ii:130);

20b) Bekendte/forhold til andre

AH: JA er stadig lige uforlovet: "Men der maa velsagtens være en bestemt, hun gaar og venter paa", TD: mener han mig? "Han (TD) vidste det bedre selv....hvis den unge Dame overhovedet gik og ventede paa nogen, var det temmelig sikkert ikke paa ham" (i:58 og (i:72); "Hun hadede denne Grublesyge; hun skammede sig over sin Sørgmodighed og havde altid skjult den for andre, som man skjuler en legemlig Lyde" (i:175); <JA om KF: "Han er i Grunden lige til Tugthuset" (ii:64)>; <JA om VH: "Men samtidig saae hun som i en Drøm Jægermesterinden, saadan som hun havde præsideret derinde ved Bordet, formel, selskabelig korrekt indtil den Maade, hvorpaa hun behandlede Gaffel og Kniv med bløde Haanded og ubevægelige Albuer efter den engelske Spisemetode, der nu var bleven Tegnet paa sand aristokratisk Dannelse", "hun saae det isabellafarvede Raasilkeliv indtil hver Traad i Vævningen, den svære Guldlænke om hendes venstre Haanded, hendes lange Fingre med de elegante Negle" (ii:68); "Hun tænkte paa, at saadan ville hun rimeligvis selv om nogle Aar havde siddet paa Favsingholm, dersom hun havde giftet sig med Torben Dihmer. En Fremmed i sin Mands Hjem, ligegyldig, kold, altid i Rustning – og maaske ogsaa med et Barn paa Kirkegaarden" (ii:69)>; <JA om PG: "Jytte fandt ham højst utiltalende og beklagede sin Veninde" (MG) (ii:90)>; JA: "...tænkte paa, om Pastor Gaardbo virkelig havde besluttet at være sin Trolovede tro ogsaa i Døden. En saadan Heroisme lignede absolut ikke nogen af de Præster, hun af og til havde truffet i det københavnske Selskabsliv. Det havde været førladne Middagsherrer med et ubehagelig faderligt Væsen eller ogsaa rene Taaber

med udslukte Hjerner." (ii:132); *Efter samtalen med Meta om den naturlige barnefødsel*: "...Hun følte det sortne for sine Øjne under et sønderslidende Indtryk af Livets Grumhed" (ii:166); *JA kalder TE "onkel Tyge"* (ii:196); "... at Jytte siden Skilsmissen havde levet et Skinliv i sit tidligere Hjem....Hun modtog ingen, hilste efter Sigende knap paa sine Bekendte....Hun var ganske gaaet op i at passe sit Barn, som hun gjorde sig saa meget forgæves Umage for at komme til at holde rigtig af" (v:219);

21) Forelæskelser

1. Tilfælde: *Torben Dihmer. Også til kærligheden er hendes forhold tvetydigt; tanker om TD*: "Den Mand, der i alle disse Aar havde været hendes Tankers eneste fortrolige, hendes hemmelige Medvider og Ven" (i:123); *på BA's spørgsmål*: "Elsker du Torben Dihmer? Gør du?: Ja, kom det glædeløst – som et Suk langt, langt indefra" (i:130); "...det var den gamle Angst, der igen kom over hende. Det var Rædselen for, at hendes Kærlighed bare var Fantasteri og Selvbedrag....da hun sagde det ja, som Moderen fralokkede hende, havde det været med en Fornemmelse omtrent som den, hvormed man i Drømme kaster sig ud fra et svimlende højt Taarn" (i:133); *JA betragter TD's billede i albumet*: <"Det underligt udslukte Ansigt....den alt for brede Næse og – aa! – disse milelange Kinder! Hvordan var det dog gaaet til, at hun havde kunnet forelske sig i denne groteske Maske"> (i:133); "Hun ønskede inderligt, at hun kunne løbe sin Vej fra det hele. Aa Gud – og det var denne Time, hun i alle disse Aar havde drømt saa lykkeligt om!" (i:135); *ved det første måltid sammen i Genua*: "Kærligheden voksede i hende med hvert Minut og gjorde hende glad og tryk....han var den eneste Mand, hun nogensinde virkelig havde elsket" (i:143 og 144); "Men nu følte hun, at hun ønskede at tilhøre ham, at hun længtes efter at blive hans, helt og inderligt med Sjæl og Legeme – ja ogsaa med sit elskovssyge Legeme" (i:159); "Gennem hendes Erindring jog paany det vilde Skrækkens Tog af alle hendes gifte Veninder....hvorfor skulle netop hun blive den ene af Tusinde, hvem Kærlighedsdrømmen ikke skuffede.... for det var jo saadan at hun alligevel igen havde taget fejl af sine Følelser eller været troløs imod dem. Saadan var hun! Og hun ville aldrig blive anderledes!..." (i:160-161); <"det var jo aldeles den gamle Torben Dihmer, ham som hun netop for bestandig havde forvist til Mindernes Skyggeverden"

(i:179)>; *JA er utilfreds med at skulle bo på Favsingholm: "Den Tanke, at hun engang skulde kalde disse fuldkommen fremmede Steder for sit Hjem, syntes hende fantastisk og urimeligt...den Varme der var kommen i hans Stemme, havde overhovedet igen faaet hende til at føle det hele Forhold som saa aldeles haabløst" (i:184); på bilturen: Aa, Torben, tænkte hun. Hvad skal der blive af os to?" (i:191); JA og TD stiger op ad en lang trappe: "...og saa skete det da i et lykkeligt Øjeblik...at Torben lagde sine Hænder omkring hendes Hoved, nøjagtigt saaledes, som hun havde drømt derom, og kyssede hendes Mund og kaldte hende sin Elskede" (i:196); Jytte ser sig selv i spejlet efter køreturen: "...og det slog hende, at hun ikke saa glad ud" (i:196); Jytte kryber op til moderen i sengen, om TD:"... men nu ved jeg det. Med fuldkommen Sikkerhed veed jeg, at jeg ikke holder af ham og aldrig har gjort det..... naar du siger det til ham, tror han det" (i:210);"...og det næsten forfærdede hende at mærke, at der ikke længer var mindste Rest af Kærlighed tilbage i hendes Hjerte" (i:226); <BA til TD om JA: "...jeg tænker mig, at hun har givet Dem et letsindigt Løfte, som hun altsaa nu er bleven nødt til at tage tilbage....Men ellers vil jeg tilstaa for Dem, skønt Jytte er mit eget Barn – ja det er tungt at maatte sige det – men jeg tror, jeg skal lykønske Dem til, at hun ikke bliver Deres. Jytte har aldrig været i Stand til virkelig at knytte sig til nogen." (i:243)>; "...saa vidste hun nu, at han (Torben) ikke var den "Tvillingbroder", hun havde ventet paa fra sin Barndom" (i:248); "Alle Familjens Bekendte syntes at føle sig personligt krænkede, fordi hun ikke havde forlovet sig med ham" d.v.s. TD (ii:59); "Aldrig havde hun følt sig saa ene og uforstaaet" (ii:59); "Men det blev hende samtidigt ganske klart, at hun aldrig havde elsket Torben Dihmer, ikke siden de begge var saa Unge, at de knap forstod deres egne Følelser. Det hele havde været en halvt burlesk Fejltagelse" (ii:178-79); efter den lange rejse er TD i Berlin på vej til København: "Og saa vilde hun maaske ikke engang faa ham at se. I det højeste vilde de en Dag mødes paa Gaden, og han ville tage Hatten af for hende med sin ærbødige Hilsen, som hun paa sin Side vilde besvare med et lige saa korrekt Nik, angst for at komme til at røbe mindste Sindsbevægelse – Og han var dog den Dag i Dag hendes kæreste Ven og den eneste*

fremmede Mand, hun havde kysset! Dette ulyksalige Kys!... Mon han endnu tænkte paa hende? Og i saa Fald: med hvilke Tanker?" (iii:116); "Hun var nu fuldt fortrolig med den Tanke, at hun aldrig vilde blive gift. Hun var jo, Gud ske Lov, ogsaa snart en gammel Jomfru, som ikke længere blev ført i Fristelse. – Og dog blev jeg ikke skabt til Nonne hverken af Sind eller Skind, sagde hun ofte til sig selv" (iii:116); "...og hun tænkte paa, at det var paa denne Tid, Torben Dihmer i længst forsvundne Dage plejede at komme paa Besøg. Hvor hun huskede hans Ringning!...det elskeligste Menneske i Verden... – hvor havde det været en lys og fredfyldt Tid!" (iii:218-19); *efter forlovelsen med KF*: "Ak, Torben Dihmer!. Nok var han den eneste af hendes forrige Venner, som hun stadig ikke kunde tænke paa uden med et lille Smertestik i Hjertet. Og dog saae hun nu klarere end nogensinde, at hun aldrig havde elsket ham....Hans smukke, klokkedybe Stemme havde vakt hendes første, stærke Kærlighedsdrømme" (iv:134); *efter giftermålet med KF er det uudholdeligt at være i byen*: "Endnu en anden Grund havde hun til at længes bort....Skønt hun med Bestemthed vidste at Torben Dihmer var rejst fra Byen, saae hun ham stadig allevegne; og selv om hun altid hurtigt overbevistes om sin Fejltagelse, satte det hende dog i daarligt Humør" (iv:254); *Erindring fra Italien*: "Der laa et Skær over hans dystre Ansigt, som kom han fra en anden Verden" (v:41-42); "Hun havde aldrig angret, at hun tog sit Ord tilbage. Hun gjorde det heller ikke nu, og især ikke for Dihmers egen Skyld....Havde de talt lidt fornuftigt sammen, vilde han sikkert selv have forstaaet, at de nu mindre end nogensinde passede for hinanden. Kunde dog ingen sige ham, at han ingen Grund havde til at græmme sig, at han tværtimod skulde prise sig lykkelig over ikke at være bleven gift med et Utyske som hende" (v:42); *TD er blevet syg igen, BA kalder ham sindssyg*: "Ja, det var Asmus's Udtryk. Jeg har min Viden fra ham", JA: "Saa snakkes der velsagtens ogsaa om mig i den Forbindelse. Naar det kommer til Stykket, faar jeg maaske Skylden" (v:37-38); "Og i Mørket vaagnede den gamle Tvivl og spøgede omkring hende som selve hendes Livs onde Dæmon. Havde hun alligevel elsket Dihmer?" (v:206); *<JA umiddelbart efter TD's død*: "Hvad har jeg gjort!", og *videre*: "Nu havde han stridt Livets onde Strid tilende. Han var udløst af denne frygtelige Verden,

hvor alt var Bedrag undtaget Skuffelsen, alt Blændværk undtagen Savnet og Sorgen....Nu kunde hun tænke paa ham uden Anger, kunde bære Sorg for ham i sit Hjerter uden at blues" (v:212)>; *besøg hos Meta på Favsingholm*: "To Gange havde hun besøgt Dihmers Grav, men direkte havde hun aldrig tilstaaet noget om et fortroligt Bekendtskab" (v:219); *se i øvrigt også TD. 2.Tilfælde: Johannes Gaardbo. JA er optaget af og lettere forelsket i JG, men vil ikke være ved det. JA's møde med JG, hvor han anbefaler og citerer fra "Kærlighedens Gerninger"*: "Jytte fandt, at han nu blev lovlig meget Præst" (ii:187); "Hun var ikke forelsket i Pastor Gaardbo og kunne aldrig blive det....vilde heller ikke være det. Pastor Gaardbo hørte med hele sit Væsen en Verden til, som aldrig kunde blive hendes" (ii:199); *efter Enslev mødet*: "Hun havde endogsaa (af den Grund) ligget vaagen det meste af Natten. Det var gaaet hende saa taabeligt nær, at han havde lidt et Nederlag." (ii:251); *og*: "Jytte havde følt sit Hjerter standse et Øjeblik....og blev ved at se paa hans Navn (på bordkortet). Hun huskede, hvor kønt og varmt og landlig hyggeligt det havde lydt for hende den første Gang hun hørte det derude i Haven. Det lød af Tøjreslag og Lærkekvidder. Gaardbo. Men Pastor Gaardbo. Saa hørte hun straks hans Præstetone, der var hende saa meget imod" (ii:259); var hans forlovede død ved et ulykkestilfælde?: "...var det urimeligt at tænke, at hun havde taget Livet af sig i et Anfald af Skinsyge og Had til denne Gud, som altid var i hans Tanker og var ham dyrebarere end alt andet i Verden?" (ii:261); *og*: "...drevet ind i Døden af hans forbryderiske Selvretfærdighed" (ii:261); *da JG frier lidt klodset, svarer hun, at hun ikke er Kristen og fortsætter*: "Jeg misunder Dem ikke Deres Gud. Jeg kender ham ikke og bryder mig ikke om at lære ham at kende. Hans Barmhjertighed, som De taler saa meget om, har jeg aldrig mærket noget til. Dersom jeg troede paa ham, vilde jeg afsky ham", *og*: "...jeg foretrækker at gaa i gennem Verden med aabne Øjne og bruge min Forstand. Det giver ikke netop det lyseste eller glædeste Syn – det er sandt! Men til Gengæld spares man for at blive det tragikomiske Offer for Livets Bondefangeri." (ii:278); *JA møder tilfældigt JG i København, han hilser ikke*: "Det havde ikke været til at tage fejl af, at han betragtede sig som forurettet. Det var næsten, som om han ventede, at hun skulde

komme hen til ham og bede om Forladelse. I det Sekund, deres Øjne mødtes, var hans Blik en Tordenkile....Hvor mange Gange bedre og sandere var dog ikke Karsten From med alle sine Skrøbeligheder end denne Selvretfærdighedens Apostel!" (iv:113-14); <JG er ved BA's sygeleje hver formiddag, JA har en usikker fornemmelse derved, da han begynder at hilse på hende: "Hvad var Hensigten med denne forandrede Holdning? Hvad pønsede han paa? Var det ikke Gengældelse nok, at han havde taget hendes Mor fra hende?" (v:165)>; **3. Tilfælde:** Karsten From: <JA om KF: "...Hans Naragtighed var paataget. Kun begreb hun ikke, hvad der var hans Hensigt med denne Spillen-Bajads for Folk" (iii:106)>; "...virkede Synet af det smukke Menneske....næsten som en Aabenbaring fra en Eventyrverden. Da han senere blev præsenteret for hende, gik Fortryllesen dog hurtigt af ham. Men dette allerførste Indtryk havde hun aldrig helt kunnet glemme....hun følte (*altid*) denne lille ærgerlige Frygt i hans Nærværelse" (iii:109); <KF har engang friet til JA: "Og det var virkelig en større Dumhed, end jeg havde tiltroet ham", og videre JH til JA om KF: "...du har en meget høj Stjerne hos ham. Og han har en knusende Respekt for dig" (iii:110)>; "Det var især Karsten From, som hendes Tanker ikke vilde slippe. Hun kunne mærke, at hun bedømte ham lidt anderledes nu, siden hun havde hørt om den Angst, han gik i paa Grund af sin Mors uhyggelige Død. En saadan Angst kendte hun af egen Oplevelse." (iii:117); BA til JA: "...hun var bleven saa forlystelsessyg og uforsigtig udsatte sit Rygte, som jo i Forvejen ikke var uantastet" (iii:118); "Det Tvetydighedens Brændemærke, der nu engang var sat paa hende, vilde hun aldrig faa udslettet, og hun skulde saamænd ogsaa bære det med Taalmodighed. Det gjorde hende kun saa ondt at se Moderen gaa og græmme sig" (iii:119); *farcen om atelierbesøget:* **Mening 1:** JA siger nej til at være dommer: "Men jeg kan absolut ikke paatage mig saa stort et Ansvar. Jeg har ikke Spor Forstand paa at være Kunstdommer", og videre: "Jytte, der havde lagt Mærke til at Karsten From ventede paa hendes Svar med et nervøst og anspændt Udtryk, blev pludselig lidt betænkelig ved at gentage sit Afslag....han kunde misforstaa hendes Vægring og maaske tage den for Tegn paa Usikkerhed hos hende" (iii:107); **Mening 2:** *Nysgerrighed:* "Paa en Maade kunne hun godt have

Lyst til det Besøg i hans Atelier. Hun satte ganske vist ingen Pris paa hans Malerier. Hvad han i lykkelige Øjeblikke skabte af virkelig Kunst, beholdt han for sig selv, fordi det dog ikke fandt Købere. Ogsaa dette gjorde hende lidt nysgerrig. Men hvad vilde hendes Mor sige?" (iii:117-18); **Mening 3:** *JH afslører for BA, at besøget skal finde sted, BA opponerer:* "Det kan jo ikke være rigtigt, hvad John her fortæller, at du tænker paa at besøge Karsten i hans Atelier? Hendes Tone krænkede Jytte. Hun havde indtil dette Øjeblik ikke for Alvor tænkt paa at tage mod Froms Indbydelse, og det allermost for Moderens Skyld. *Nu svarede hun:* "Men – du gode Gud – hvorfor dog? Naar jeg nu gør John en Tjeneste med det!" (iii:146); JH: "...saa kommer jeg om en Timestid og henter dig, Jytte. Jytte gjorde ingen Indvendinger. Hun sagde til sig selv at et Afslag nu kun vilde forøge Moderens Mistanke. Og hvad Karsten From angik, saa skulde hun nok sørge for at han ikke kom til at misforstaa hendes Besøg." (iii:146); BA: ".....vil du sige mig, finder du virkelig, at det er passende Selskab for dig? Jytte trak paa Skuldren: "Det er Folk der ikke tager Livet højtideligere end det fortjener. Derfor synes jeg om dem"" (iii:147); **Mening 4:** *forelsket (?) og forbud:* "Det skulde ikke tages saa alvorligt. Men du tror naturligvis, at jeg er forelsket i Karsten From. Det er jo det sædvanlige" (iii:148); <BA: "Men altsaa: jeg ønsker – ja, jeg forlanger at du ikke gaar derhen... Jeg forbyder dig at tage hen til Karsten From. Nu skal det have en Ende med den Leg" (iii:149)>; **Mening 5:** *Nu først rigtigt:* "...men sad og tænkte paa, at Moderen i hvert Fald havde opnaaet, at hun nu selv havde tabt Lysten til det Atelierbesøg. Dersom Mor ikke var kommet med det fornærmelige Forbud, kunde jeg udmærket godt have føjet hende i at blive hjemme. Men nu har hun selv gjort det umuligt: Mor maa forstaa, at jeg ikke vil lade mig gøre umyndig" (iii:150-51); "Ja, saa gaar vi altsaa John!" (iii:152); **Mening 6:** *JA fortryder:* JH: "Hvad gaar der af din Mor i denne Tid spurgte han, da de fulgtes ned ad Trappen. Hun er bleven saa patetisk. Jytte, der allerede var begyndt at faa lidt Samvittighedsnag tog Moderen i Forsvar. Man maatte huske paa, hvad hun i de senere Aar havde gaaet igennem. Ebbes Død forvandt hun aldrig" (iii:152); **Mening 7:** *senere i atelieret, eftertanker:* "Samtidig følte hun igen en stærk Forbitrelse mod Karsten From, fordi han havde

faaet hende til at medvirke ved dette kunstneriske Bondefangeri. Men dybt inde i hende var der en løssluppen Stemme, der tog ham i Forsvar....Og Stemmen i hendes Indre sagde: Naar Menneskene er saa glade for Bedrageriet, hvorfor da ikke unde dem den Lykke? Livet bør ikke tages for højtideligt. Det er det ikke værd" (iii:173-74); "...hendes Tanker var igen i Karsten Froms Atelier og Dagligstue. Det var gaaet op for hende, at hun først idag havde talt rigtigt med ham og lært ham lidt at kende, som han virkelig var. Han havde for første Gang kastet Narrekappen helt....Men naar hun tænkte tilbage derpaa eller rettere paa hans Tone, følte hun sig underlig grebet om Hjertet, fordi hun i dens brudte Klang hørte som et Ekko af sin egen hjemløse Sørgmodighed" (iii:187-88); <Me: "Jytte vidste ikke, at Karsten From den foregaaende dag for hendes Skyld havde sendt sin Veninde et pludseligt Afbud, der bragte hende i Raseri og siden havde givet Anledning til en frygtelig Scene imellem dem" (iii:215)>; <JH til JA om KF: "Han er rasende – aldeles vanvittig forelsket i dig. Aa – Vrøvl, sagde Jytte og vendte sig mod Vinduet, men hendes Ansigt blussede" (iii:216)>; "Men det harmede hende, at Karsten From kunde kaste sig hen til et Kvindemenneske som denne Fru Merck, der gjorde sig til af at have haft flere Elskere end Kejserinde Katharina den Anden. At dog ingen kunde sige ham, hvor uværdigt det var!" (iii:217); KF ventede på hende efter koncerten: "Hun havde forudset det og alligevel ikke søgt at undgaa ham. Hun havde under Koncerten følt det haabløse i længer at lyve sig fra sin Forelskelse, og hun var for stolt til at vilde flygte for den." (iii:237); JA hvisker til sig selv: "...at han var den Mand, hun skulde tilhøre – "Tvillingebroderen", som hun de mange Aar havde baade længtes efter og frygtet" (iii:240); Me sender et smædebrev til BA om JA's forhold til KF: "Skrivelsen var den forsmaaede Dames Hævn" (iii:240); "Hun (Jytte) læste den paany med straalende Øjne som en Sejrsbulletin. Og hun sagde til sig selv, at det var hendes første Triumf over hans slette og ødelæggende Omgangskres." (iii:240); BA advarer: "Vil du da styrte dig selv i Ulykke, Barn!....Det er jo umuligt, at du kan holde af den Abekat! Sig dog, at det ikke er sandt!" JA: "...Du kan ikke lide Karsten From. Det har du tidt nok fortalt mig, og du har vel haft dine Grunde til det" (iii:242-

43); "Men den Skjulthed, hvori hun især for Moderens Skyld havde bevaret sit Forhold til Karsten From, var efterhaanden bleven hende utaalelig. Saa maatte det hellere udleveres til Sladdereren" (iv:100-01); *KF vil lokke hende op til sig ved at sige at Hugo Mertens og hans kone kommer:* "Og pludselig slog det ned i hende med Lynets Klarhed, at det hele var Opspind. Han ventede slet ikke Mertens....Hun havde for nogle Øjeblikke siden været lukket ind i Lykkens Rige. Nu følte hun sig styrtet hovedkulds ned i en Kloak" (iv:108-09); "...Hun havde taget sin Fornuft fangen og vendt sin Harme mod sig selv, fordi hun blot et Øjeblik havde været saa enfoldig at tro, at en Mand med hans Livsvaner kunde have nogen hæderlig Hensigt med sin Efterstræbelse" (iv:111); *og dog efter at have læst KF's brev:* "Til sin Ydmygelse følte hun, at hun endnu holdt af ham, maaske endda mere uhjælpeligt end før" (iv:112-13); " - Ja, hvor var en Kvindes Kærlighed en sørgelig og uværdig Ting!...Og der var Øjeblikke, da hun maatte spørge sig selv, hvad der var stærkest i hende, enten den Ømhed, hun følte for ham, eller Hadet til de Kvinder, der tidligere havde ejet ham" (iv:115); *JA var:* "...magtløs overfor sine Stemninger, der blafrede som løsgjorte Sejl, snart svulmende af Længsel, snart igen faldt sammen i Mismod og Angst - inderst inde var hun underligt fast besluttet" (iv:120); "De vidste nu begge, at de mødtes her som forlovede...Han løftede hendes Hoved og kyssede hendes Pande og derpaa hendes Mund. Hun lod det ske. Med lukkede Øjne gav hun sig hen til hans Kærtegn, indtil det sortnede for hende" (iv:121-22); "Dagen havde været fuld af Lykke, men hun gjorde sig ingen Illusioner. Hun sagde til sig selv, at det vilde være Daarskab at vente livslang Troskab af en Mand med Karstens Karakter og hans Livsvaner; og hun var forberedt paa sin Lod. Den mørke Anelse, der havde hvilet truende over hendes Liv fra det syttende Aar, at naar hun gav sig hen til Kærligheden, viede hun sig samtidig til Ulykken og Døden - den gik nu sin Opfyldelse i Møde....Men det vilde ikke være bleven anderledes, om det havde været en anden Mand, hun havde været forelsket i. Ikke engang om det havde været Torben Dihmer: Det var saa bare bleven hende selv, der havde nedkaldt Ulykken over dem med sit umulige Sind. Nu førte hun i det mindste ingen andre med i Undergangen." (iv:133-34); "...og deres

Munde søgte hinanden til et af disse lange, dybe Kys, hvis dystert-søde Hemmeligheder nu ogsaa Jytte kendte –" (iv:260); *JA til KF*: "....Tror du, at der i vore Dage er Mennesker, som dør af ulykkelig Kærlighed?...Men tror du paa, at der kan være Folk, der hentæres af Kærlighed som af en dødelig Sygdom?, *KF*: "Det vil jeg i hvert fald have Lægeattest for" (v:16-17); *JA om KF (se også ovenfor om TD under (v:42))*: "Med dig min Ven er det en anden Sag...Vi to hører samme Verden til" (v:42); "Jytte fingrede henover hans (*Karstens*) Haar, men hendes Tanker var paa Favsingholm" (v:47); <"Aa, Karsten jeg er frugtsommelig!", *KF's reaktion*: "Den Kalamitet, han havde imødeset med Angst og Bæven, var altsaa nu en Kendsgerning....Og nu dette Tordenbudskab! At blive Familjefader! At faa sit stilfulde Hjem forvandlet til en Ammestue med Barneskraal og Patteflasker og Lugt af Bleer!....At se Jytte, hans Dronning, vralte af sted med en Figur som en Rokoko-Kommode!" (v:50-51)>; *skænderi mellem KF og JA, Jytte græder, KF fortryder, men*: "Han vidste ikke, at hun i ensom Fortvivlelse græd over sig selv og sit forspildte Liv" (v:101); <*KF*: "Han forstod sig ikke paa Jytte. Der var kommet noget uhyggeligt forstenet over hende. Det var ikke længer muligt at vække hendes Interesse for nogen Ting" (v:180)>; "Hun var iøvrigt selv forundret over sin frygtelige Ophidselse, da hun dog fra første Færd havde forudset, hvad der nu var sket. Men det var dog ogsaa mere hele hans Ynkelighed, hun følte sig nedværdigt af, end hans Utroskab" (v:209); "Og med det Menneske have hun et Barn! Hun, hvem den bedste og ridderligste af alle Mænd ikke havde været god nok, var faldet i Armene paa dette skamløse Kryb!" (v:209);

22) Møder/Debat/Episoder

Møder med TD: 1. møde paa Storeholt, hun var en halv snes Aar "med bred Mund og Stumpnæse", TD var 15, badescenen, TD og AH maatte ikke sladre derom (i:63); "Hun boltrede sig i Højhjemene paa Engen som en Dreng" (i:63); 2. møde den sommer TD blev student også paa Storeholt: "Hun var halvvoksen nu og han forelskede sig en Smule i hendes brune Øjne og den friske Mund med mange hvide Tænder, der var som en overskaaren Hyben at se paa" (i:63-64); 3. møde: seks år efter: "Jytte havde i Mellemtiden taget Studentereksamen med

Udmærkelse og studerede nu Engelsk og Fransk " (i:64); 4. møde ved et københavnsk middagsselskab, hvor de får hinanden til bords: "Hun satte ham paany i Forbavselse ved den naturlige Ligeftremhed, hvormed...", "de talte næsten udelukkende om Storeholt" (i:65); 5. møde uforvaret i ridehuset efter hans hjemkomst (fase 1) efter at han fik hendes kurv: "Hun var nu blevet 22 Aar og stod i sin fejreste Blomstring" (i:68); 6. møde i Genua: hun kunne: "mødes med TD paa et Sted, der var nogenlunde beskyttet mod Bredgade-Københavnernes langsynede Nysgerrighed" (i:117); ved gensynet med Storeholt mindes hun ungdommen med TD og overvældes af minderne: " – Hun havde genfølt det alt sammen ved Synet af disse store grønne Marker og den blaa Sø, hvor Kærlighedslivet første Gang undseligt vaagnede hos hende en Sommeraften ved hans Side. – Var det maaske netop dette, der blev Ulykken ?" (ii:84); se i øvrigt også TD;

23) Påklædning

ved 4. møde med TD: "..hendes dragt af ildgul Silke med en perlestukken Kniplingsbertha, der ærbart indrammede de jomfruelige Skuldre" (i:65); ved 5. møde med TD: "...men Ridedragten og den sorte Fløjls Jockeyhue klædte hendes energiske Skikkelse henrivende" (i:69); i Italien: "i en hvid Kjole med et blommefarvet Sjal over Skuldrene" (i:114); "en bronzefarvet Silkekjole med Underærmer af hvide Kniplinger" (i:132); "en ganske ny lyseblaa Formiddagskjole, som hun udtrykkeligt havde sparet til denne Lejlighed" (i:176); på storebæltsfærgen: "i en lysegraa Rejsedragt med Gamasjestøvler og slørombunden Hat" (ii:59); på restaurant: "Hun bar en af disse bronzefarvede Silkekjoler med hvide Kniplings Underærmer, der gav hendes brunette lille Skikkelse en hel sydlandsk Varme" (iii:108); i Kasino, hvor KF belurer hende: "Jytte bar en splinterny, grønliggraa Dragt af delikat Farve" (iv:96); ved bryllupsmiddagen: "Jytte var i hvid, nedringet Silkekjole og saae dejlig ud" (iv:255); derhjemme: "Hun sad der lidt forkommen med et Sjal over Skuldrene – et blødt, søgræs-grønt Silkesjal, der var en Gave fra hendes Mand" (v:14);

24) Rejser til

Genua i Italien med moderen; på hjemvejen i april gjort et ophold i Lugano, i juni på vej til Storeholt med moderen (ii:58);

- 25) Sygdomme *BA til AH om JA: "For Jytte er ikke som hun lader... Jeg synes, at der i Jyttes Væsen er kommen saa meget, der minder mig om hendes Broder Ebbe. Der er den samme underlige Ligegyldighed for alting. Jytte vil jo nok mere sig; men naar hun kommer hjem fra Teatret eller Sportspladserne finder hun det alt sammen saa dumt....Saa har hun ogsaa ligesom Ebbe denne sygelige Trang til at grave sig ned i Betragtninger over sine egne og andre Menneskers Mangler....Sine Veninder undgaar hun....Jeg siger dig Asmus, - Jytte er syg, hvad saa I kloge Læger mener" (ii:143); "En ondartet Nyrebetændelse nedbrød hende i Løbet af faa Dage. Med sine sidste Kræfter bad hun Meta om at tage hendes Barn til sig og opdrage det sammen med sine egne. Da Meta havde lovet det faldt der lidt Ro over hende" (v:220); "Ja, nu dør jeg Meta! hviskede hun engang. Og saa har jeg dog aldrig levet" (v:220);*
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag *"En ondartet Nyrebetændelse nedbrød hende i Løbet af faa Dage" (v:220);*
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person *muligvis til dels modeleret over Maria Triepcke gift med P.S. Krøyer, som hun forlod for at bo sammen med Hugo Alfven. Hun var ikke lykkelig med ham. Pontoppidan kom i Maries og Krøyers hjem i Bergensgade i København.*
- 30) Symboler *hun er glad for blomsterne fra TD (i:177); (jfr. hans desinteresse i hendes blomster, da han er syg); trappeopstigningen til elskovskysset, der ikke bringer lykken: "...og det var Jytte, der med Hensigt holdt sig tilbage" (i:196); efter bruddet lader hun TD's orchideer ligge (i:246); <JA byder præsten kirsebær fra sin skål, og han tager et par (ii:181). Dette er et stærkt (erotisk ?) tegn på hendes overlegenhed: "at spise kirsebær med de store". Ligeledes lå hans hat på bordet (ii:187); også et tegn på hans underkastelse.>; <JA og JG sætter sig i pavillonen i JH's have: "Han sad foroverbøjet med Hatten mellem sine urolige Hænder" = han underkaster sig (ii:274); hun: "Med den anden Haand drejede hun paa en Majolikakrukke, der stod foran hende" (ii:275); og lidt senere: "Hun havde ogsaa et kort Nu set ham op i Øjnene, medens han talte. Nu sad hun igen med bøjet Hoved og havde begge Hænderne omkring Majolikakrukken." (ii:277). En krukke er et stærkt*

erotisk symbol, der hentyder til kvindens kønsorganer. Hun skærmer sig altså ubevidst af fra hans eventuelle tilnærmelser, og det med begge hænder. Krukken er af keramik med et blyagtigt skær. Metallet forstærker den symbolske virkning. Jævnfør en scene hos J. P. Jacobsen: Fru Fønss. Her er krukken bronzefarvet. Majolika er en særlig slags fajance fra Toscana, der ofte er bemalet med stærkt erotiske motiver. >

31) Særlige udtryk/metaforer

"en Kniplingsbertha" (i:64-65); "langsynede Nysgerrighed" (i:117); "den dybe Aftenbrand" (i:137); "en legemlig Lyde" (i:175); "Ulykken gik gennem lukkede Døre" (i:195); "Musikkens Elverland" (i:231); "Mindernes Skyggeverden" (i:179); "sine Tankers Ugleskrig" (i:188); "Raadhusurets Salmetunge" (iii:108); "som et Ekko af sin egen hjemløse Sørgmodighed" (iii:187-88); "en Guldaldertid i Tidernes første Morgengry" (iii:219); "Hun tilhørte nu atter Ensomheden. Naar hun vaagnede om Morgen, vilde Dagen atter ligge foran hende som en endeløs øde Landevej, der førte ud til det evige Mørke" (iv:114); "magtløs overfor sine Stemninger, der blafrede som løsgjorte Sejl" (iv:120); "Et saadant Hvepsebol var hendes Hjerte" (v:99); "Hun følte sine egne Livskilder fryse til" (v:172);

32) Særlige adjektiver

"skalkagtigt" (i:67); "det vejragtige i hendes Sind" (i:178); "en halvt burlesk Fejltagelse" (ii:178-79); "gammeljomfru-lummer" (iii:117); "jomfru-moderlige Charme" (iv:96); "dystert-søde Hemmeligheder" (iv:260); "søgræs-grønt" (v:14); "kniplingsrandede Knæ" (v:47); <"ridderligste af alle Mænd" (v:209)> "bloddrukken Gud" (v:172);

33) Citater

34) Noter

Er det en tilfældighed, at Jyttes initialer er JA, hun der ellers altid siger nej?

35) Inspireret af

Jyttes ubeslutsomhed i forhold til TD kan beskrives ved en af Søren Kierkegaards Diapsalmata: Gift Dig, Du vil fortryde det; gift Dig ikke, Du vil ogsaa fortryde det; gift Dig eller gift Dig ikke, Du vil fortryde begge Dele; enten Du gifter dig, eller Du ikke gifter Dig, Du fortryder begge Dele.

Fil nr. 7: BROBERG

- 1) Personens navn Broberg (ukendt fornavn) (XB) og Ville Broberg (VB)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder vedkommende
- 9) Udseende
- 9a) Skæg
- 9b) Øjne
- 9c) Hår "graamankede Mand" (i:75);
- 9d) Højde *lille (i:75);*
- 9e) Andre karakteristiske træk
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner *cigarryger (i:75); MV ryger pipe!*
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk *XB's tanker om MV: "overbærende Ringeagt blandet med Uhygge" (i:76); XB: "var en yndet Prædikant og Folketaler" (i:76); kritik af partiets (politik) og hovedbestyrelses indstilling til kandidat opstillinger: "De greb saa at sige Navnene i flæng", efter at XB havde sagt nej, og : "Der maa i det hele taget sættes en Stopper for, at disse Jøder sidder derovre i København og tager Bestemmelser for os..." (i:78); se også 34) Noter. Ved samtalen med MV før dennes afskedigelse kom XB kørende gennem landsbyen "...og havde mod Sædvane ikke sin Kone med sig, hvad der straks havde gjort hans Tilsynkomst tvetydig" (i:237);*
- 15) Religionsforhold *<MV om Broberg = XB: "I hans Øjne var denne løvemankede Prælat intet andet end en æresyg Judas, der havde forraadt sin Frelser for Populationens Blodpenge..." (i:76)>; <"XB hørte til de saakaldte liberale Teologer, der var Mads Vestrup til endnu mere Forargelse end de rene Fornægtere" (i:76)>;*
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet *XB bliver Kultusminister under Ty (iii:134);*
- 17a) Uddannelse

- 18) Erhverv, profession *Præst, nabopræst til MV og dennes foresatte (i:75);*
- 18a) Titel *Provst*
- 19) Familieforhold
- 19a) Civilstand *XB og VB er gift med hinanden*
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre
*TE om XB: "...Ikke i mine uhyggeligste Fantasier har jeg tænkt mig fromladne Marekatte af Pastor Brobergs Kaliber som Resultat af Udviklingen."
(iii:164);*
- 21) Forelæsnelser
- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer
"ægteskabeligt Tvillingesmil" (i:76);
- 32) Særlige adjektiver *"graamankede Mand" (i:75); "løvemankede Prælat"
(i:76);*
- 33) Citater
- 34) Noter
*1. Fru Broberg hedder Ville.
2. Det er fra starten ikke klart for læseren, hvilket parti XB støtter. Senere bliver han Venstres Kultusminister mod Enslevs vilje. Det er altså næppe "Det radikale Venstre", men bemærkningen om jøderne i København er sikkert rettet mod Brandes.*
- 35) Inspireret af

Fil nr. 8: STAUN

- 1) Personens navn *Oleane Staun (OS) og Mette Staun (MS)*
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl

- 8) Hvor vi møder ... *OS og MS: på Jørgen Stauns gård, "Bakkegården" (i:45);*
- 9) Udseende *OS: ikke køn*
- 9a) Skæg
- 9b) Øjne
- 9c) Hår *OS: stort gult hår (i:89); OS: duft af hårolie (i:88);*
- 9d) Højde
- 9e) Andre karakteristiske træk *OS: knust næsebenet (i:91); OS: stort frodigt legeme (i:91); OS: "Hvilede Armene paa de stærke Laar, der svulmede under Kjolen" (i:92);*
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk *SV om OS i brevet til MV: "Oleane er en Møgmær, som jo alle ved"> (i:45); OS: "...djærv i sin Mund og førte sig med næsten karleagtig Raskhed" (i:92); OS lægger an på MV (i:93); OS: truer med at tage livet af sig (i:94); OS til MV: "Nu vil vi være glade med hinanden og glemme alle vore Sorger" (i:96); det var gået op for MV: "at det forvorpne Kvindemenneske (OS) havde haft flere Kærester" (i:238);*
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet
- 17a) Uddannelse
- 18) Erhverv, profession *MS: aftægtskone på "Bakkegården" (i:89);*
- 18a) Titel
- 19) Familieforhold *MS: Jørgen Staun's moder*
- 19a) Civilstand *OS: gift med Jørgen Staun*
- 19b) Forhold til familien *OS: utilfreds i ægteskabet (i:92);*
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre
- 21) Forelskelser
- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning *OS: "et halvpaaklædt Kvindemenneske" (i:89);*
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme *MS: "den gamle Kone havde været sengebundet i de sidste ti Aar. Det var et Maveonde, hun led af, hvad man ogsaa nok kunne mærke paa Luften i Stuen" (i:89);*
- 26) Alder ved død

- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer
- 32) Særlige adjektiver "det forvorpne Kvindemenneske" (i:238);
- 33) Citater
- 34) Noter
- 35) Inspireret af

Fil nr. 9: KOLDING

- 1) Personens navn Holger Kolding (HK) og Olivia Kolding født Lund (OK)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn *også kaldet Nathalie?, se (v:32);*
- 4) Alder
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder ... *i Italien, Genua*
- 9) Udseende HK: "Stor Fuldblods-Nordbo med frodige Kinder" (i:101); "Han var en solbrun Mand i sin bedste Alder,....to mandelstore, skinnende hvide Fortænder, der hver Gang han smilte – og han smilte næsten bestandigt – præsenterede sig bag Skægget som gennem et Hareskaar" (i:102); OK: "en ganske køn, noget korthalset Dame....med Næseklemme. Bag Gevandtets hvide Folder rundede sig en Barm af udpræget moderlig Form" (i:147);
- 9a) Skæg HK: "havde et kraftigt Overskæg" (i:102);
- 9b) Øjne HK: "Øjne som en Foraars Himmel" (i:101);
- 9c) Hår
- 9d) Højde *stor, en kæmpe (i:102);*
- 9e) Andre karakteristiske træk *JA om HK: "hun havde en slags Vandskræk for dette store Kraftmandfolk med det utrættelige Kænguru-Smil" (i:120);*
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål *sundhed gennem det wellerske system, anbefaler dette til Zaun "Jeg siger Dem, De vil efter et Par*

Maaneders Forløb fryde Dem ved Livet som et Føl paa en Sommerdag" (i:103); "Det drejer sig om en Verdensbevægelse!" (i:103); "Kraft, Sundhed, Sindsligevægt og Livsglæde for den hele Menneskehed ved de simpleste og naturligeste Midler....det var som en Andagt" (i:104); *Brud med det wellerske system*: "Vi udgiver nu vort eget Blad, og det kan absolut ikke vare længe, før min Kones Principper vil blive anerkendt af alle som det forløsende Ord. De wellerske Øvelser med deres Overanstrengelse af Muskelvævet og Karsystemet har sikkert gjort umaadelig Skade" (iii:137); *HK anbefaler konens system til JH*: "...Appetiten vaagner, Søvnens bliver dyb og drømmeløs, Puls slaget fuldt og kraftigt som paa en Tyveaarig. Og De skulde se en Afføring raabte han ganske højt, saa Folk vendte sig forskrækkede om og stirrede" (iii:139);

- 14) Karaktertræk
- 15) Religionsforhold
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet
- 17a) Uddannelse
- 18) Erhverv, profession *TD om HK*: "Jeg kendte ham i sin Tid – for længe siden. Han var forresten Husarløjtnant dengang. Nu er han nok gaaet ind i sin Faders store Forretning" (i:140);
- 18a) Titel *generalkonsul*
- 19) Familieforhold *fire poder*: "Fire Løveunger, der tilsammen vejer 62 Kilo" (i:108); *HK er stolt over sine børn*: "en lille pluskæbet Samsom paa fire Aar....enogtyve Kilo....Jeg tror, vi kan være ham bekendt" (i:228);
- 19a) Civilstand *HK og OK er gift med hinanden, 6 års ægteskab* (i:108);
- 19b) Forhold til familien *HK beskriver OK*: "Et passioneret Friluftsmenneske, ligesom jeg selv. Uforfalsket Natur. Ingen Korsetdeformitet, ingen løse Nyrrer" (i:109);
- 20) Ven/veninde med *ven med TD, udbryder ved mødet med ham i Italien*: "Velkommen tilbage fra de Dødes Rige" (i:107);
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre
- 21) Forelskelser
- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning 1. "i en Slags græsk Gevandt" (i:147);

- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme

JA og BA om OK: "Hun er jo Profetinde. En af de sidste Dages hellige...forkynder af en ny Helbredelsesmetode med Vandkur og en egenartet Gymnastik, som i visse Krese blev dyrket med næsten religiøs Iver" (i:140-141); JA om OK: "Hun er farlig....og at han saadan lader sig kujonere af hende. Det er næsten uhyggeligt" (i:181); BA til TD om HK: "Deres forhenværende Ven har rimeligvis Anlæg for Hypokondri – som jo er en meget udbredt Sygdom i vor Tid. Det er vel i det hele Forklaringen paa fænomenet Weller" (i:181); OK til BA: "Som ung Pige var jeg saa ødelagt af Nervøsitet, at jeg ofte var mere død end levende – som man siger. Min Viljekraft var ganske nedbrudt, og jeg følte mig grænseløs ulykkelig" hørte om Dr. Weller og kom under behandling, og: "Naar jeg sidder hos min Mand og mine Børn, kan jeg sige, at jeg føler mig som det lykkeligste Menneske paa Jorden" (i:229);

- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag

HK til Za om JA's brødre, der begge er døde: 1. Ebbe: "Han tog Gift....af Melankoli....Historien blev dysset ned, men den er sikker nok (kærlighedssorger)....Familjen er jo i det hele lidt ekscentrisk, 2. Arvid: "Han ville være Søofficer....i en eller anden vestindisk Havn rømmede han fra Skibet....man har aldrig hørt fra ham siden, saa han er nok gaaet til Bunds et eller andet sted i Verden....det var jo en slem Blame for Familjen" (i:105-106);

- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer

"De vil fryde Dem ved Livet som et Føl paa en Sommerdag" (i:103); "det utrættelige Kænguru-Smil" (i:120); "en slem Blame" (i:106); "den profetiske Frue, fra hvis Kinder Sundhedens og Livsglædens Farver et Øjeblik var vegen for Dødens Blegthed" (v:33);

- 32) Særlige adjektiver
- 33) Citater
- 34) Noter
- 35) Inspireret af

Fil nr. 10: ZAUN

- 1) Personens navn   Zaun ukendt fornavn (Za)

- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder ... *1. ved Genua, Italien, 2. i København*
- 9) Udseende
- 9a) Skæg *"en lille sortskægget Herre med Guldlorgnet" (iii:25);*
- 9b) Øjne *brugte næseklemme og guldlorgnet: "Direktøren fik en Næseklemme frem og anbragte den med et Tryk af den samlede Haand foran en Guldlorgnet, der i Forvejen red paa hans orientalske Ansigtspremspring" (i:106); "Hr. Zauns nervøse Ansigt med de opalblege, vildt melankolske Øjne" (i:17); "Hans ellers saa mistrøstige Øjne lyste ved den nære Udsigt til en Valgkamps Travlhed og Spænding" (i:202);*
- 9c) Hår
- 9d) Højde *lille*
- 9e) Andre karakteristiske træk *"Hans Stemme med de sære Strubelyde, hans lidenskabeligt rynkede Pandehud..." (i:110); "...idet han med en skæv Grimace, der skulde gælde for et Smil, blottede den ene Side af et mægtigt Løvegebis" (iii:26);*
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner *TD til Za, der fortæller, at han lider af søvnløshed: "Læser De ikke for mange Aviser?" (i:170);*
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål *"...han var blevet en af den københavnske Liberalismes Ledere", og: "paa Grund af sin Partitroskab og store Offervilje spillede (han) en vis Rolle i Kulissen" (i:165); BA om Za: "Han er vist et Menneske med en del politisk Indflydelse. Jeg husker, at min Mand undertiden havde private Konferencer med ham" (i:182); beder TD overtage en kreds til valget (i:201);*
- 14) Karaktertræk *"Avisforslugenhed, denne abeagtige Optagethed af alt det ligegyldige, der skete rundt omkring i Verden" (i:110); en avisartikel: "havde gjort ham alvorligt bekymret for Portugals Skæbne" (i:164); TD huskede på ny: "hele sceneriet fra den afdøde "Aprilforening"s Diskussionsaftener, hvor Hr. Zaun havde været Talerstolens store Rædsel" (i:164); stor Offervilje*

(i:165); "Han vrinskede af Lystighed, som om han var blevet kildet" (i:169); TD tænkte: "et rigt Hjertes naive Følelse" (i:171); TD om Za: "det lille Nervemenneske" (i:222);

15) Religionsforhold

16) Økonomi

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession

18a) Titel direktør

19) Familieforhold

19a) Civilstand ugift

19b) Forhold til familien

20) Ven/veninde med *bekendt af TD: (i:102); ven med TE: (iv:206);*

20a) Andre forbindelser *AH er hans læge (i:102);*

20b) Bekendte/forhold til andre

om præsterne omkring i landet: "...disse strenge Herrer er i Færd med at blive en Magt i Partiet" (i:169); Za til TD: "Jeg har faaet Mandat til at forhandle med Dem....vi har forbeholdt Dem en sikker Kres....det manglede jo bare, at vi skulde lade vor tilkommende Konsejlspræsident debutere som Dumpekandidat" (i:170);

21) Forelskelser

22) Møder/Debat/Episoder

1. møde med TD i Italien (i:150); 2. <møde med Ty. Za: "...at jeg taler paa mange Partifællers Vegne, naar jeg udtrykker en alvorlig Bekymring i Anledning af den Meddelelse, som Berlingske for i Aften bringer....Der staar, at den bekendte jyske Præst, Provst Broberg efter sikkert Forlydende vil blive udnævnt til Kultusminister, naar Kongen iovermorgen vender tilbage fra Jagterne paa Fyn. Ty: "Det drejer sig her om en Regeringshandling, som jeg ikke kan inklade mig paa at diskutere med Dem. Jeg maa nu engang for alle paa det bestemteste protestere mod disse gentagne Forsøg paa at paanøde Ministeriet Deres politiske Raad. De maa dog selv kunde indse, at det ikke gaar an....ja at det er ganske upassende" (iii:27); Ty: "Vi maa se at blive enige om, at det er indefra, vor hele Misere skal afhjælpes, og til en saadan Genrejsning af Nationens Kraft behøver vi ogsaa Kirkens Bistand" (iii:30); <Za: "Med et Ansigt der var blegt af Sindsbevægelse, vendte han sig om og løftede Panden: "Jeg følger Enslev!" forkyndte han og stormede i det samme bort, som om han havde

- udkastet en Bombe og flygtede for Virkningen.”
(iii:31)>;
- 23) Påklædning “...en lille pelsklædt Herre med Guldlorgnet og Silkehat” (iv:205);
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme Za: “Jeg lider af Søvnløshed – desværre. Professor Hagen har tilraadet mig en Luftkur” (i:103); “denne Allestedsnærværenheds-Mani, der var en af de moderne Sygdomme” (i:171); *afbryder sin kur i Italien p.g.a. det forestående valg (i:202);*
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer
“orientalske Ansigtsfremspring” (i:106); “Talerstolens store Rædsel” (i:165); “Ufejlbarligheds-mave” (i:166); “vrinskede af Lystighed” (i:169); “Allestedsnærværenheds-Mani” (i:171);
- 32) Særlige adjektiver “abeagtige Optagethed” (i:110); “ambrosisk”(i:166);
- 33) Citater
- 34) Noter
*1. Søvnløshed var dengang en modesygdom. Søren Kierkegaard skrev om “den søvnløse”.
2. Ordet Zaun betyder hegn, stakit. Det lykkes ikke for Hr. Zaun at få TD ind i folden, at indhegne ham.*
- 35) Inspireret af

Fil Nr. 11: VON AUEN

- 1) Personens navn Mohn uden fornavn (Mo) og von Auen uden fornavn (vA)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet *Mo: DK, Københavner; vA: tysker*
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder ... *begge: Italien; “en lille By en Milsvej fra Genua” (i:99);*
- 9) Udseende
Mo: “Der var ikke stort andet tilbage af ham end Skelettet. De lange Ben slingrede...” (i:117); JA tidligere om vA: “en friseret Orangutang” (i:128);
- 9a) Skæg øjnene

- 9b) Øjne Mo: "...Øjnene hang ham ud af Hovedet af Træthed" (i:117);
- 9c) Hår
- 9d) Højde
- 9e) Andre karakteristiske træk Mo: *ung; (i:117);*
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk JA om vA og folks snak om dem: "...og for resten er han ikke saa arrogant som Folk siger. Det er bare den sædvanlige Plebejer-Misundelse" (i:128); JA: "Han har sit Væsen imod sig. Nogen Adonis er han heller ikke" (i:129); vA overfor TD: "Han optraadte med hofmæssig Elskværdighed" (i:146); næste gang overfor TD: "Han rejste sig op og vendte ham sin pomadiserede Nakke med hofmæssig Uforskammethed" (i:155);
- 15) Religionsforhold
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet
- 17a) Uddannelse
- 18) Erhverv, profession
- 18a)Titel vA: *Oberverwaltungsgerichtsrat (i:117);*
- 19) Familieforhold HK om Mo: "en Søn af "Mohn & Drejer" (i:101);
- 19a) Civilstand
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre *begge ønsker JA's selskab, lettere flirtende;*
- 21) Forelskelser
- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning Mo: *lilla silkestrømper (i:101); "saae uhyggelig ud i en rosafarvet Dragt efter sidste Mode med Undertøj af violet Silke" (i:117);*
- 24) Rejser til HK om Mo: han er på vej til Ægypten (i:101);
- 25) Sygdomme HK om Mo: "En Dødens Kandidat, hvad De vist kan se paa ham....stakkels Fyr....han skal ikke have mere end en halv Lunge tilbage" (i:101); JA *havde ondt af Mohn: "...den stakkels Fyr, der næppe havde tre Maaneder at leve i" (i:119));*
- 26) Alder ved død

- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer
- 32) Særlige adjektiver
- 33) Citater
- 34) Noter
- 35) Inspireret af

Fil nr. 12: ABILDGAARD

- 1) Personens navn   Bertha Abildgaard, født Hagen (BA) og Hjalmar Abildgaard (HA), Ebbe og Arvid, samt Grandtanten
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder
- 5) Fødested   BA: "Hun var født paa Storeholt, og det forstemte hende at se, hvor daarligt Gaarden blev vedligeholdt, saa den næsten stod og forfaldt" (ii:93);
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder ...   *Genua, Italien*
- 9) Udseende
- 9a) Skæg
- 9b) Øjne   BA: "honningbrune Øjne under stærke Bryn" (i:121);
- 9c) Hår   "Sløret skjulte fru Berthas sølvhvide Haar" (i:121);
og: "i det hvide Haar sad en stor ciseleret Sølvkam" (i:124);
- 9d) Højde   *JA's faster: garderbøj; BA: høj; grandtante: høj (i:214);*
- 9e) Andre karakteristiske træk
JA's faster: hæs droskekuskestemme; BA og JA: "samme energiske Holdning og fodsikre Gang, den samme kødfulde Næse, de samme honningbrune Øjne under stærke Bryn" (i:121);
- 10) Fysisk styrke   *grandtanten: "en knokkelstærk Kvinde" (i:214);*
- 11) Vaner
- 12) Hobby   BA: "Moderen sad igen i Sofaen med dette Strikketøj, der voksede og voksede saa formaalsløst mellem hendes Hænder" (i:241);
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål

14) Karaktertræk

JA til BA i samtalen om vA: "Du kan nu engang ikke lide Tyskere, Mor!" (i:128); grandtanten: "hendes Skikkelse havde staaet ved Ebbes Baare som en Mørkets Udsending og spottet hendes Smerte med hævntørstige Ord" (i:215); BA ville tvinge JA "ind til sin Lykke", "og nu... vidste hun godt, at det hele var omsonst, fordi hun aldrig ville kunne overvinde sin Sky for at løfte paa det Mørkets Forhæng, bag hvilket Livets skjulte Kræfter virkede, aldrig ville faa Mod til at tage Jyttes Skæbne i sin egen Haand og styre den efter sin Vilje" (i:236); <BA: næppe har hun fortalt Torben om Jyttes svigt, før hun bliver prosaisk og tænker på sig selv: "Og naar Direktør Zaun næste Gang banker paa Deres Dør, vil han ikke gaa forgæves. Tror De ikke ogsaa selv det? Hertil svarede Torben ikke noget", derefter moderligt: "lidt efter stod hun ogsaa op, klappede tavs hans Kind og gik bort" (i:245)>; Ved JH's opstilling: "Hun blev grædefærdig ved at tænke paa, at han (TE) nu maatte bringe Stakler som hendes Brodersøn til Ære og Værdighed for at opretholde sin Magt. Hvor skulde dette ende? John som Rigsdagsmand. Det var en uhyggelig Farce. Saa maatte Undergangen være nær!...Hele Dagen havde hun set den gamle Grandtantes mørke Skikkelse for sig og hørt hendes Gravrøst lyde for sit Øre. "Hævnen hører mig til"" (ii:271);

15) Religionsforhold

grandtanten: "Hun tilhørte en pietistisk Sekt...kun under Pauserne i Samtalen oplod hun sin Stemme, idet hun sendte et eller andet mørkt Bibelord ud over Bordet som en truende Profeti" (i:214); BA hører grandtantens barske stemme sige: "Ske din Vilje!", "Ja ja! Hun gav tabt! Livets misundelige Gud ville faa sin Hævngerrighed tilfredsstillet" (i:236); "...men nu gjorde Moderen ikke selv nogen Hemmelighed af sin religiøse Bekymring...i Stedet for "Femte Juni" holdt hun nu Præsternes Blad....Indtrykket af Enslevs Død havde paa underlig Maade kuet hende. Hun sagde det selv, at med ham svandt den sidste Aftenglød over hendes egen Tid, der var begyndt i Glansen af saa gyldne Forjættelser, saa straalende Morgendrømme" (v:34);

16) Økonomi

om BA: "Hun tilhørte den ansete og formuende Hagenske Slægt" (i:70); "Hun havde endnu ikke faaet Decemberrenterne af de Penge, hun havde staaende i Familjegaarden" (ii:66);

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession

18a)Titel

HA var først Birkedommer på Samsø (i:62); ved sin død var HA Minister (i:66);

19) Familieforhold

BA er faster til AH; JA er datter af BA og HA; JA's 2 brødre, Arvid og Ebbe, er begge døde som unge;

19a) Civilstand

BA og HA var gift med hinanden; HA afdød

19b) Forhold til familien

"Jytte kunne ikke begribe at nogen ville være Minister. Hun havde ofte set...., hvor forpint hendes Fader var kommen hjem fra Rigsdagsmøder og Statsraadsforhandlinger..." (i:66); <BA: "der var saa meget hos Jytte, der mindede hende om hendes to Sønner...hun havde haft hans (Arvids) aabne og paagaende Væsen, hans friske Lunefuldhed. Men med Aarene havde det vejragtige i hendes Sind faaet en mere skjult og snigende Karakter som hos Ebbe. Det var hende paafaldende, at hun aldrig nævnede ham, ikke nogensinde havde spurgt om Grunden til hans Selvmord" (i:178)>; <JA om broderen: "Men den Dag, da Telegrammet kom om Rømningen, ville hun aldrig glemme. Faderens Ophidselse, hans hvide sammenbidte Ansigt, og Moderens forstenede Ro. Og siden - den fortvivlede Venten, den aarelange Haaben paa et Livstegn. Saadan var Sorgen kommet til hendes Forældre, som dog havde været saa lykkelige med hinanden, og havde gjort Moderens Haar hvidt før Tiden. I hvilken Skikkelse skulde den engang komme til Torben og hende?" (i:195)>; BA: "Jyttes Væsen og Udseende paa hele Hjemturen huede hende ikke. Hun forstod sig mindre og mindre paa hende, og det nyttede jo ikke at spørge. Hvor megen Umage hun end havde gjort sig for at bevare sine Børns Fortrolighed, og trods det halvt kammeratlige Forhold, der ogsaa altid havde bestaaet imellem dem, til deres Hjerter havde hun dog aldrig fundet Vej" (i:199-200); "Hun var i Tankerne tyet til sin afdøde Mand, som hun endnu bestandig vendte sig til om Raad eller Trøst. "Aa, Hjalmar", sagde hun. "Hvad Skyld har vi her - du og jeg"....for hvad hjalp det nu, at alt var sket af Kærlighed. Her laa hun nu med deres sidste Barn i sine Arme og mærkede, at ogsaa det var i Færd med at glide uhjælpeligt fra hende" (i:213); <BA til JA: "Jytte", sagde Moderen... Hvorfor gør du dig alle de

meningsløse Bekymringer? Du grubler dig ind i sygelige Stemninger, der stjæler dig Livet og Lykken ud af Hænderne.... Hun tog blidt om Jyttes Hoved... i et sidste Haab om at kunne raabe den døde Kærlighed til Live." (i:232)>; <BA om JA: "Harmen voksede i hendes Sind. Jyttes rolige Tone oprørte hende. Det var den samme uhyggelige Fatning, hvormed Ebbe var gaaet sin Undergang i Møde. Det var den samme ubegribelige Livs-Ligegyldighed, den samme skamløse Selvopgivelse" (i:233)>; "Fru Bertha havde sat sig op i Sengen og hendes Udseende forskrækkede Jytte. Hvad andre længe havde sagt til hende, at Moderen var bleven gammel, saa hun i dette Øjeblik selv." (iii:114); BA kan ikke tilgive JH salget af Storeholt "...som om hendes kæreste Tanker og lykkeligste Minder var bleven husvilde her i Verden" (iii:142); <BA til JA: "Men hvor du før sad og spillede det meste af Dagen bort, og nu næsten ikke rører Klaveret, saa har jeg vel Grund til at være lidt forbavset. En Bog aabner du jo heller ikke mere" (iii:147)>; <BA til JA: "Men altsaa: jeg ønsker - ja, jeg forlanger at du ikke gaar derhen.... Jeg forbyder dig at tage hen til Karsten From. Nu skal det have en Ende med den Leg" (iii:149)>; BA's reaktion på JA's forlovelse med KF: "Et Menneske som Karsten From---" (iv:135), og videre: "Jeg tror at som du dengang paa din sygelige Maade grublede dig ud af en Kærlighed til en god og hæderlig Mand (TD), der holdt af dig - saadan har du nu grublet dig ind i dette Forhold til en ... en Person, som kun vil misbruge dig....Og jeg siger dig, mit Barn, jeg anerkender aldrig Hr. From som min Svigersøn" (iv:136);

20) Ven/veninde med

BA gode venner med TD; BA til TD, da han ikke stiller op til valget: "De ville berede Deres Venner baade Skuffelse og Sorg ved en Faneflugt" (i:224); BA til TD: "gør Jytte lykkelig - og jeg skal tilgive Dem, at De svigter os, saa meget det end bedrøver mig. Vi har netop nu saa haardt Brug for en Mand som Dem...og selv faar jeg nu igen en Søn for de to, jeg mistede" (i:225); <BA til TD om JA: "...jeg tænker mig, at hun har givet Dem et letsindigt Løfte, som hun altsaa nu er bleven nødt til at tage tilbage....Men ellers vil jeg tilstaa for Dem, skønt Jytte er mit eget Barn - ja, det er tungt at maatte sige det - men jeg tror, jeg skal lykønske Dem til, at hun ikke bliver Deres. Jytte har aldrig været i Stand til virkelig at

knytte sig til nogen." (i:243)>; *BA efter den afgørende samtale med TD: "hendes Gang var tung og vaklende...og Haabløsheden stirrede tomt ud af de stivnede Træk" (i:246);*

20a) Andre forbindelser *en gammel grandtante fra hendes barndom og ungdom på Storeholt "som spiste Naadsensbrød der paa Gaarden og var Børnenes Skræk" (i:214);*

20b) Bekendte/forhold til andre

kaldtes ofte Gehejmeraadinde; ; <Ty beder BA om at få TE til at trække sit brev tilbage: "De har jo altid haft en høj Stjerne hos Enslev. Jeg tror, De for Tiden er en af de faa, han har bevaret nogen venlig Følelse for" (iii:154)>;

21) Forelæsnelser

22) Møder/Debat/Episoder

<BA's og TE's samtale ved hans udmeldelse af partiet: BA: "Der var engang, Enslev, da jeg forestillede mig den Tid vi nu staar i, som en Fredens og Menneskekærlighedens Guldalder, som det ville blive en stor Lykke at komme til at opleve...(De) "lykønskede mine Børn, fordi de var født til Verden under Frihedens Tegn og paa et Tidspunkt, da dansk Ungdom – som De sagde – "kunde plukke de første, modne Frugter af Kundskabens Træ i dets frie Udfoldelse"" (iii:163); "Enslev havde hørt paa hende med sit vildeste Mulm i Blikket: Det var ikke en saadan Usselhedens Guldalder, jeg i sin Tid "drømte" om....Ikke i mine uhyggeligste Fantasier har jeg tænkt mig fromladne Marekatte af Pastor Brobergs Kaliber som Resultat af Udviklingen. Jeg stræbte engang efter at vække et sovende Folk og gøre det til det frieste og mandigste i Verden" (iii:164); BA: "Jeg føler mig mere og mere overbevist om, Enslev, at vi glider hen imod en frygtelig Katastrofe" (iii:165); og videre om Storeholts nedgang: "...jeg synes, at denne sørgelige Historie er som et Sindsbillede paa hele vor selvforskyldte Elendighed....der er rundt omkring i Landet mange, der sidder og fryser af Uhygge ved Tanken om, hvad Fremtiden vil bringe os" (iii:166); om ungdommen: "Er det underligt, at Haabløshed og en dræbende Ligegyldighed breder sig netop blandt de ærligste og bedste af dem?" (iii:167); TE: "Jeg kender det danske Frisind. Der lumrer omkring i Krogene saa mange lyssky Bakterier efter Fortidens aandelige Sygdomme" (iii:168); "Men hvem havde lovet hende, at Friheden

skulde vindes uden Ofre? Ikke han! Det var vel overhovedet kun Kvinder, der forestillede sig en politisk Kamp som en Krig paa Knappenaale. Eller troede hun, at han selv var gaaet Ram forbi? At ikke ogsaa han havde maattet lide Tab paa sin personlige Lykke?" (iii:170), og videre: "De indestaar for Tyrstrup – siger De. Men hvad Vægt ligger der paa ham? Han er jo kun en Leddedukke og Paradefigur i Hænderne paa Gjærup og den øvrige Bande, som nu i tredive Aar har ligget paa Lur for at komme mig til livs...." (iii:170)>;

- 23) Påklædning BA: "pynteligt klædt i en dybviolet Silkekjole med et lang Slæb, der gav hendes høje Skikkelse megen Værdighed" (i:124); *grandtanten*: "helt klædt i sort" (i:214);
- 24) Rejser til BA: *til Genua*;
- 25) Sygdomme JA's *faster*: "fortalte....om sine astmatiske Anfald, om sin Gigt og de tyve andre Sygdomme, hun indbildte sig at lide af" (i:67);
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag "...Jytte var overbevist om, at det var de mange Ærgrelser han (*faderen*) havde haft, der saa tidligt lagde ham i Graven" (i:66);
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer "Droskekuskestemme" (i:67); "Klavertrillerne lød ned til hende og skurrede i hendes Øre som Lærkekvidder over en Gravplads" (i:230); "her drak man Kaffen i Flæng og indledede Dagens Narrebejlen" (i:234); *sammenstillingen af*: "Aftenglød" og "Morgendrømme" (v:34);
- 32) Særlige adjektiver "fodsikre Gang" (i:121);
- 33) Citater *grandtantens bibelcitater*: "De som saa med Taarer skal høste med Glæde", og "Der staar skrevet: Dine Synder skal hjemsøges paa dine Børn" (i:214); "Ske din Vilje!" (i:236); "Hævnen hører mig til, siger Herren" (ii:136);
- 34) Noter 1. *Sønnerne hedder Avid og Ebbe. På side (vi:137) bliver Avid imidlertid kaldt Helge.*

2. Grandtanten hedder Ernestine, et fransk pigenavn, der er i familie med drengenavnet Ernst, der betyder alvorlig.

35) Inspireret af

Fil nr. 13: META

- 1) Personens navn Rosalia Birch (RB) og Meta Haagensen (MH), gift Gaardbo (MG)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder MG: "omtrent paa Jyttes Alder" (ii:85);
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl MG: 1. *et sted paa den jyske hede (i:190)*; 2. *Jerve paa Fyn (ii:86)*;
- 8) Hvor vi møder ... *igennem deres brev (i:177)*; MH: "Havde engang været med hende (Jytte) paa Storeholt" (i:177); 2. *MG 2. gang som gift paa Storeholt (ii:85)*; 3. *flere møder med JA.*
- 9) Udseende RB: "fregnet og skævskuldret" (i:177); "en med store brune Fregner" (i:212); MG: "...gik nu Jytte i møde med et bredt Smil i sit friske, solrøde Ansigt" (ii:85); MH/MG: "Ja, Munden var unægtelig den samme grovt skaarne Spalte og de gule Prikker i Huden under Øjnene og paa Næseryggen havde snarest formeret sig. Og dog saae hun jo næsten smuk ud" (ii:87); MG: "Jeg er blevet skrækkelig tyk" (ii:88); *ved mødet med JA i København: "...gjorde hun selv den før saa friske og frimodigt smilende Matrone, et afbleget og forkomment Indtryk" (v:4)*;
- 9a) Skæg
- 9b) Øjne MG: "Fire dejlige Unger, der alle havde faaet hendes gode, troskyldige Øjne og søde Smil" (i:190); MG: "Var ikke køn, men havde et par gode, trohjertige Øjne" (ii:85); *MG paa KF's spørgsmål ved begges besøg hos JA paa Storeholt: "...han vendte sig pludselig til Meta, der sad aldeles maalløs. Hun tog sine forfærdede Øjne til sig uden at svare." (ii:211)*; *<PG om mødet med Meta: "...saae han ind i hendes Øjne og for første Gang oplod sig for ham den Verden af Godhed og Renhed, som skulde blive hans Eje" (iv:26)>*; MG: ".....(Jytte) var faldet i Tanker under Betragtningen af Venindens Øjne. Det undrede hende, at hun ikke tidligere havde lagt Mærke til, hvor smukke de var....Det var den samme dybe,

ædelstensblaa Farve, som ogsaa hendes Mands Øjne havde. Men alligevel lignede de slet ikke Karstens. Udtrykket var ganske anderledes" (v:8); *JA til KF om MG:* " Saa har du ikke lagt Mærke til hendes Øjne. Dersom du engang faar Bestilling paa at male en Madonna, kan du bruge hende til Model. Hun har faaet fem Børn og har alligevel et Blik saa uskyldigt som en tolvaars Pige" (v:15);

- 9c) Hår
- 9d) Højde

RB: lille (i:177);

- 9e) Andre karakteristiske træk

MG's børn har søde smil (i:191);

- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk

RB: "Men sit gode Humør havde hun bevaret midt i Hverdagssliddet, og i hendes Klageraab til Veninderne blandede sig den pudsigste Lystighed" (i:177); *MH:* "...hun, hvem de alle sammen havde beklaget, var maaske den eneste rigtig lykkelige, fordi hun var den eneste af dem alle, der havde givet sig Livet i Vold med lukkede Øjne?..." (i:191); *JA spørger MG:* "Hvorfor vil du absolut have mig gift, Meta? Fordi det er det eneste, som der er rigtig Lykke ved. Nu veed jeg det!" (ii:164); *Diskussion om Fødsler med eller uden bedøvelse, MG siger:* "...du tænker maaske paa Fødslerne....Ja de er skrækkelige....rædsomme....Endnu langt værre end man har forestillet sig det....Jeg er ikke bleven bedøvet mere end én Gang. Og den ene Gang er jeg nærvæd at fortryde nu" *og videre:* <"Jeg er jo naturligvis bleven hjulpen af min Mand, og han synes, at Børnene skal komme til Verden paa naturlig Maade" (ii:165-6)>; <*JA:* "kan ikke lide den Barselsbedøvelse". *Hun tænker derefter:* "Hun begreb ikke, at Veninden trods alt, hvad hun havde gennemgaaet... kunde sidde der saa fattet og endogsaa føle sig lykkelig midt i Rædslerne. Var der da slet intet i hende der gjorde Oprør? Tænkte hun heller ikke paa, at disse Børn, som hun bragte til Verden under saa raffinerede Pinsler, maaske engang ville ønske, at de aldrig var bleven født?" (ii:167)>; <*Meta til PG:* "Og jeg synes alting er bleven saa uhyggeligt, siden du og Johannes blev Uvenner" (iv:21)>;

- 15) Religionsforhold
 16) Økonomi
 17) Omvæltninger i livet
 17a) Uddannelse
 18) Erhverv, profession
 18a) Titel *RB: skoleleder en pøgeskole i Slagelse, "...og skrev altid over sine Breve "Trædemøllen" (i:177);*
- 19) Familieforhold *MG har 4 børn: Hedvig, Jørgen, Olga og den lille og er igen frugtsommelig (ii:162); hun føder det femte barn: "Klokken fire om Morgenen fødte Fru Meta ved fuld Bevidsthed en sprælsk Dreng, der ligesom sin Oldefar, den gamle Smed i Enslev, traadte ind i Verden med et Vræl, der ganske lød som et Hurra" (iv:24); senere får MG endnu et barn (på Favsingholm) (v:218);*
- 19a) Civilstand *MH/MG er gift med en læge: "Doktorkone et Sted paa den jyske Hede" (i:190); lægen er PG, der: "Har faaet Distriktslægeembedet i Jerve, det er en Milsvej herfra" (fra Storeholt) (ii:86); <PG om Meta: "Disse sidste ti Aar syntes ham nu de eneste, hvori han virkelig havde levet. Og hvordan havde han lønnet hende? Med daglig voksende Byrder, med fem Børnefødsler og evige Pengebekymringer, med sin Utaalmodighed og sine Bravader ---" (iv:26)>;*
- 19b) Forhold til familien
 20) Ven/veninde med *RB er en barndomsveninde med Jytte (i:177); MH er også veninde med Jytte (i:190); "var denne frimodigt smilende Matrone virkelig Meta Haagensen, den gamle Skolekammerat fra "Instituttet", Klassens Fuks, Meta Mæ-hæ, hvem de alle sammen havde beklaget for hendes grimme Munds Skyld?" (ii:87); <"Af alle hendes (Jyttes) jævnaldrende Veninder og Skolekammerater var Meta den første, der blev Moder, og hun (Jytte) havde ved den Lejlighed første Gang fuldt forstaaet, at ingen Lykke paa Jorden kunde lignedes ved den at faa et Barn med den Mand, man holdt af." (ii:88)>; MG kommer til JA for JG angående en fest for gamle mennesker, JA skulle spille stueorgel for dem: JA: "Det skrækkeligste Instrument, jeg kender" (ii:205); da JA får at vide at orgelet var anskaffet til JG's afdøde kæreste: "Naa ja, nu forstår jeg! Det forklarer sagen" (ii:207); <Hun mister tilliden til MG, også fordi hun er budbringer for og fortrolig med JG, og da KF uventet kommer forbi, provokerer hun Meta med det resultat: "...at hun nu havde mistet den sidste af*

sine Veninder, maaske den eneste, der virkelig havde haft noget tilovers for hende (ii:213); *JA og MG ved afskeden*: "Hun fulgte Veninden ud gennem Alleen, og hele Tiden holdt hun hende under Armen, skønt Metas Holdning ikke just indbød dertil. Men hun vidste, at de nu aldrig mere vilde ses" (ii:213); *jævnfør med stedet, hvor MG siger farvel til JA efter besøget på Storeholt*: "Paa Vejen ud til Vognen puttede Meta sin Arm ind under hendes. Jytte forstod godt, at hun vilde søge at bøde paa sin uheldige Forsnakkelse, og maaske ogsaa paa sin Mands Uelskværdighed; men det fjernede hende altsammen blot endnu mere fra dem begge" (ii:90);>; *Meta møder JA i København*: "Det var hende fuldstændig ubegribeligt, at Jytte kunde føle sig lykkelig med den Nar af en Mand" (v:10);

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

21) Forelskelser

22) Møder/Debat/Episoder

23) Påklædning *MG ved mødet med JA på Storeholt*: "En landlig paaklædt Dame med en rød Bøllehat paa Hovedet" (ii:85);

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

31) Særlige udtryk/metaforer

MG Ved storvasken: "....den friske Os af Lud sporedes helt ud paa Vejen." (ii:161); "Forsnakkelse" (ii:90);

32) Særlige adjektiver "solrøde Ansigt" (ii:85);

33) Citater

34) Noter *se også fil nr. 20: GAARDBO. Der skelnes ikke skarpt mellem Meta Haagensen (MH) og Meta Gaardbo (MG).*

35) Inspireret af

Fil nr. 14: ENSLEV

1) Personens navn Tyge Enslev (TE)

- 2) Navnets betydning *han kaldte sig efter landsbyen Enslev (ii:4); "...at han dengang vakte megen Uvilje i Hjemmet med det Navneskifte" (ii:78);*
- 3) Øgenavn
- 4) Alder *Ved faderens begravelse: "...var ikke mere end nogle og tredive Aar men bar allerede Alderens Mærker" (ii:6);*
- 5) Fødested *Enslev ved Kolding (ii:4);*
- 6) Nationalitet DK
- 7) Bopæl *TE bor paa Skt Annæ Plads (iii:32); "Det smukke Landsted ved Furesøen, hvortil han for to Aar siden trak sig tilbage for at leve Resten af sit Liv som en fredelig Urtegaardsmand, havde han solgt, og af den store Almenhed opfattedes dette Salg som en ny Bekræftelse paa Rygtet om, at det var hans Hensigt ved første givne Lejlighed at styrte Tyrstrup for igen selv at overtage Magten" (iii:36);*
- 8) Hvor vi møder ... *1. ved faderens begravelse i Enslev (ii:4);*
- 9) Udseende *"Sin lamme Fod støttede han under Gangen med en Stok" (ii:5); "han var altid bleg. Sol og Vind bed ikke paa ham, endda han havde et sundt Legeme og aldrig fejlede noget" (ii:33); "men ogsaa ham har Døden mærket. Hans Ansigts Bleghed er bleven blyfarvet." (ii:53); TE på talerstolen i Folketinget: "Det slog i disse Øjeblikke mange, hvor stærkt hans lille blyfarvede Ansigt med dets Indramning af uldhvidt Haar og Skæg var blevet mærket af den Draabe Taterblod, der for mere end hundrede Aar siden havde forvildet sig ind i hans Slægt. Der var baade Vildskab og Snuhed og mistænksom Frygt i dette Blik" (iv:233);*
- 9a) Skæg *"mørkskægget og bleg" (ii:5); "det tætte Haar og Skæg lyser om det runde Hoved som det hvideste Vat" (ii:53); "Indramning af uldhvidt Haar og Skæg" (iv:233);*
- 9b) Øjne *"under Moderens milde Øjne" (ii:47); "Det glimtede i den Gamles Øjne som af et Øksehug" (ii:222); Balduin Hansen: "Han og Enslev havde haft en timelang Samtale, og da han kom ud derfra havde han været kridhvid i Ansigtet og haft Graad i Øjnene"*

(ii:248); TE: "Hans Øjne blev milde, hans Smil lyste"
(iv:250);

9c) Hår

"hans høje sortgraa Manke... Blæsten kastede hver Øjeblik hele Forhaaret ned over den stejle Pande med de to dybe Furer over Næseroden" (ii:6); "det tætte Haar og Skæg lyser om det runde Hoved som det hvideste Vat" (ii:53); "med sit hvide Haar" (ii:58);

9d) Højde

"lille og tætbygget" (ii:5);

9e) Andre karakteristiske træk

"Ved hans Fødsel havde der været stor Jammer. Han kom til Verden med en slap Fod, hvad der var en Slægtsarv i Ane-Mettes Familje. Da Drengen voksede til hoppede han omkring mellem sine Søskende og andre Legekammerater som en vingskudt Fugl. Der var en ejendommelig sørgmodig Lystighed over ham. Som hans Gang saadan var ogsaa hans Sind uden Ligevægt – et evigt Aprilsvejr." (ii:33); *til JG:* "...sagde han med sit lukkede Smil" (ii:217); *<Ty om TE:* "...men Enslevs Ubeherskethed er jo paa sørgelig Maade tiltaget med Aarene, og den giver sig undertiden Udslag, der faar mig til at tænke paa – at der flyder nogle Draaber Natmandsblod i hans Aarer" (iii:155-56)>;

10) Fysisk styrke

11) Vaner

"Skønt Enslevs Bladindustri efterhaanden havde gjort ham til en velstaaende Mand og han paa andre Omraader havde lagt sig enkelte forfinede Vaner til, var hans Smag aldrig kommen ud over det almueagtige." (iii:44);

12) Hobby;

12a) Kunstnerisk udfoldelse

13) Ambitioner, livsmål

"Danmarks første Taler, som en Avis nylig havde kaldt ham" (ii:6); "... var det igen gaaet fra Mund til Mund paa Grund af en dristig Tale, han havde holdt i København. Det var i Provisoriernes urolige Tid" (ii:4); "...mange havde forestillet sig, at han igen sad bag tilgitrede Vinduer med en krukke Vand og et Testamente til eneste Selskab, en Martyr for Folkets Sag" (ii:5); "Tyge selv havde oprindeligt tænkt, at det var som Digter han skulle gøre Vaabentjeneste i Tidens store Befrielseskamp" (ii:36); "Han havde levet den fattige Bondestudents ensomme og glædesløse Liv i Hovedstaden...i denne Forladthed havde alle Indtryk af Mennesker og Samfundsforhold overvældet hans lidenskabelige Sind. Her i den store,

sorgløst henlevende Vrimmel blev han sig helt bevidst som Folkets Søn, Almuebarnet med det kvalte Skrig af Aarhundreders uhævnede Mishandling lydende i sin Sjæl. Den Tanke at blive de Undertryktes store Hævner greb ham til sidst som en Besættelse" (ii:36-37); *talen i Studenterforeningen*: "Det blev en Skandale, der rygtedes over det ganske Land....nu fløj hans Navn og Bedrift Landet over som et af de Kampsignaler, der indvarslede en ny Tid for den akademiske Ungdom i Danmark" (ii:37-38); "Politik var en blodig Haandtering. Det gjaldt en daglig Forsvarskamp baade mod Fjender og Venner – og de sidste var ofte de farligste....det hyænelumske Had, der hos flere af hans nærmeste Partifæller laa paa Lur for at styrte sig over ham ved den mindste Snublen.... det gjorde ham til en nattevaagen Mand, der sov i Rustning" (ii:46); "...hin historiske Julidag i Aarhundredets Begyndelse, da Tyge blev Minister i Folkets første Ministerium" (ii:48); *TE fra talerstolen, som en af Folkepartiets grundlovstalere*: "Hvor fem Tusinde Hoveder trængte sig omkring den gamle Fører. Rank og smilende stod han under det sommergrønne Løv med sit hvide Haar – den sidste levende af de store Mærkesmænd, der havde ført Folkets og Frihedens Sag til Sejr.", *han havde*: "Efter et par Aars frivillige Tilbagetrækkethed paany kastet sig ud i Striden med al sin gamle Voldsomhed" (ii:58); *TE til JG om politikerens liv*: "Jeg har paa Fornemmelsen, at De ikke rigtig har gennemtænkt den Sag. Men lad mig allerførst give Dem et praktisk Raad. Lad Dem ikke friste af et Tilbud, før De har afgjort med Dem selv, at De vil være Politiker og ikke noget andet.... Disse velmenende Dilettanter, som en eller anden Tilfældighed har gjort til Statsmænd, er desuden som Regel ynkværdige Figurer, som bare er til Ulejlighed.....Den (*politikken*) lader sig ikke forlige med nogen borgerlig Levevej, allermindst med en Præsts. (ii:217-18); *Da JG siger, at han kun stiller op af hensyn til sine meningsfæller*: "Udtrykket i Enslevs blyfarvede Ansigt forandredes med eet. Hans Tone ogsaa....Under de halvt nedsænkede Øjenlaag mønstrede han Brodersønnen med et ondt Sideblik....Hvad der forberedes her i Kresen er jo virkelig intet mindre end et aabent Oprør mod Partiledelsen." (ii:219-20); *og videre, da JG tav, men inderst inde tvivlede paa*: "at overhovedet nogen forstandig Mand længer ville vedgaa Arv og Gæld i Farbroderens politiske Dødsbo"

(ii:222); "Men hvad han fortav, det læste Enslevs aarvaagne Blik i hans forlegne Mine, og i samme Nu var Dødsdommen fældet over ham. Det glimtede i den Gamles Øjne som af et Øksehug. Han vidste nu, hvad han havde villet vide." (ii:222); *TE til BA*: "Jeg ser tydeligt, hvor det hele bærer hen....Frihedsglæden er hos Folket en Søndagsfølelse, som tilnød kan holde sig Mandagen over. Allerede om Tirsdagen begynder de fleste at længes tilbage til Tugten og Tvangen og Ydmygelsen." (ii:254); *TE taler om Præstepartiet i Partiet* (ii:255); "Her som alle Steder i Landet tuder Uglerne" (ii:255); *<efter salget af Storeholt: AH med TE* "....Asmus Hagen, hvem tabet af den gamle Slægtsgaard var gaaet bittert til Hjertet. Desuden mente han i Enslevs Tone at kunne spore en lille skjult Tilfredshed ved Tanken om den Ydmygelse, der her igen var overgaaet en af Landets gamle, fornemme Familjer" (iii:41)>; *fra TE's sidste tale*: "Den nuværende Slægt har faaet Friheden i Vuggegave. Den skulde dog ikke glemme, hvad den har kostet af Blod og Taarer....Vi lever i en Tid, da Frihedens Dødsfjender igen begynder at rejse Hovedet over hele Verden " (iv:237); *TE til AB (praktisk taget hans sidste ord)*: " - jeg overgiver uden Bekymring mit Livsarbejde til Historiens Dom. At det nye Folkestyre ikke forvandlede Landet til et lavloftet Degnedømme - det er min Fortjeneste. Den Gerning vil Eftertiden engang regne mig til Ære - Men mit personlige Liv har ikke været lykkeligt....For Mennesker af min Art gives der ingen Lykke. Vi er som de Spedalske fordømte til Isolation....Fra min Ungdom har Had og smaaligt Nag fulgt mig saa trofast som min egen Skygge og forgiftet enhver Glæde" (iv:265);

14) Karaktertræk

"Han havde levet Journalistens og Politikerens fortættede Liv, og i hans Sind var der kastet en Brand, der holdt hans Nerver i evig Spænding" (ii:6); *ved faderens begravelse*: "Stemmen var stærkt bevæget, men hans Ord var jævne og stilfærdige. Først mindedes han den tidligere afdøde Moder og bragte derpaa Faderen en varm Tak for hans store Trofasthed mod Hjemmet, "For den Selvets Overvindelse, der er den største og frugtbareste af alle Sejre"" (ii:6); "Tyge maatte vide, at han begik en Lovovertrædelse" ved at tale ved Graven (ii:5); "Men allerede før han kom i Skole viste han et ualmindeligt Nemme, der bødede paa den

legemlige Skavank, og da han var fjorten Aar gammel blev han paa sin Lærers Forbøn sendt til Kolding Latinskole for at gøres til Student" (ii:33); "Han havde tilkøbt sig sin Ungdoms Handlefrihed med et ulykkeligt, barnløst Ægteskab.....et ømt Kærlighedsforhold til en ung Kvinde af det bedste københavnske Selskab havde han af samme Grund maattet skjule; og da den unge Pige til sidst tog Livet af sig af Skam, havde han i Øjeblikkets Fortvivlelse nær gjort hende Følgeskab i Døden" (ii:45-46); "Det var en saadan modløs Stemning, der i Dag havde overvældet ham derude ved Faderens Grav. Og nu faldt den igen over ham paa Grund af denne uhyggelige Afsked med det gamle Hjem. Det var et Indtryk af Livet i dets ubarmhertigste Grumhed. At dette gode Hjem, som Forældrene havde holdt sammen paa i en livslang Selvforsagelse, skulle opløses paa en saa hæslig Maade" (ii:47); *TE og BA:* "Der var i Enslevs Holdning overfor Fru Bertha et Galanteri, som ellers var ham ganske fremmed og forresten heller ikke klædte ham", og videre ".....og det var i Virkeligheden mere den unge Frues Skønhed end hendes Mands politiske Betydning, der oprindelig fik ham til at interessere sig for Birkedommerens Valg til Rigsdagen og Familjens Overflyttelse til København. Til Held for Venskabet havde Fru Bertha dog aldrig fuldt forstaaet hans Hensigter....Naar han kaldte hende Fru Justitia var det ikke, som Folk troede, blot fordi hendes Mand havde været Justitsminister i et af hans Ministerier." (ii:256); *På AH's spørgsmål om TE ikke ville komme til at savne Landstedet ved Furesøen:* ".....Freden derude og de smukke Omgivelser, svarede han, at han endnu ikke var bleven svaghjernet nok til at kunde omgaas Naturen. Det hele var en Misforstaaelse. Vi Landbybørn gemmer alle sammen i vor inderste Hjertefold en Hyrdedrøm om at ende vore Dage i en fredelig Kaalhave" (iii:39); "Han frygtede ikke Døden; han ræddedes kun for at skulle hentæres langsomt og blive det afmægtige Vidne til Forræderiets og Hykleriets Sejrsang gennem Landet, at skulle høre sin Tids store Befrielsesværk smædet uden at være i Stand til at røre en Haand til Forsvar. Og han gjorde sig ingen Illusioner" (iii:56-57); "En førende Politiker er et Lands Lænkehund. Han kommer aldrig selv udenfor Porten" (iv:207); *TE efter nederlaget i Rigsdagen:* "Et halvt Aarhundredes politiske Arbejde er ødelagt og skal gøres om af mig

– af mig alene! Naar jeg er borte, er Folket værgeløst. Tro ikke paa Flosklen om en Folkevilje. Et Folk er altid sorgløst som et Barn. Bliver der ikke leget med det, synker det tilbage i sin Natursøvn – og vaagner op i Lænker” (iv:248); *leveråb nedenfor TE’s vinduer*: ”Han lyttede. Denne Lyd, som han saa længe havde maattet undvære, denne hans Alderdoms Livsmusik, som han midt i sin Menneskeforagt bestandig tørstede efter, forvandlede ham med et. Hans Øjne blev milde, hans Smil lyste” (iv:250); *og på altanen til mængden*: ”Ned med de mørke Magter, der nu rotter sig sammen for at standse det frie, selvraadige Menneskes Sejrs gang over Verden....Jeg stoler paa Ungdommen! Den vil ikke lade sig bedrage for Livet! Ikke lade dets Blomster besudle, dets Frugter forgifte af Afmagtens og Misundelsens Sneglespyt” (iv:252);

15) Religionsforhold

<JS var bekymret for TE’s private liv, der gik så mange foruroligende rygter: ”Navnlig ængstedes han ved tanken om, at Broderen skulle have lukket sit Hjerter for Kristus. Tyge udtalte sig aldrig offentlig om den Slags Ting. Men han var dog den, der bar Ansvar for at Partiet havde søgt Forbund med rige Børsjøder og Fritænkere for at støtte sin Presse....Og maatte man da ikke for hans egen Skyld haabe paa og bede til, at Herrens stærke Haand ville standse hans Sejrsbane, saa han kunne lære Ydmyghed?” (ii:42); *JS fattede ikke* ”....at den Alseende....havde udvalgt et Menneske som Tyge til Fører for et kristent Folk i dets Kamp for Frihed og Retfærdighed. En Frafalden, en Vellystning” (ii:52); *<JS*: ”som Job var han gaaet i rette med Forsynet, havde krævet det til Regnskab for Tyges Sejrs løb. For den danske Menigheds Skyld havde han anklaget sin Broder for Guds Domstol og opregnet hans Forsyndelser” (ii:53)>; *TE’s egen store tale ved mødet (se også punkterne 13) og 19)) bliver et voldsomt angreb på præsterne og kirken og dermed er JG’s chancer ved valget meget små*: ”Der bør nu gøres opmærksom paa, at af alt formummet Frihedshad er efter Historiens Vidnesbyrd intet farligere end det, der skjuler sig i en Præstekjole” (ii:231); ”....og hans Gammelmandsstemme var nu snerrende hvas: ”Jeg frygter Kirken ogsaa naar den bringer Gaver. Ornatklædte Medarbejdere maa nødvendigvis i et hvilket som helst borgerligt Parti blive tvetydige Venner: De gaar deres eget Ærinde og tjener en

anden Sag end den, de fører i Munden. De taler maaske smukt om Folkets Frihed, men tilføjer ved sig selv: "Under Kirkens Formynderskab". (ii:232-33); "Vogt jer for Ulven i Faarepelsen. Han er Historiens grimteste Dyr" (ii:234); *jævnfør Zauns tale om præsternes magt i partiet (i:169); TE slutter med en tak til JH, hvilket sikrer denne sejren på valgdagen:* "De store Jordbesiddere plejer jo ellers at være vore svorne Fjender. Med særlig Glæde maa vi da hilse en Herremand, der som Godsejer Hagen viser fordomsfri Forstaaelse og folkelig Samfølelse" (ii:247); *TE om MV, der arbejdede for "Femte Juni":* "Først gaar den Kanalje hos os i to Maaneder og lader sig fede op, og bagefter sælger han sin Fromhed til vore Fjender. Saadan er de Karle!...." (iv:209); *TE til Be:* "De har sikkert gjort den samme Erfaring som jeg, at naar man begynder at rode op i en tvivlsom Affære, finder man altid en Præst paa Bunden af den" (iv:210); *fra TE's sidste Tale:* "Vogt paa Herrerne i de lange Kjoler", og *videre:* "Der er to store Onder, der har hærget Menneskeheden fra Tidernes første Begyndelse. Det er Tyranni og Overtro. Kampen mod disse to ødelæggende Magter udgør den hele Verdenshistorie....Men paa en saadan Overenskomst mellem Tyranni og frygtsom Overtro hviler ethvert organiseret Kirkesamfund" (iv:235); og *præstestanden ønsker:* "....at mistænkeliggøre Menneskets Liv i dets morgenfriske Kraft og Fylde til Bedste for et Fædreland hinsides Skyerne" (iv:237); og *videre:* "Jeg tilstaar, jeg har aldrig betragtet det som nogen Tilfældighed, at der stod en bispeklædt Mand ved Statens Ror i Ulykkesaaret 1864. Var det i hvert Fald ikke et Symbol? Og bør det ikke være os en Advarsel?" (iv:238);

16) Økonomi

<TE om JH's økonomiske forhold, da han skal opstilles: "Han har jo en rig Svigerfar, som vel nok forstaar at vurdere et Rigsdagsmandat. I hvert Fald gør hans Datter det – den unge Jægermesterinde her" (ii:264)>; "Skønt Enslevs Bladindustri efterhaanden havde gjort ham til en velstaaende Mand og han paa andre Omraader havde lagt sig enkelte forfinede Vaner til, var hans Smag aldrig kommen ud over det almueagtige." (iii:44);

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

juridisk kandidat (ii:5); "Da Tyge var bleven Student ville han ogsaa være Kandidat, og Faderen hjalp ham efter Evne en Række Aar. Søren's Sparepenge forslog

dog knap til at holde ham Sulten fra Døren i den store, fremmede By. Tyge maatte selv se sig om efter Fortjeneste, og det sinkede ham slemt i Studierne. Men til sidst tog han juridisk Embedseksamen med bedste Karakter" (ii:34);

- 18) Erhverv, profession *politiker og redaktør (ii:4);*
18a)Titel
- 19) Familieforhold *Søn af Søren Kresten Madsen (ii:10); 3 brødre og 2 søstre (ii:4);*
- 19a) Civilstand *"Det havde indtil denne Dag (talen i Studenterforeningen) kunnet se ud, som om Tyge skulle komme til at dele sin Faders Skæbne og slide sine store Evner op i en kummerlig Kamp for Brødet. Han havde giftet sig allerede som Student. I en Periode af Nedtrykthed og Selvopgivelse havde han en Dag ladet sig vie til sin tolv Aar ældre Pensionatsfrøken, der havde plejet han under en Sygdom, og hvem han desuden skyldte Penge" (ii:37);*
- 19b) Forhold til familien *"Hans Søskende harmedes over dette nye Udslag af hans Selvraadighed. Tilmed optraadte han paa deres Vegne ganske uden Bemyndigelse...og Forholdet imellem dem var i Forvejen ikke det bedste" (ii:5); <KS: "Tyge holder af at høre sig selv tale, sagde han med højsindet Overbærenhed", og Katrine: "Du vil vel ikke nægte, at det tilkom Kresten som den ældste at takke paa Familiens Vegne....men Tyge skal altid stille sig frem og gøre sig vigtig. Det er hele Forklaringen" (ii:8-9)>; <KS: Talte mest om sig selv....betragtede sin Broder som en Eventyrer" (ii:41)>; JS: <Han og Tyge var mere jævnaldrende; de havde som Børn sovet i samme Seng og været gode Kammerater" (ii:42)>; "Som Protest mod Tyges egenmægtige Optræden paa Kirkegaarden udelukkede de andre Søskende ham fra Samtalen, idet de gennemførte en fuldstændig Tavshed overfor ham....til sidst rejste Tyge sig med Heftighed fra Bordet....og kørte bort uden Farvel" (ii:45); "....dertil misundte han dem (hans søskende) for meget deres Uvidenhed om, hvad en Sejr som hans kostede." (ii:45); ".... i de smaa Stuer, hvor de nu saa ufordragelige Søskende engang voksede op ved hinandens Side under Moderens milde Øjne som Planter i en Solbænk" (ii:47); <PG til JG om TE: Fabeldyrets sidste Krampetrækninger....han er en*

dødsmærket Mand...han har sin Spøgelsestime nu, og den kan jo ikke blive opbyggelig.... Farbror ved, at han gaar med Døden i Kroppen og som den Æstetiker, han inderst inde er, arrangerer han nu sin egen selvforherligende Ligbegængelse. Som en af Fortidens Høvdingeskikkelser vil han begraves i fuld Rustning" (ii:118); *JG til PG om TE*: "...jeg tror og haaber, at Farbror begynder at tynges af sit Ansvar. Det er Samvittighedens Stemme, der skal overdøves af ny Krigslarm. Baade hos ham selv og de andre" (ii:118); "Det var Blodets Røst. Deres Faders Genfærd talte igennem dem uden at de selv vidste det" (ii:118)>; <*TE til JG angående hans embede*: "Man imødekom et Ønske hos mig ved at give Dem det første Embede, De søgte (ii:220)>; *TE til JG om politikerens liv*: "Jeg har paa Fornemmelsen, at De ikke rigtig har gennemtænkt den Sag. Men lad mig allerførst give Dem et praktisk Raad. Lad Dem ikke friste af et Tilbud, før De har afgjort med Dem selv, at De vil være Politiker og ikke noget andet.... Disse velmenende Dilettanter, som en eller anden Tilfældighed har gjort til Statsmænd, er desuden som Regel ynkværdige Figurer, som bare er til Ulejlighed....Den (politikken) lader sig ikke forlige med nogen borgerlig Levevej, allermindst med en Præsts. (ii:217-18); *og videre*: "At De saa gik hen og blev Præst, var mig unægtelig en Skuffelse. For ornatklædte Politikere har jeg siden Monrads Dage haft en næsten overtroisk Rædsel." (ii:221); *TE's reaktion under JG's tale ved mødet*: "Ingen anede, hvor lydhør han var, hvor bevæget han hørte paa Præstens mandige Røst, hvori han genkendte sin egen Ungdomsstemme. Denne Brodersøn havde beskæftiget den gamle, barnløse Mand i langt højere Grad end han havde vovet at lade ham forstaa i den Samtale, de nylig førte. Omkring ham havde i de sidste ti Aar hans blideste Drømme kreset. Men ogsaa hans mørkeste Tanker, hans dybeste Frygt" (ii:225-26);

20) Ven/veninde med *TE og FE*: "...trak han hende ned til sig og kyssede hende paa Kinden. Men derpaa stødte hen hende fra sig og bød hende gaa. Det var hans sædvanlige Maade. Han havde aldrig helt overvundet Bondens Forlegenhed ved at vise sine Følelser. Han var i sit Forhold til Kvinder snart kejtet, snart alt for aaben og ligefrem – aldrig helt naturlig." (iii:58-59);

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

<TE om den nuværende regeringschef Tyrstrup: "...som han i sin Tid selv havde bragt til Magten" (ii:225); og videre: "Det er den nye Kurs, der skal styres! Han vil etablere et Jovialitetens Tusindaarsrige, hvor alle Modsætninger forliges efter den gamle, prøvede Maksime: Sammenrottelse gør stærk!" (ii:263); "Jeg har ingen anden Hensigt end at hjælpe vor fælles Ven Tyrstrup til et godt, demokratisk Valg. At han i sin Uforstand og uforanderlige Sorgløshed foretrækker daarlige og upaalidelige Hjælpere kan ikke være en Rettesnor for mig. Jeg vil ikke roligt se paa, at de møjsomt vundne Resultater af to Generationers Kamp og Arbejde saa letsindigt sættes paa Spil" (ii:265); "Fortiden ligger altid for os i en falsk Belysning og Øjeblikket miskendes....Det er derfor maaske en Politikers allerførste Opgave at være sit Folks altid vaagne Hukommelse. Og det er netop paa det Punkt, at Tyrstrup forsynder sig. De unge i vor Tid har faaet Friheden i Vuggegave og anser den af den Grund for en selvfølgelig og ufortabelig Ting. De har aldrig maattet undvære den; derfor skønner de ikke paa den. De har ikke erhvervet den, ikke stridt og lidt for den; derfor kender de ikke Angsten for at miste den – ja de forstaar den ikke engang og mener, at man ser Spøgelser ved højlys Dag. Men jeg bryder mig ikke om Barnesnak! Vil Tyrstrup ikke forstaa min Advarsel denne Gang, skal vi slaas." (ii:266)>; til BA: "Dersom Deres Ven Torben Dihmer ikke var gaaet hen og bleven skør i Hovedet eller hvor det nu er, saa havde jeg maaske forsøgt en Kampagne sammen med ham." (ii:266); TE om Ty og ministerudnævnelsen: "Jeg er ikke i tvivl om, at det bliver Provsten. Tyrstrup vil endnu engang vise sig som Helt. Han tør ikke andet for Gjærup. Og han har jo desuden et helt Helvede af Præster i sin Slægt" (iii:47); <TE om Ty:".....Men at jeg saa længe lod mig gaa under Øjne af Tyrstrup, det ærgrer mig unægtelig. Han gik der saa tyk og godmodig og spillede den trofaste med lange Haandtryk og milde Øjne" (iii:49); TE til BA om Ty: "Ja, Tyrstrup er den ædle, rettænkende Mand ud til Fingerspidserne! Selve Bravhedens Apoteose!" (iii:162); <Gj og TE: "Ogsaa siden hørte han en tid til Enslevs modigste og mest uegennyttige Vaabendragere. Men deres Livsskæbner var bleven meget forskellige....Fra det Øjeblik de to Venner mødtes i Rigsdagssalen, havde

Enslev udelukkende set Pedanten i ham og været klar over Faren ved hans Medarbejderskab. Da han desuden med sin mistænksomme Natur straks mente at opdage Forsøg paa Snigløb fra Gjærups Side, havde han ikke taget i Betænkning at uskadeliggøre ham. Men nu følte Gjærup sig overbevist om, at Hævnens store Time endelig var kommet for ham. Nu skal du faa din Dom, Tyge!....Dit knejsende Hovmod staar for Fald" (iii:191-92)>; <AB til TE: "Samuelsen skal være Chefredaktør af Præsternes nye Blad", TE dertil: "At jeg ikke har været klogere!....Ja, Stensballe er en dristig Mand! Det hele har været planlagt....De Hunde" (iv:217;)>; AB videre: "Kaffe-Søholm skal være en af Garanterne....For Resten skal det være Deres egen Brorsøn, der har faaet ham interesseret for Bladet" (iv:218); <"Det hedder sig, at Pastor Gaardbo er bleven Pyt og Pande i den Søholmske Familje. Kan han løbe af med den sidste af "Kaffesøstrene", gør han sgu i enhver Henseende et fint Parti" (iv:218)>;

21) Forelæsnelser

22) Møder/Debat/Episoder

<BA's og TE's samtale ved hans udmeldelse af partiet: BA: <"Der var engang, Enslev, da jeg forestillede mig den Tid vi nu staar i, som en Fredens og Menneskekærlighedens Guldalder, som det ville blive en stor Lykke at komme til at opleve...(De) "lykønskede mine Børn, fordi de var født til Verden under Frihedens Tegn og paa et Tidspunkt, da dansk Ungdom – som De sagde – "kunde plukke de første, modne Frugter af Kundskabens Træ i dets frie Udfoldelse"" (iii:163); "Enslev havde hørt paa hende med sit vildeste Mulm i Blikket: Det var ikke en saadan Usselhedens Guldalder, jeg i sin Tid "drømte" om....Ikke i mine uhyggeligste Fantasier har jeg tænkt mig fromladne Marekatte af Pastor Brobergs Kaliber som Resultat af Udviklingen. Jeg stræbte engang efter at vække et sovende Folk og gøre det til det frieste og mandigste i Verden" (iii:164); BA: "Jeg føler mig mere og mere overbevist om, Enslev, at vi glider hen imod en frygtelig Katastrofe" (iii:165); og videre om *Storeholts nedgang*: "...jeg synes, at denne sørgelige Historie er som et Sindsbillede paa hele vor selvforskyldte Elendighed....der er rundt omkring i Landet mange, der sidder og fryser af Uhygge ved Tanken om, hvad Fremtiden vil bringe os" (iii:166); om *ungdommen*: "Er det underligt, at Haabløshed og en dræbende Ligegyldighed breder sig

netop blandt de ærligste og bedste af dem?" (iii:167); TE: "Jeg kender det danske Frisind. Der lumrer omkring i Krogene saa mange lyssky Bakterier efter Fortidens aandelige Sygdomme" (iii:168); "Men hvem havde lovet hende, at Friheden skulde vindes uden Ofre? Ikke han! Det var vel overhovedet kun Kvinder, der forestillede sig en politisk Kamp som en Krig paa Knappenaale. Eller troede hun, at han selv var gaaet Ram forbi? At ikke ogsaa han havde maattet lide Tab paa sin personlige Lykke?" (iii:170); *og videre*: "De indestaar for Tyrstrup – siger De. Men hvad Vægt ligger der paa ham? Han er jo kun en Leddedukke og Paradefigur i Hænderne paa Gjærup og den øvrige Bande, som nu i tredive Aar har ligget paa Lur for at komme mig til livs..." (iii:170)>;

23) Påklædning

ved faderens begravelse: "En blød Kunstnerhat paa Hovedet" (ii:5);

24) Rejser til

25) Sygdomme

"trods sin Gigt og sine Stensmerter" (ii:58);

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

<FE ved TE's dødsleje: "Indtil det sidste havde hun haabet paa, at hendes Ven skulde føle Trang til at række hende Haanden i et ensomt Øjeblik og mindes deres Lykkes Tid med en Tak. Men hans Tanker havde altid været andre Steder...Han havde glemt hende, saadan som han altid glemte den Hengivenhed, han havde misbrugt, mens han havde en saa god Hukommelse for det Fjendskab, han mødte, for de Krænkelser, der gik ud over ham selv. Og dog havde hun maattet elske ham!...Og hun vidste, at hun indtil sin sidste Time vilde elske og tilbede hans Minde" (iv:267-68)>; "Paa Begravelsesdagen fulgte Tusinder af Mennesker med Ministeriet og de fleste Rigsdagsmænd i Spidsen tilfods hans Kiste fra Hjemmet til en Sørgefest i det kongelige Ridehus, hvorfra den senere skulde føres til Baalet. Paa Statens Bekostning var de Gader, Ligtoget passerede rigt smykket, og hele Byen var paa Benene trods tæt Snefald og Søle. Med fuld Honnør stedte Landets Hovedstad den sidste Høvding fra en heroisk Tid til Hvile" (iv:268);

29) Fiktiv/virkelig person *Modeleret over Viggo Hørup, og delvis over Georg Brandes. Muligvis er der træk fra Pontoppidans egne tid som provinsstudent i København.*

30) Symboler

31) Særlige udtryk/metaforer

"for at gøres til Student" (ii:33); ".....Søskende (der) engang voksede op ved hinandens Side under Moderens milde Øjne som Planter i en Solbænk" (ii:47); "sine Stensmerter" (ii:58); "Men som saa mange Gange før viste Vestenvinden sig som Enslevs Forbundsfaelle. Opad Formiddagen sprængte den frem gennem Skyerne i sin blaa Kappe med Guldtrømpet for Munden som Solens Herold."(ii:195-96); "Urtegaardsmand" (iii:36); "lod mig gaa under Øjne af" (iii:49); "sit vildeste Mulm i Blikket" (iii:164); *ved afstemningen om TE's mistillidsvotum til Ty med dens ja/nej voterings*: < "Det lød næsten som et hørligt Tik-Tak af det store Taarnværk, der afmaaler Historiens Gang, og som om lidt ved Tingets Formand vilde lade udraabe, at en Tidsalder var gaaet under, en Storm- og Sværdtid afmægtig sunket i sin Grav " (iv:243)>; *og efter afstemningen i Folketinget, hvor kun 12 medlemmer fulgte TE*: "Enslev var standset midt i Stuen med løftet Hoved, og Zaun saae straks, at han var forberedt paa alt. Der var over hans Holdning en Majestæt som Ørkenløvens, naar den har hørt Riffelens Knald fra Bagholdet og mærket Kuglen i Hjertet, men endnu staar oprejst" (iv:245); "hans Alderdoms Livsmusik" (iv:250); "Afmagtens og Misundelsens Sneglespyt" (iv:252);

32) Særlige adjektiver

"det hyænelumske Had" (ii:46); "en ufortabelig Ting" (ii:266); "svaghjernet" (iii:39); "uldhvidt Haar" (iv:233); "uvejrsbelyst Udsyn over Danmarks Historie" (iv:237); "en bispeklædt Mand" (iv:238); "lavloftet Degnedømme" (iv:265));

33) Citater

34) Noter

1. I bind i) møder vi på den første side den ene hovedperson, Torben, der kommer hjem for at dø, og i bind ii) stifter vi som den første bekendtskab med Tyge, en anden hovedperson, ved faderens begravelse.

2. Navneskifte: Overklassen havde virkelig specifikke slægtsnavne (Dihmer, Hagen). I de lavere klasser skiftede efternavnet med hvert nyt slægtled efter faderens fornavn (Søren - Sørensen). Der var derfor en del snobberi i at skifte sen-navnet ud med et mere usædvanligt navn, samtidig med, at det kunne være mere praktisk specielt i det tilfælde, at man er

en offentlig person, som f. eks. politiker. Navneloven af 1904 gjorde dette muligt
3. Enslev er et bynavn (et sogn) i Aarhus Amt (tidligere i Randers Amt) og ikke i nærheden af Kolding.

35) Inspireret af

Kilde: De Dødes Rige.   i) = Torben og Jytte 1912,
                                  ii) = Storeholt 1913,
                                  iii) = Toldere og Syndere 1914,
                                  iv) = Enslevs Død 1915,
                                  v) = Favsingholm 1916.

Fil nr. 15: SØREN

1) Personens navn	Søren Kresten Madsen (SKM) og Ane-Mette Madsen (AMM)
2) Navnets betydning	
3) Øgenavn	<i>Søren Smed (ii:6);</i>
4) Alder	
5) Fødested	<i>Sandbjerg i Thyland i 1825; "Barnet kom til Verden som Førstegrøden af et Par unge Husmandsfolks frugtbare Kærlighed" (ii:9);</i>
6) Nationalitet	
7) Bopæl	<i>smedjen i Enslev (ii:18);</i>
8) Hvor vi møder vedkommende	
9) Udseende	<i>"Begge Forældre hørte til de sorte Jyder, og navnlig Faderen var mørk i Huden som en Tater....man vidste godt, at der engang havde forvildet sig nogle Draaber Natmandsblod ind i hans Slægt" (ii:110);</i>
9a) Skæg	<i>"Skægget falmede før han naaede de halvhundrede" (ii:31);</i>
9b) Øjne	<i>"Folk kunne ikke lide at møde hans Blik. Han havde Orm i Øjet sagde man..." (ii:4); Ane-Mette: "Hun var den samme rørige lille Kone med de milde Øjne" (ii:32); "...hans før saaaarvaagne Øjne sløvedes" (ii:36);</i>
9c) Hår	<i>"Skallen blev blank" (ii:31);</i>
9d) Højde	<i>SKM: stor og tung (ii:10); AMM: lille</i>
9e) Andre karakteristiske træk	<i>"han ældedes tidligt" (ii:31);</i>

- 10) Fysisk styrke *han havde vældige kræfter og: "blev sat til Ambolten" (ii:10);*
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål *"Søren Smed havde fra først af været meget utilfreds med Tyges valg af Levevej. Han havde drømt om at se sin Søn i Embedsuniform med trekantet Hat og forgyldt Kaarde" (ii:36);*
- 14) Karaktertræk *"I snart fyrretyve Aar havde han levet der paa Egnen som en fremmed. Selv talte han aldrig om sit Liv" (ii:3); som barn: "Han fik tidligt eventyrlige Tanker om sig selv og blev uvorn" (ii:10); pralende og brovtende, kaldte sig mestersmeden (ii:11); voldelig, kommer i fængsel (ii:12); "Søren lod den svære Forhammer tordne bare for at overdøve Skraalet af den lille Menneskeunge, der havde lagt sig i Vejen for ham" (ii:18); "Han blev menneskefjendsk som en Bindehund, men gemte sin Græmmelse bag en mørk, storagtig Tavshed" (ii:31); AMM: "et taalsomt Sind" (ii:32);*
- 15) Religionsforhold *"Al den Fremgang for Børnene havde til sidst forsonet Søren med hans egen Vanskæbne....et haandgribeligt Vidnesbyrd om, at der raadede en højere Retfærdighed i Livet, et faderligt Forsyn....Overfor Verden bevarede han vel endnu sin haanske Tavshed – men i sit Inderste var han bleven et ydmygt Menneske, der nu erkendte Sandheden af det Bibelord, hvormed Præsten havde formanet ham paa hans Konfirmationsdag: at alting tjente dem til gode, der frygtede Gud og forlod sig paa hans Bud." (ii:35-36);*
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet **1. soldat ved infanteriet:** *"Han var med i Blodbadet ved Stolk og saae Schleppegrell segne. Ved Mysunde fik han selv Armen opreven af en Granatstump. Men hans Hædersdag blev d. 4. Oktober i det belejrede Frederiksstad" (ii:12); chefen havde indstillet ham til et Dannebrogskors til menige, men til alles overraskelse blev det ikke Søren, der kaldtes frem: "Det blev hans Sidemand i Kompagniet, en juridisk Kandidat, der ogsaa havde vist sig tapper under Belejringen og desuden var i Familje med en af Hærens Generaler" (ii:16); **2. søgte arbejde og kom en regnvejrsaften til Enslev, hvor han blev fæstet hos***

bysmeden: "Men ogsaa her var Ulykken ude efter ham. Han forelskede sig i Husets unge Datter, og det paa en saadan Maade at Pigen blev med Barn....den syge Fader fik et Raserianfald. I Stedet for en fri Færd ud i den store Verden blev det til et Møde med Præsten og Hastværksbryllup og bagefter til Overtagelse af Smedjen mod Prioritetslaan, Sagførersalær, Aftægtsydelse og de mange andre Haandjern og Tommeskruer, hvormed en ung Mand kan komme til at bøde livsvarigt for et Øjeblik Letsindighed" (ii:18); 3. Søren hørte om en mand fra Aarhus, der var blevet rig i Amerika, han vil også af sted og lokkes af en ven med: "Slid og Slæb er bleven din Løn, stakkels Mand! Gør dig fri Søren! Det er Tid endnu" (ii:22); og: "Han følte det som om et hemmelighedsfuldt Væsen havde slaaet Følge med ham. En Mørkets Udsending, der hviskede ham onde Fristerord ind i Øret" (ii:21); han drager af sted til købstaden og lover sig selv at fortælle Ane-Mette det hele per brev, han gør det jo for hendes og børnenes skyld: "Til sidst begyndte han at tinge med Fanden" (ii:24); han kommer i klammeri i købstaden, vil ud at sejle til Amerika, men: "Først et par Timer efter kom han igen ud paa Gaden. Han var da sejlede fuld" (ii:31);

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession

Smed; "Trods hans glubske Væsen begyndte ogsaa Folk fra Nabosognene at søge til ham med deres Markredskaber. Især havde han vundet Ry for sine Høleer, om hvilke der blev sagt, at de kunne bide fra sig ligesom deres Far" (ii:34);

18a) Titel

19) Familieforhold

4 sønner: Kresten, Jørgen, Tyge, og "den yngste" og 2 døtre: Katrine og ? (ii:4); "Med Undtagelse af den yngste, der havde arvet Smedjen, havde de alle sammen rakt sig op over Forældrenes Kaar" (ii:4);

19a) Civilstand

gift med Ane-Mette (ii:18); hun: "var pæn af Skikkelse og dertil et godhjertet Menneske og en dygtig Husholderske" (ii:18);

19b) Forhold til familien

"Ane-Mette begreb ikke Aarsagen til disse Udbrud af Vildskab, som hvert Øjeblik fyldte Huset med Uvej" (ii:18); året efter fik de tvillinger: "...og det Syn gjorde Søren stum af Skræk. I denne ubegærede himmelske Gavmildhed saae han et Tegn, en Guds Dom. Den var som Vorherres egenhændige Besegling af hans Vanskæbne. Han forstod nu, at han var

Livsfange." (ii:19); "hans Væsen forandredes fra den Dag. Han lukkede sig inde i sig selv og blev bomstille....han plejede at sige, at han havde Tandværk" (ii:19); *sønnerne*: Kresten: "Allerede i det tredje Læreaar belønnedes han med Haandværkerforeningens Præmie ved en Lærlingeprøve....Ogsaa Sønnen Jørgen, Seminaristen, der ellers var den mindst begavede af Børnene, viste god Fremgang. Og med Tyge steg Eventyrets Stjerne op over det lille Smedjehjem i Enslev " (ii:33);

20) Ven/veninde med

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

21) Forelskelser

22) Møder/Debat/Episoder

1. havde været med i treårskrigen (ii:3);

23) Påklædning

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

"...blev en gammel Smed stedet til Jorden under store Æresbevisninger", *dog efter eget ønske*: "I det østre Hjørne af Kirkegaarden, der var de fattiges Gravplads. Selve Koldings Borgmester mødte i Uniform (ii:3); *begraves ikke i Jord, men i Grus*: "Med blottet Hoved traadte Tyge Enslev op paa Grusdyngen bagved Graven for at tale" (ii:5);

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

31) Særlige udtryk/metaforer

"en Bindehund" (ii:31); "Eventyrets Stjerne" (ii:33);

32) Særlige adjektiver

33) Citater

34) Noter

Søren Smed kæmper sin kamp for frihed i tavshed og taber. Ambolten taler for ham. Hans søn, Tyge, bliver en stor folketaler, der bringer politisk frihed til andre, men er en fange i sit eget liv.

35) Inspireret af

Fil nr. 16: SØRENSEN

1) Personens navn

Kresten Sørensen (KS) og Jørgen Sørensen (JS),
Katrine og en søster

2) Navnets betydning

3) Øgenavn

4) Alder

- 5) Fødested *Alle: født i Enslev*
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl *KS: i Kolding. JS: "i en Landsby ude ved Havet" (ii:39);*
- 8) Hvor vi møder ... *ved faderens, Søren Smeds, begravelse (ii:4);*
- 9) Udseende *KS ved begravelsen: "Med kunstlet Henrykkelse beskuede han det foraarsgrønne Landskab, mens Blodet løb til og fra de dirrende Kinder" (ii:7); JS: "...var en kødtung, okseagtig Skikkelse" (ii:7); Katrine: "...en mørkladen, jætteagtig Skønhed" (ii:8); KS: "Han var med Alderen bleven mager og gul i Huden og havde faaet Munden fuld af falske Tænder. Desuden havde han lagt sig forgyldte Stangbriller til. De gav det blankt barberede Ansigt et prælatagtigt Udseende, hvad ogsaa var tilsigtet" (ii:48-49);*
- 9a) Skæg *JS: "...med Brystet dækket af et stort Skæg" (ii:7); JS: "...med det vildtvoksende Skæg" (ii:39); "Jørgen Skolelærers Ord faldt mere milde. De kom tøvende ud af det store Skæg, blev et for et bragt til Verden i Svøbet af en Røgsky" (ii:42);*
- 9b) Øjne *JS: "Hans øjne var fulde af Uro, og han havde hele tiden Ørene vendt mod det, der foregik bag ham" (ii:8); "Skolelærerens tunge, urofyldte Øjne havde stjaalet sig over til Gruppen omkring Tyge. Han tog dem hastigt til sig....som om han vægrede sig mod en Fristelse" (ii:9); JS *havde to blaaøjede tvillinger: "deres lyseblaa Øjne var et Særsyn i Slægten, der gennemgaaende var mørkøjet" (ii:40); JS: "...hans Øjne, der var urolige, fulde af Bekymring, tunge af Selvprøvelse og megen Grublen" (ii:39); "Jørgen Skolelærers store tunge Okseøjne" (ii:53);**
- 9c) Hår *JS' sønner er tvillinger, de hedder Johannes og Poul. Som studenter: "...med hvide Huer paa det lokkede Haar" (ii:48);*
- 9d) Højde
- 9e) Andre karakteristiske træk *JS's tvillinger: "...Familiesvagheden i Anklernerne (havde) hjemsøgt den ene af Drengene i Form af en styg Klumpfod" (ii:40);*
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner *JS: piberyger (ii:40);*

12) Hobby

12a) Kunstnerisk udfoldelse

13) Ambitioner, livsmål *KS: Medlem af byens råd, næstformand i Håndværkerforeningen: "kunde endda møde til Faderens Begravelse med et funklende nyt Ridderkors paa Brystet" (ii:4); KS: "Den forhenværende Byraadsmand, for nylig udnævnt til Kancelliraad af den afgaaende Regering.....desuden hædret af Befolkningen med en Sølvvinkande paa Grund af Fortidens Fortjenester" (ii:48);*

14) Karaktertræk

KS var en stræbsom næringsdrivende og en lykkelig familiefader: "I hvis Blod der dog var dryppet nogle galdebitre Draaber som Arv fra Faderens Trængselstid....Da han nu et par Gange havde set Tyges navn i avisen "....kom der en syg Uro over ham som over den tamme And i Gadekæret, naar den højt over sit Hoved hører Trækket af sine frit omstrejfende Slægtninge....han bestemte sig til ogsaa at ville prøve sine Vingers Styrke." Han skriver en artikel i avisen, der: "ret uforbeholdent kritiserede Borgmesterens og andre fremragende Byraadsmedlemmers Standpunkt", og: "den hidtil navnløse Indflytter i Snadregaden" havde dermed gjort sin lykke: "....sad Kresten i Kolding Byraad, var Medlem af det ansete Ligbroderlav og Næstformand i Haandværkerforeningen. Samtidig havde hans Forretning blomstret, saa han kunne købe sig en Ejendom paa Hovedgaden" (ii:38-39); JS: "Den bringetunge Mand gjorde et sløvt Indtryk", men: "....han var i al Enfoldighed en aandeligt vaagen Mand, der tilhørte det samme politiske Parti som Tyge og engang selv havde drømt Holger Danske-Drømme om Kæmpedaad og Ry" (ii:39); <KS: "talte mest om sig selv....betragtede sin Broder som en Eventyrer" (ii:41)>; <JS: "Han og Tyge var mere jævnaldrende; de havde som Børn sovet i samme Seng og været gode Kammerater" (ii:42)>; JS's to sønner og KS's datter Rosalie: "I deres unge Sjæle havde den tunge Slægtsarv fra Søren Smeds Trængselsdage endnu ikke fundet nogen Rugeplads. Alle tre var de uvidende om de Sindets Giftstoffer, der formørkede Tilværelsen for de andre. Deres Tid var endnu ikke kommen." (ii:51);

15) Religionsforhold

<JS var bekymret for TE's private liv, der gik så mange foruroligende rygter: "Navnlig ængstedes han ved Tanken om, at Broderen skulle have lukket sit

Hjerte for Kristus. Tyge udtalte sig aldrig offentlig om den Slags Ting. Men han var dog den, der bar Ansvaret for at Partiet havde søgt Forbund med rige Børsjøder og Fritænkere for at støtte sin Presse....og maatte man da ikke for hans egen Skyld haabe paa og bede til, at Herrens stærke Haand ville standse hans Sejrsbane, saa han kunne lære Ydmyghed?" (ii:42); *JS om TE*: "...fattede han ikke at den Alseende havde udvalgt et Menneske som Tyge til Fører for et kristent Folk i dets Kamp for Frihed og Retfærdighed. En Frafalden, en Vellystning" (ii:52); *JS*: "Som Job var han gaaet i Rette med Forsynet, havde krævet det til Regnskab for Tyges Sejrsløb. For den danske Menigheds Skyld havde han anklaget sin Broder for Guds Domstol og opregnet hans Forsyndelser" (ii:53); > *KS*: "...havde mere og mere sluttet sig til et lille Samfund af Fromme, hos hvem al Døgnets Larm og navnlig al Tale om Politik var bandlyst" (ii:49); "Jørgen Skolelærers store tunge Okseøjne strømmede over ved synet af Sønnernes friske, uberørte Ungdom. Og med bævende Læber bad han i Stilhed: "Herre! Bevar deres Hjerter rene!" (ii:53);

16) Økonomi

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession *KS: Ur- og instrumentmager (ii:4); JS: "Skolelærer og Kirkesanger" (ii:7));*

18a) Titel

19) Familieforhold

JS var enkemand: "...og levede ensomt med sine to Børn, to blaaøjede Sønner, der var Tvillinger" (ii:39); besøgte regelmæssigt KJ sammen med sønnerne en gang hver anden måned (ii:40); JS's svigerinde: "...der siden hun flyttede ind i det store Hus levede i en opfarende Angst for sine nye Møbler og Gulvtæpper" (ii:40);

19a) Civilstand

Katrine: gift med en præst (ii:4); "den anden (søster var gift) med en hovedrig Faareopdrætter i Australien" (ii:4);

19b) Forhold til familien

<*KS: "Tyge holder af at høre sig selv tale, sagde han med højsindet Overbærenhed", og Katrine: "Du vil vel ikke nægte, at det tilkom Kresten som den Ældste at takke paa Familjens Vegne....men Tyge skal altid stille sig frem og gøre sig vigtig. Det er hele Forklaringen" (ii:8-9)>; KS: "Han havde længe baaret Nag til Tyge, fordi dennes Universitetsophold*

tog Glansen af hans gamle Lærlingepræmie, der dengang havde gjort ham til Familjens store Haab" (ii:38);

- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre
- 21) Forelskelser
- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning *ved begravelsen: "den dekorerede Instrumentmager....der bar høj Hat med Flor og Diplomatfrakke, støttede sig andagtsfuldt til sin stramt oprullede Silkeparaply." (ii:7); Katrine: "...med store Fjer i Hatten og Turnyre....fulgt i Hælene af sin ornatklædte Mand, der skridtede afsted med forfjamsket Mine som en pryglet Hund" (ii:8); Katrine: "...og styrede bort med et majestætisk Brus af sin sorte Silkekjole" (ii:9);*
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer *"i Snadregaden", giver mindelser om begrebet andegården (ii:38); JS's ord: "...blev et for et bragt til Verden i Svøbet af en Røgsky" (ii:42);*
- 32) Særlige adjektiver *"kødtung, okseagtig Skikkelse" (ii:7); "...en mørkladen, jætteagtig Skønhed" (ii:8); "et prælatagtigt Udseende" (ii:49);*
- 33) Citater
- 34) Noter
- 35) Inspireret af

Fil nr. 17: FROM

- 1) Personens navn *Karsten From (KF), Fru Merck (Me), og Frk. Sølling (Sø)*
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn *Greven af Monte Christo (iii:100);*
- 4) Alder *yngre herre (ii:59); Dødstanker: "Og han var dog endnu kun 35 Aar!" (iii:131); Sø: ung (v:160);*
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet

- 7) Bopæl *KF opsnusede om Sø: "...at hun boede i København" (v:161);*
- 8) Hvor vi møder ... *KF: 1. på storebæltsfærgen (ii:60); Sø: i en pension på landet (v:160);*
- 9) Udseende *"Han saae ud til hvad som helst, kunne være Greve eller en finere Frisørsvend eller Kunstner. Han var det sidste" (ii:60); Me: "en stor, fyldig, ganske smuk men ikke længer ung Dame" (iii:212); Sø: "hendes slanke Skikkelse" (v:160); Sø: smuk (v:161);*
- 9a) Skæg *"Under Næsen sad et lille lyreformigt Overskæg" (ii:60);*
- 9b) Øjne *"Den blonde Malers smukke, lidt tunge Øjne, der havde et Farvespil som Labrador...." (iii:105); JH til JA om KF: "I det hele tror jeg, at han egentlig har et melankolsk Temperament. Det kan lyde besynderligt, men har du rigtig lagt Mærke til hans Øjne?" (iii:111); "Melankolien i hans smukke Øjne havde i hvert fald ogsaa en anden Aarsag, som han ikke betroede nogen." (iii:127); Me hos KF: "Hun saae paa ham med sine mørke Øjne....og satte sig i Sofaen, hvorfra hun paany i Tavshed gennemlyne ham med sit Blik" (iv:91);*
- 9c) Hår *KF: blond (ii:59); "langt i Nakken og fortil var det arrangeret efter sidste Mode i to Bukler foran Ørene" (ii:60); Sø: blond (v:160);*
- 9d) Højde
- 9e) Andre karakteristiske træk *KF ved synet af en smuk, ung kvinde: "...Han havde øjeblikkelig lagt Mærke til Frøken Sølling mellem de øvrige Damer, og idet han nu med Øjnene fulgte hendes slanke Skikkelse i Slagtummelen, blev han mistænkelig lang i Ryggen og mistede Farven" v:160); JA observerer ham ved en anden lejlighed: "...Og det forekom hende, at hans Gang var hurtigere end ellers, og at han havde denne vejrende Holdning med lang Ryg, som hun kun altfor godt kendte (v:168);*
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse *JA om KF: "Men han har en smuk Sangstemme og spiller fortræffeligt Guitar" (ii:64); ved festen efter*

Enslevs tale: "...havde Karsten From til sidst gjort Himlen blaa med sit Guitarspil og sine muntre Viser, som endogsaa fik Enslev til at klappe. Af Taknemmelighed herover havde Jægermesteren bagefter omfavnet ham og kaldt ham for sin Æres Redningsmand" (iii:102); "Han vidste godt selv, at han havde spillet Bankerot som Kunstner" (iii:127); "...og i et af Smaabladene var der gjort den Tilføjelse, "at Hr. Karsten Froms Stjerne aabenbart nu var i Dalen"" (iii:127); *og videre:* "Det var som at høre Klokkerne klemte over sin egen Ligfærd....Om ti, maaske allerede om fem Aar var Stjernen slukket. Han vilde da have Valget mellem at gifte sig en Million til eller ombytte sin Pensel med en af Sundholms Koste." (iii:131); *KF om kunstnerens berømmelse:* "...Saa vilde han rimeligvis have været pint af stadig Ængstelse for at miste sin Berømmelse. Og han vilde ganske sikkert have gaaet og ærgret sig over de ganske talentløse Folk og Charlataner, der er bleven lige saa berømte som han og har faaet Plads i Kunsthistorien.... - Næ, det er saamænd ikke værd at misunde en genial Kunstner hans Berømmelse. Han maa dele Æren med alt for mange Abekatte" (iii:182-83); "Jytte havde længe anet, at han hemmeligt led under sine Kunstbrødres Ringeagt" (iv:88); *KF vil invitere AB til et Selskab:* " Jytte....vidste, at Karsten ikke kunne udstaa det Menneske, der vistnok engang var kommen ham paatværs i Hanedansen om en Kvinde. Men i det samme huskede hun paa, at Bjerreby var den egentlige Ophavsmand til Enslev-Billedet og sad i Dommerkomiteen" (v:43); *<KF om KM:* "Vil man være med i Dansen, maa man betale for Musikken. Se til Karl May....Han har sit Efterretningsvæsen i Orden....Hans Billeder er berømte før de er malede. Naar han allevegne udraabes til Geni, er det, fordi han betaler, hvad det koster" (v:44-45)>;

- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk

"Hans indsmigrende Pasteller afbildede Folk ganske saadan som de saae ud i deres egne Øjne" (ii:60); "med naragtig Ærbødighed" (ii:61); *KF var:* "ikke alene en kendt Maler men ogsaa en af Hovedstadens dristigste Kvindejægere", "Hans Væsens Naragtighed, der virkede saa betryggende, var et Skalkeskjul, en Paafugleham, hvori denne blonde Jupiter indsneg sig til de Skønne" (ii:62-63); *<JA om KF før forelskelsen:* "Han er i Grunden lige til Tugthuset" (ii:64)>; *< JA om KF:* "...Hans

Naragtighed var paataget. Kun begreb hun ikke, hvad der var hans Hensigt med denne Spillen-Bajads for Folk" (iii:106)>; KF: "Når engang Katastrofen kom over ham, skulde han vide at afparere den med en hurtig Haand. Ingen skulde se ham ydmyget....Adjø, du kaade og sentimentale København, du opløbne Provinsby, du Verdensstad i Lømmelalderen. Adjø, du Østergades herlige Fjerbusk-Vrimmel, I svulmende Fruer og slanke Møer. Adjø, Jytte Abildgaard, du ubesmittelige Jomfru, min eneste ulykkelige jordiske Kærlighed! Adjø....Forbi" (iii:133); KF vil anholde om JA's hånd: "Han havde rigtignok engang højtideligt svoret ikke at ville afhænde sin lykkelige Ungkarle-Frihed for mindre end en Million. Men dengang kendte han ikke Jytte Abildgaard, og anede ikke, at nogen enkelt Kvinde kunde faa en saa ubeskrivelig Magt over ham" (iv:97); JA til KF: "...saa begriber jeg ikke, at De har Lyst til at gaa omkring og agere Bajads for alle de Mennesker. Det klæder Dem efter min Mening slet ikke", han svarer: "Jeg er nu engang ikke anderledes, og jeg kan ikke forandre mig....Men for Resten hvad gør de selv kære Frøken? Hvad gør alle vore beklagelsesværdige Medskabninger? Spiller vi ikke allesammen Komedie for hinanden af Blufærdighed?...Næ – først naar man kommer væk fra sine Ravnekrogsforhold, vover man at lade Masken falde." (iv:103-04);

15) Religionsforhold

KF bor midlertidigt hos grev Rønnov for at male ham. Besøger JA på Storeholt og siger om bordbøn: "Forleden ved Middagsbordet gjorde han den aldeles ubeskrivelig lang, og jeg tillod mig saa i allerstørste Ærbødighed den stilfærdige Bemærkning, at Suppen vistnok blev kold. Saa skulle De have set den Gamle. Han blev aldeles vild....I gamle dage tilhyllede man sit Aasyn eller gik ind i sit Lønkammer. Nu hører en brændende Bøn i visse Kredse med til Menuen" (ii:210-11);

16) Økonomi

"Helt uden Formue var Jytte Abildgaard jo heller ikke, og i social Henseende vilde det betyde ikke saa lidt for ham, at han blev optaget i en gammel, fornem Familie og fik en Gehejmeraadinde til Svigermor" (iv:97);

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession *Portrætmaler:* "En af Københavns kendte Strøgfigurer, ogsaa som Kunstner en Mand med et stort Publikum" (ii:60); Sø: "...hun var Gymnastiklærerinde" (v:161);

18a) Titel

19) Familieforhold

19a) Civilstand

19b) Forhold til familien *Vajsenhusbarn (iii:110);* "Hans Mor døde, da han var seks Aar gammel. Hun blev sindssyg og kastede sig ud fra et Fjerdesalsvindue....og jeg (JH) tror, han gaar i stadig Angst for, at han skal have arvet et Anlæg i den Retning" (iii:110);

20) Ven/veninde med *Me males af KF:* "Henne i en Krog af Atelieret....stod et næsten færdigt Brystbillede af en mørk, fyldig Dame, der ligeledes var selskabsklædt og dybt nedringet....hun var gift med en af Byens store Juvelerer, der syntes at have benyttet Lejligheden til at udstille en Kollektion af sine kostbareste Smykker paa Barmens naturlige Fløjlsputer....Men hendes (Jyttes) Interesse for Billedet kom dog især af, at hun havde hørt noget om at der skulde bestaa et Forhold mellem Damen og Karsten From" (iii:174); "Damen - der blev forestillet som fru Merck - var nemlig den Juvelerfrue, hvis Portræt han (JH) havde set i Karsten Froms Atelier" (iii:212); *Me om KF:* "Der er ikke længer saa morsomt hos From. Det kan jo være godt nok med alle hans Tricks; men man kan jo ogsaa faa for meget af Hr. Bajads" (iii:214); *KF om Me:* "Og der rejste sig et Raseri mod dette store, balstyrige Hundyr, som længe havde været ham til Besvær" (iv:93); *og videre:* "Hvor er hun i Grunden pragtfuld - (i sit raseri) tænkte han og blev igen lidt usikker" (iv:94);

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

en af JA forhenværende friere (ii:61); <KF har engang friet til JA: "Og det var virkelig en større Dumhed, end jeg havde tiltroet ham", og videre siger JH til JA om KF: "...du har en meget høj Stjerne hos ham. Og han har en knusende Respekt for dig" (iii:110)>; KF om JA: "Han havde paany gjort den Erfaring, at hun, hvem Sladderer stadig var ude efter og satte sine snavsede Fingre paa, snarere hørte til disse Mimose-Naturer, der helt op i Modenhedsaarene bevarede Overgangsalderens jomfruelige en garde-Holdning overfor det erotiske

og lukkede sig til ved den mindste Berøring" (iii:128); *jævnfør TD's bedømmelse af hende*: ("de halvtamme Raakid") (i:71); <Me: "Jytte vidste ikke, at Karsten From den foregaaende Dag for hendes Skyld havde sendt sin Veninde et pludseligt Afbud, der bragte hende i Raseri og siden havde givet Anledning til en frygtelig Scene imellem dem." (iii:215)>; <"...tykke Møller, som Karsten havde knyttet til sig med noget, han kaldte Venskabs-Prioriteter" (v:89)>; "...havde han vekslet et Par Ord med den smukke Frøken Sølling og derved forskaffet sig den Oplysning at hun boede i København, hvor hun var Gymnastiklærerinde i et af de store Pigeinstituter" (v:161); "...om en Mand med en saa vanskelig og humørsyg Kone, der tilmed var i sjette Maaned, ikke tilsidst maatte drives til Fortvivlelse og enten skyde sig en Kugle gennem Hovedet eller tage sig en ung, smuk og livsglad Medhustru. Og ingen kunde med Rette fortænke ham i at han af disse to Onder havde valgt det sidste", *og*: "Med en Rævs Forsigtighed arrangerede han sine smaa Udflugter med den smukke Frøken Sølling, hos hvem han iøvrigt endnu kun var naaet til Kyssets Stadium" (v:181);

21) Forelskelser

Efter en spadseretur med JA: "Nu levede han i en Feber som den passionerede Jæger, der omsider har faaet et ædelt Stykke Vildt indringet og staar paa Post med Blodet bankende af Forventning." (iii:244); *Om JA*: "Han, som havde været saa lykkeligt sikker paa endelig at have hende i sine Garn, mærkede til sin Ærgrelse, at han ingen Vegne kom med hende. Hun var ham for klog, for overlegen....Og – hvad der var det værste – under alt dette voksede hans Forelskelse paa en Maade, der gjorde ham urolig." (iv:82); "Havde jeg blot kendt Jytte Abildgaard for ti Aar siden – tænkte han i sine mismodige Timer. Men nu er det for silde....Erfaringen havde lært ham, at naar det gjaldt Kvinder af hendes Art, især de formuende, havde han lettere ved at forføre dem end at faa dem til at gifte sig med ham" (iv:90-91); "I Kyssets Kunst havde Øvelsen gjort ham til Mester" (iv:98); "...og han bønfaaldt hende om ikke at forstøde ham nu, da han var fast besluttet paa at forandre sit Liv og gøre sig hende værdig" (iv:116); *og*: "...og følte sig i det hele endnu fremmed for sit nye Selv" (iv:121); < JA: "Aa, Karsten jeg er frugtsommelig!", *KF's reaktion*: "Den Kalamitet, han

havde imødeset med Angst og Bæven, var altsaa nu en Kendsgerning....Og nu dette Tordenbudskab! At blive Familjefader! At faa sit stilfulde Hjem forvandlet til en Ammestue med Barneskraal og Patteflasker og Lugt af Bleer!....At se Jytte, hans Dronning, vralte af sted med en Figur som en Rokoko-Kommode!" (v:50-51)>; <KF: "Han forstod sig ikke paa Jytte. Der var kommet noget uhyggeligt forstenet over hende. Det var ikke længer muligt at vække hendes Interesse for nogen Ting" (v:180)>;

22) Møder/Debat/Episoder

23) Påklædning KF: "meget lapset klædt" (ii:59); Me: "...med en kostbar Blaaræv hængende ned over Armene" (iii:212);

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag *moderen: selvmord (iii:125); faderen, Augustinus From: "Det bestandige Rend for Skillingen i Forbindelse med den megen Kærlighedslykke havde sprængt den gamle Mands Hjerte" (iii:125);*

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

31) Særlige udtryk/metaforer

KF's far var: "ikke kønnere end en Aalekrage" (iii:123); "Sladderens snavsede Fingre" (iii:127-28); "...tilsat Livet ved et beklageligt Ulykkestilfælde" (iii:134); "Nu levede han i en Feber som den passionerede Jæger, der omsider har faaet et ædelt Stykke Vildt indringet og staar paa Post med Blodet bankende af Forventning." (iii:244); "Karsten From....fandt Øjeblikket gunstigt for et nyt Angrebsforsøg. Men først gjorde han en Standsning i sin Forfølgelse ligesom Høgen, der et Nu hviler paa Vingerne, før den styrter sig over den afmattede Due" (iv:86); "Og som befriede Fugle stormede hans Tanker tilbage til Jytte Abildgaard. Men de vendte modløse hjem" (iv:94"); "...skulde have gjort sig fordelagtigt bekendt ved en fremragende Stupiditet" (v:88);

32) Særlige adjektiver "et lille lyreformigt Overskæg" (ii:60); "beklagelsesværdige Medskabninger" (iv:103);

33) Citater

34) Noter

1.Er det tilfældigt at From og Frandsen har de samme initialer, ja endog inklusive næste bogstav i navnet Karsten From og Kaj Frandsen. Hvad har de

til fælles andet end deres latterlighed og interesse for kvinder?

2.Navnet From er selvsagt ironisk ment.

3.Froms bemærkning om Berømmelse (at den berømte kunstner er bange for at miste berømmelsen, hvorfor det er bedre ikke at være berømt) har sit sidestykke i romantikken, hvor den forelskede mand er så bange for at miste sin pige, at han foretrækker at være ulykkelig uden hende. Den ulykkelige kærlighed er den bedste. Kierkegaard har det samme motiv flere steder i forfatterskabet. Den rige er ængstelig for at miste sine penge og spekulerer hele tiden på problemet; derfor er det bedre ikke at være rig.

4.Hugo Mertens er hovedperson i en mindre roman af Pontoppidan: "Hans Kvast og Melusine" fra 1907. I romanen er Mertens komponist og dirigent.

35) Inspireret af

Fil nr. 18: HAGEN

1) Personens navn	John Mathias Hagen (JH), Vilhelmine Hagen (VH) og Marianne Wamberg (MW)
2) Navnets betydning	
3) Øgenavn	
4) Alder	VH: ung (ii:64); JH: "En Mand i sin bedste Alder" (ii:64);
5) Fødested	
6) Nationalitet	
7) Bopæl	Storeholt, "I henved et Hundrede Aar var Storeholt gaaet i Arv fra Far til Søn i den hagenske Slægt" (ii:64); "Den nuværende Ejer, Jægermester Hagen var...en Mand i sin bedste Alder" (ii:64). <i>Senere efter Storeholt:</i> "Selv boede han i en af de nye Ejendomme ved Langebro, hvor han havde indrettet sig i en herskabelig 2den Sals Lejlighed og førte et stort og gæstfrit Hus." (iii:140);
8) Hvor vi møder ...	1. Storeholt
9) Udseende	VH: "Fru Vilhelmines slanke, mørkblonde Skikkelse med den fornemme Holdning" (ii:73); JH: "Det var en korpulent Udgave af hans berømte Broder Professoren. De samme runde, røde Barnekinder, det samme glatte, lysegule Haar." (ii:75);
9a) Skæg	
9b) Øjne	VH: "...de kolde Øjne" (ii:68); JH: "Det var ogsaa de samme smaa rastløse Øjne, men rigtignok ikke med

Broderens Kraft og Kløgt i Blikket. De havde her i Jægermesterens pluskæbede Ansigt nærmest et enfoldigt Udtryk" (ii:75); JH: "men hans Øjne var endnu ganske røde og dumme af Søvn." (ii:137); *JH i sin ophidselse over VH og Fr*: "Jeg skyder ham ned! Gode Gud – de Øjne! Jeg ligner jo en gal Tyr!" (ii:146); *JA om JH*: "Fætteren var ildrød i Øjnene og bragte en sødlig Spirituslugt med sig" (ii:172); *JH på valgdagen*: "Synet af de mægtige Plakater med hans Navn....bevægede ham, saa han havde Taarer i Øjnene" (ii:281); MW: "En lille brunlokket Dame med kønne og livlige Øjne" (v:156);

9c) Hår

JA om VH: "Hun saae hendes mærkeligt lille Hoved med den glimrende Frisure over en høj stiv Herreflip; den lange Prinsesse Marie-Profil, der var hendes Stolthed, det slebne Smil, de kolde Øjne" (ii:68); *VH: mørkblond* (ii:75); *JH: glat, lysegult hår* (ii:75); *VH: mørkblond* (iii:52); MW: "En lille brunlokket Dame med kønne og livlige Øjne" (v:156);

9d) Højde

VH: høj, meget slank (ii:65); *JH: lille korthalset* (ii:75); *MW: lille* (v:156);

9e) Andre karakteristiske træk

<*JA om VH*: "Men samtidig saae hun som i en Drøm Jægermesterinden, saadan som hun havde præsideret derinde ved Bordet, formel, selskabelig korrekt indtil den Maade, hvorpaa hun behandlede Gaffel og Kniv med bløde Haanded og ubevægelige Albuer efter den engelske Spisemetode, der nu var bleven Tegnet paa sand aristokratisk Dannelse, "Hun saae det isabellafarvede Raasilkeliv indtil hver Traad i Vævningen, den svære Guldlænke om hendes venstre Haanded, hendes lange Fingre med de elegante Negle" (ii:68); "Hun tænkte paa, at saadan ville hun rimeligvis selv om nogle Aar havde siddet paa Favsingholm, dersom hun havde giftet sig med Torben Dihmer. En fremmed i sin Mands Hjem, ligegyldig, kold, altid i Rustning – og maaske ogsaa med et Barn paa Kirkegaarden" (ii:69)>; *JH*: "Jægermesterens ejendommelige Drengestemme" (ii:75); "Fætter John gav undertiden sine krænkede Følelser Luft paa en ukonfirmeret Maade, der forligedes godt med hans mærkelige Drengestemme" (ii:91); "...hvor man var vant til at høre Jægermesterens Drengerøst" (ii:159); "...et Højreblad, som ingen læste (*havde*) i et

Rigsdagsreferat engang forsøgt at være morsom paa hans Bekostning og kaldt ham "Manden med den skrækkelige Kastratstemme" (iii:141); JH: "...raabte han, idet hans ukonfirmerede Stemme straks slog over i Diskanten" (v:155), MW's ældre søster: "Hun var i alle Ender en svulmende Dame, der mindede om sin Søster som et Hvidkaalshoved om en Rose" (v:158);

10) Fysisk styrke

11) Vaner

VH: "Tilbragte sine bedste Timer i sit Paaklædningsværelse og forslog i øvrigt Tiden med at ride, ryge Cigaretter og læse Aviser" (ii:74);

12) Hobby

12a) Kunstnerisk udfoldelse

13) Ambitioner, livsmål

*JH fortæller BA: Jeg arbejder fire-fem timer dagligt i mit laboratorium: "Det er Udryddelsen af Kartoffelskimmelen, der beskæftiger mig nu, og jeg tror virkeligt, at det skal lykkes mig at finde Midlet....og er Opgaven løst - af mig eller af en anden - vil det jo betyde intet mindre end en Revolution i Landets Økonomi" (ii:76); JH vil opstilles til folketinget: "...og vil du sige mig Tante Bertha, finder du i Grunden ikke, at vi i Forvejen har Lærere nok i Tinget? Bønder og Husmænd er der heller ikke Mangel paa. Men hvor er Intelligensen? Hvor er det frie Overblik?...Naar Enslev kommer, siger jeg ham det lige op i Øjnene, at vi kan ikke være de Folk bekendt (ii:80); "I næsten et Aarhundrede var vor Familje den førende her paa Egnen. Bedstefar sad i Stænderforsamlingen. Far var den første fynske Godsejer, der offentligt vedkendte sig moderne liberale Anskuelser....men nu er det glemt alt sammen. Naar der skal vælges til Amtsraadet, eksisterer jeg ikke for mit eget Parti. Jeg bringes ikke i Forslag engang. Fars Plads i Landhusholdnings-Selskabets Bestyrelse gav de til Forpagter Holm, og i Stedet spiser man mig nu af med den skidt Formandsstilling i Ungtyreskuet, som der saagu' ikke er stor Stads ved....Baron Brahe hilser mig ikke mere, naar vi mødes....det er en fuldkommen Sammensværgelse - anderledes kan jeg ikke se paa det" (ii:98); "Jeg siger det ganske ligefrem: jeg er en ærgerrig Mand. Jeg gør Fordring paa et større Virkefelt for mine Evner og min Energi, og jeg forlanger Anerkendelse" (ii:99); *JH til JA vedrørende hans opstilling til valget: "Du kan begribe, hvad denne Dag betyder for mig!...Alting staar paa Spil!. Lykkes det mig ikke denne Gang at bryde**

Modstanden er jeg en ruineret Mand. Saa har jeg ikke andet at gøre end at skyde mig en Kugle gennem Hovedet" (ii:257);

14) Karaktertræk

JA om VH: "Nu havde hun længe forstaaet, at Vilhelmine temmelig koldsindigt havde giftet sig med hendes Fætter for at komme ind i en gammel anset Familje og blive Jægermesterinde. Til nogen Fortrolighed mellem dem var det aldrig kommet... Svigerinden holdt sig for sig selv. Stakkels John – tænkte Jytte. Med alle sine Latterligheder er han dog for god til den klamme Snog" (ii:74); *JH:* "Han havde jo aabenbart i disse Dage taget lovlige tungt paa den Historie med Vilhelmine og Kaj Frandsen. Paa en Maade kunne det jo kun smigre ham, at en køn Fyr som Frandsen gjorde Kur til hans Kone. Og Vilhelmine havde virkelig nogen Grund til at føle sig skuffet over deres Omgang" (ii:103); *JH om VH og Fr:* "Den mindste Skygge paa hans Husliv kunde forspilde ham alle Fremtidsmuligheder. Indtil Valget var ovre, maatte han at Hensyn til den offentlige Mening bide Skammen i sig og lade som om han ingenting saae. Siden kunde han altid skaffe sig sin Oprejsning" (ii:147); *JH's reaktion på JG's tilbud om at en sygeplejerske skulle komme for at hjælpe den syge kokkepige, se også under 15):* "Alle Egnens Aviser skulde op mod Valget fyldes med Rædselsskildringer fra Storeholt. Det er jo Socialisternes sædvanlige Trafik....det hele har været et modbydeligt Forsøg paa at snigløbe mig" (ii:190); *JH på valgdagen:* "Han havde denne Morgen for første Gang bedt til Gud og havde desuden styrket sig ved en solid engelsk Frokost med Havregrød, Skinke og Æg." (ii:281); <"Fyens Venstre", der havde agiteret for hans Valg var Egnens meste læste Blad, og Redaktør Danielsen havde gjort sin Skyldighed som offentlig Udraaber af hans Fortjenester. Virkelyst, Handlekraft, Sandhedskærlighed, Sjælsadel, Tapperhed, Retfærdighedsfølelse, Opofrelsestrang, Hjertedannelse, Trofasthed, Begejstring og Uegennyttighed var nogle faa af de Dyder, som Bladet i disse Uger havde smykket ham med" (ii:283);> "Netop de Egenskaber, der havde forvoldt ham hans Ulykker i Livet, kom ham til gode paa en Valgtribune. Hans Uvederheftighed, hans Efterplapren og især hans store Gavmildhed i Løftet vandt ham mange Hjerter" (ii:283-84); *FE om VH,*

der kommer hos TE: <Og denne unge Jægermesterinde, som hun kun kendte fra Rigsdagens Tilhørerloger, huede hende ikke. Hun var sikkert en lige saa farlig og intrigant Person, som hun var smuk" (iii:54)>; Efter mødet med HK kom JH: "...ind paa et af sine Yndlingstemaer. Han ville have det fastslaaet som selskabelig Lov, at et dannet Menneske ikke i nogen Situation maatte gøre sig latterlig;" (iii:143); efter optrinet på Fr's trappe forklarer VH: "At hendes Mand under hele deres Ægteskab havde gjort sig latterlig for Folk ved sin urimeligste Skinsyge....Men for resten var hans Hang til stærke Drikke, hans økonomiske Forhold og hans Storhedsvanvid jo mere end tilstrækkeligt til at forklare, hvad der nu var sket." (iii:251);

- 15) Religionsforhold *JH om pastor Gaardbo, JG: "Jeg kan ikke døje den Seminarist. Og han er en Luskepeter med sin Hellighed. Det skal nok vise sig....Og saa blander de sig i de intimeste Ting. Har du kendt Mage til hans Uforskammethed?" (ii:189), tidligere har JH kaldt broderen, PG, for Seminarist, se (ii:91); JA er uenig: "Det havde været hende en Pine at se, hvor tarvelig, ja rent ud latterlig han tog sig ud ved Siden af den fremmede Præst" (ii:189);*
- 16) Økonomi *"...Banken havde unægtelig været ualmindelig uforskammet. Hvad han ikke i sine mest nedslaaende Øjeblikke havde troet muligt, var virkelig sket. Storeholt, det hagenske Familjegods, var blevet truet med Udpantning! Dersom hans Svigerfar ikke nu havde tilsagt Assistance, ville han allerede have ligget derhenne paa Sofaen med et Lod Bly i Hjernen" (ii:103); <AH til BA om Storeholt og JH: "Hvad du og andre af Familjen har staaende her i Gaarden, er jo heldigvis sikret. Men alle senere Prioriteter for ikke at tale om den løse Gæld er efter min Formening redningsløst tabt – klattet bort" (ii:133); "Ved at sælge Storeholt var han ikke alene bleven befriet for al Gæld; han var desuden kommen i Besiddelse af 30 Tusinde i Kontanter, og hele Livet laa for ham i et gyldent Morgenskær" (iii:140);*
- 17) Omvæltninger i livet *"Den forulykkede Politiker og Ægtemand var – paa sin Broders Regning – anbragt i en stille Enestue, der vendte ud til Hospitalets Grønnegaard. Hans Udseende var meget forandret. Hospitalskosten og*

den lange Indespærring havde gjort ham baade gusten og mager." (iv:159);

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession

18a) Titel

19) Familieforhold

VH er: "Datter af den bekendte københavnske Grosserer Søholm – Kaffehandleren" (ii:64); JH er fru Berthas brodersøn (ii:64); JH er broder til AH (ii:64);

19a) Civilstand

JH og VH er gift med hinanden. De bliver skilt og senere forlover JH sig med MW (v:152);

19b) Forhold til familien

JA vidste godt: "...at Kærligheden mellem Fætteren og hans Kone for den sidstes Vedkommende aldrig havde været kogende. Siden de for et par Aar siden mistede en lille Søn, deres eneste Barn, var den hurtigt sunket ned mod Frysepunktet" (ii:67); AH og JH: AH ville se bøgerne med regnskaberne og JH følte sig krænkede: "Han rejste sig op, slog i Bordet og erklærede med Taarer i Øjnene, at naar ikke engang hans egen Familje havde Tillid til ham, ville han hellere give Afkald paa enhver Hjælp og gøre en ende paa den Forfølgelse han fra alle Sider var Genstand for ved at skyde sig en Kugle gennem Hovedet." (ii:127); Storeholt gjorde et særdeles velhavende indtryk: "Kun ganske enkelte Mennesker foruden Jægermesteren vidste noget om, at alle Herlighederne var pantsat til en københavnsk Antikvitetshandler. De fleste Møbler og alle Kunstskattene stammede fra Oldefaderen, den gamle Konferensraad, der havde bragt dem hjem fra sine mange Rejser omkring i Evropa. Han havde været Direktør for Øresundstolden paa en Tid, da den som en eventyrlig Kværn malede Guld op fra Havets Bund baade til Statskassen og adskillige private Lommer.....Under hans Sønesøn – Professorens og Jægermesterens Fader – fik Kreditforeningen sit første Pant i Storeholt. Vejen til Fandens Pengekiste var saaledes allerede betraadt, da Jægermesteren overtog Gaarden; og nu var Regnskabsdagen forkyndt. Avktionshammeren laa rede." (ii:128); <AH til BA om Broderen: "John er et Fæ....John har ikke været nogen Mand for hende (Vilhelmine). Hun skulle have været gift med en stor Hestepreanger og havde faaet et Barn hvert andet Aar og maaske ogsaa lidt af Ridepysken engang imellem. Det har jeg ogsaa sagt til John" (ii:135) og (ii:137)>; JH er jaloux og

*truer VH med bortvisning fra gården og med vold ved hjælp af en hundesvøbe (ii:150), derpå: "Saa gav hun sig til at le – en høj, tøseagtig Latter, der fik Jægermesteren til at fare sammen....han besvarede hendes Latter med en overgiven Fløjten" (ii:151); "Jægermesterens Advarsel havde trods alt gjort sin Virkning paa den hovmodige Millionærdatter. Bastardkvindens vellystfulde Respekt for den korporlige Overlegenhed sad hende i Kroppen. Der manglede i Virkeligheden kun, for at hun skulde komme til at holde af sin Mand, at han engang gjorde Alvor af sin evige Trussel om "at tærse hende gul og grøn som en Skærtorsdagssuppe."" (ii:152); *JH til JA:* "Vilhelmine og jeg maa skilles. Der er ikke andet at gøre. Den nuværende Tilstand er utaalelig. Skal jeg blive ved med at leve med det Menneske fryser jeg ihjel....Jeg vil hellere være gift med en skiden Malketøs, end med den Istap." (ii:174); *efter et opgør mellem JH og VH gik hun op ad Trappen...*"Hun vidste, at hendes Mand stod paa Lur bag Sovekammerdøren. Da Familien noget efter mødtes ved det sene Middagsmaaltid var Ægtefællerne bleven forsonede, og Jægermesteren var nu lige saa aabenhjertig i sin Glæde som før i sin Græmmelse" (ii:177); *JH om KSø:* "Al gammel, nedkæmpet Patricierfølelse skød sig ubetvingelig op i den demokratiske Folketingsmand overfor denne æselskrydende Kong Midas med den opsvulmede Brydernakke og de vældige Hænder" (iii:205); *<JH til JA om KF:*" Han er rasende – aldeles vanvittig forelsket i dig. Aa – Vrøvl, sagde Jytte og vendte sig mod Vinduet, men hendes Ansigt blussede (iii:216)>; *JH opdager, at VH er hos Fr, og han råber:* "Og du, Vilhelmine – du skal ikke faa det bedre, kan du tro! Jeg skal sprætte din skidne Mave op paa dig, din Mær" (iii:249-50); *efter skandalen med JH skriver en avis:* "Men navnlig vil Medfølelsen samle sig om den syge Mands saa grundløst mistænkte Hustru, hvis smukke og distingverede Skikkelse har vakt berettiget Opsigt i vort højere Selskabsliv" (iv:8-9);*

20) Ven/veninde med

<JH om Fr: "... – og jeg holder af Frandsen, han er paa en Maade min bedste Ven....Jeg siger det Gang efter Gang til ham paa den alvorligste Maade: Fordi du er svagt begavet, Frandsen, behøver du ikke gøre dig til Nar! (iii:186)>;

- 20a) Andre forbindelser *JH om TE, der kommer til et møde på egnen: "Blot den Vending (i grundlovstalen) om Reaktionen fedtpuklede Kameler, der er bleven vildfarende i deres Ørken....den har bidt. Som der forleden saa smukt og rigtigt stod i "Femte Juni": Han har siddet ude paa sit Landsted ved Furesøen som en anden Holger Danske og ladet Skægget gro ned i Bordet, indtil han saae, at Friheden igen var i Fare." (ii:77); JH: "...og gav i det hele sit Vid en Frihed, der gjorde Damerne urolige og Hr. Frandsen rasende" (ii:152); om gæstgiver Andersens indflydelse i kredsen: ".....den politiske Stemnings Styrke vokser med Antallet af Kroerne" (ii:172);*
- 20b) Bekendte/forhold til andre
- 21) Forelskelser JH: "Hans Ægteskab var opløst, han selv erklæret umyndig; men nu....den overraskende Nyhed, at han endelig havde fundet Lykken, idet han havde forlovet sig. Marianne Wamberg er 34 Aar, befinder sig med andre Ord i den for Kvinder allerskønneste Alder. Hun er intet mindre end en Engel..... – men Vilhelmine er det naturligvis ikke" (v:152 og v:157);
- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning VH: yderst elegant klædt (ii:65); JH: i et lysegråt Jakkesæt (ii:75); om VH: "... forlod hun Stuen under en lydelig Raslen af sit Silkeundertøj" (ii:85); JH: "Jægermesteren optraadte i sin Laboratedragt: hvid Kittel og sort Fløjls Baret" (ii:90); VH ved *Enslev mødet*: "...i stort Væddeløbs-Toilette og trak et par lange Handsker paa" (ii:196); VH ved *besøg hos TE*: "en blaa Fløjlschat med sort Fjer....Og hviner hun af Silkeundertøj, naar hun gaar?" (iii:52); VH: ved *vifteudstillingens åbning*: "Et kanel-brunt Crépon Kostyme fra Wundt & Svendsen" (v:157-58);
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme *Mu til VH*: "...at han lige saa godt kunde sige hende, hvad han ikke længer var i Tvivl om, at hendes Mands Tilstand desværre ikke gav noget Haab om Helbredelse" (iv:171);
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer *"Da den (Øresundstolden) som en eventyrlig Kværn malede Guld op fra Havets Bund" (ii:128); "Fandens Pengekiste" (ii:128); "gul og grøn som en*

Skærtorsdagssuppe." (ii:152); om VH: "Hun var aldeles kokliko i Ansigtet" (ii:248); "denne æselskrydende Kong Midas" (iii:205); JH op ad trappen til Fr: "...listede han sig sagte opefter med lange Skridt som en Abe, der gaar tilvejs i et Træ" (iii:248);

32) Særlige adjektiver "lydelig Raslen" (ii:85); "ukonfirmeret Maade" (ii:91); "ubetimelige Aabenhjertighed" (ii:103);

33) Citater

34) Noter

1) Direktøren for JH's bankforbindelse hedder Freistadt (ii:104), et usædvanligt navn. Dette er muligvis tænkt som en ironisk henvisning til direktøren for Landmandsbanken, Danmarks største bank på daværende tidspunkt, Emil Glückstadt (1875-1923). Denne blev førstedirektør 1910.

2) En anden mere pudsig henvisning på samme side er til de ni matadorer i hjerter, som en spiller havde det held at få ("og det i Juni Maaned!"). Et sådant held er da det store Glück.

3) JA gik op ad en trappe med TD (i:196), han kysser hende, men forholdet holdt ikke. VH går alene op ad trappen til Fr (iii:247).

35) Inspireret af

Fil nr. 19: SØHOLM

- 1) Personens navn Kresten Søholm (KSø) og frk. Søholm (FSø)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder "den nu 60-aarige Mand" (iv:42);
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl "Grosserer Søholm havde sit Kontor ved Vestervold. Hans Privatbolig – en nybygget, palæagtig Villa – laa i det fornemme Kvarter foran Østerport." (iii:202);
- 8) Hvor vi møder ... FSø: på Storeholt (ii:65);
- 9) Udseende FSø: "den lille, vissengule, stærkt oppyntede Dame" (ii:65); KSø ved sin sygdom: "...lergraa i Ansigtet, ubarberet og med æggegule Levninger af sit Morgenmaaltid i Mundvigene" (v:101);
- 9a) Skæg ved sin sygdom: ubarberet (v:101);
- 9b) Øjne FSø: "med sine nærsynede Øjne" (ii:216); KSø er syg: "Under de store Øjenlaag, hvoraf det ene

næsten var lukket til, bevægede Pupillerne sig uroligt frem og tilbage som Dyr i Bur" (v:102);

- 9c) Hår
- 9d) Højde

FSø: *lille* (ii:65); Sø: "en stor bringebred Mand med Lemmer som en Bryder" (ii:94); Døtrene: "...de to unge Damer var begge høje, slanke Skikkelser, der lignede deres Søster Fru Vilhelmine" (iii:203);

- 9e) Andre karakteristiske træk

FSø: "hvis Maal røbede hende som indfødt Københavner fra Borgergade Kvarteret" (ii:65);

- 10) Fysisk styrke

- 11) Vaner

- 12) Hobby

- 12a) Kunstnerisk udfoldelse

FSø: "Nogle hæsleg falske Fløjtetoner fik hende (*Jytte*) til at fare sammen...(VH): "Det er Tante. Hun har læst i et af sine Sundhedsblade, at Fløjtespil skal være godt for Fordøjelsen, og nu øver hun sig en halv Time mellem hvert Maaltid. Det er rædsomt at høre paa." (ii:74); "... denne ihærdige Sundhedsmusik. Der var noget af en Besættelses Uhygge i den. En fattig Sjæls ynkelige Dødsfrygt skælvede igennem den." (ii:215); <*JA's tanker ved spillet*: "Og de krampagtigt frempinte Toner svulmede op for hende og blev en Spottelatter over hende selv og den hele Menneskeslægt med dens Fastklamren til et Liv saa fuldt af Gru" (ii:216)>;

- 13) Ambitioner, livsmål

- 14) Karaktertræk

AH om KSø: "Han var oprindelig vistnok en ganske godmodig Tamp, som der er gaaet Amerika i. Det er hans Ærgerrighed at vise sig smart. Det er uden Tvivl hans Hensigt at bringe Storeholt under Hammeren, saa han kan lade Ejendommen tilslaa som ufyldstgjort Fordringshaver....han haabede, at kunne indrette sig et "Sommerpalæ" her." (ii:134); FSø: "... den gamle Dame saadan som hun sad dernede ved Bordet og mistænksomt undersøgte hvert Stykke Brød med sine nærsynede Øjne af Angst for den Bacille, der engang skulde gøre det af med hendes stakkels glædesløse Tilværelse" (ii:216); FSø: "...havde afsvoret sin gamle Tro paa Fløjtespillet og Petroleumskuren og var gaaet ind til Genfødselen ved de kolde Fodbade og de nathlie-koldingske Aandedrætsøvelser." (iii:207); *KSø's klapjagter*: "Da imidlertid de færreste af de deltagende Herrer var virkelige Jægere, blev Resultatet væsentlig til Glæde for Rævene og Aadselfuglene, som bagefter gjorde

sig tilgode med det skamskudte Vildt, der laa og forblødte omkring i Tykningerne" (iv:39); <PG ser det og reagerer: "...saae han en tyk Blodstribе tværs over Vejen, og et Stykke inde i Rydningen laa bag en mosgroet Træstub en hvæsende Raabuk med Halsen strakt hen ad Jorden....men idet han nærmede sig det saarede Dyr løftede det Hovedet for igen at flygte....gjorde den et Par gyselige Hop, mens Blodet spyede ud af et Saar i Lysken....den ophidsede Doktor kom springende paa sin Klumpfod og....rev Bøssen ud af Haanden paa Bankdirektøren og løb bort med den. Der faldt et Skud. Det gav Genskrald rundt om i Skoven, og Doktoren vendte tilbage med den ryggende Bøsse i Haanden. "Fy for Pokker! sagde han lige ind i Ansigtet paa Bankdirektøren. "At De ikke skammer Dem!" (iv:39-41)>; <PG efter mødet med KSø: "Havde jeg blot ikke set den Raabuk forleden!....Som et Sindbillede havde det lemlæstede Dyr svævet ham for Øjnene under Samtalen med den brutale Pengemand, hvis Vandring gennem Livet sikkert havde efterladt mange blodfyldte Spor" (iv:51)>;

15) Religionsforhold

"....det var Grosserer Søholm, der havde endt sine Dage og nu paa sine Millioners seks tunge Nuller kørtes i Triumf ind i Folkets Pantheon. "Hverdagen" kunde tilmed meddele, at han paa Dødslejet havde tilkaldt Pastor Stensballe og skænket Kirkefondet hundrede tusinde Kroner. Hans Begravelse nogle Dage efter i Frue Kirke samlede da ogsaa det meste af, hvad Byen ejede af trekantede Hatte, guldgalonerede Bukser, Epauletter og Præstekraver, foruden naturligvis alle Børsens blanke Cylindre. Det var en af de store Begrædelser for blændede Vinduer, med Lys i alle Kronerne, florumvundne Kandelabre, Draperier paa Væggene og to Sørgemarskaller foran Kisten" (v:140-41); <JG: "...føjte sig højst ilde tilmode her", og: "...Mod sin Vilje maatte han tænke paa Mads Vestrup, der engang i en tale med en af sine lidenskabelige Overdrivelser havde kaldt den officielle Kirke for Forgaarden til Helvede, hvor der endnu ofredes til de hedenske Afguder. Men var ikke dette virkelig en Dyrkelse af Mammon i Herrens eget Hus, i selve Landets Hovedkirke?" (v:141-42)>;

16) Økonomi

KSø: "Han havde oprindelig været almindelig Pakhuskarl, hvad han paa ingen Maade lagde Skjul

paa. Den selvbevidste Mand fortalte ved enhver Lejlighed, at han havde arbejdet sig op "fra Skidtet af". Nu var han en af Københavns Millionærer, og hans Døtre hørte til Byens flotteste....enhversomhelst Ting omsatte hans Tanker straks i Penge" (ii:94-95); "Grosserer Søholm havde selv ingen Forstand paa Bordets finere Glæder, og om han ogsaa havde haft det, kunde det aldrig faldet ham ind at ofre mere paa sine Gæster end de var værd for ham. Ogsaa et Middagsselskab var for denne Mand en Forretning, der skulde betale sig" (iv:39); "Saasnart det drejede sig om Penge, kom den gamle Skallesmækker fra Borgergade op i ham. Han var ingen Menneskekender og gjorde ingen Forskel paa Personer" (iv:42); "Men i øvrigt handlede han med alt, hvad der kunde svindles med, lige fra Knappenaale til sydafrikanske Guldminer og deres Menneskeskæbner" (iv:43); "....det faldt Hr. Søholm ind, at Situationen lod sig udnytte til en profitabel Handel med Vorherre. Dersom han gjorde Pastor Gaardbo den Tjeneste at frafalde Sagsanlægget mod hans Bror, kunde han spare det Gratiale, han ellers mente at være bleven Kirken skyldig. Mellemregningen var likvideret." (iv:60);

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession

18a) Titel

19) Familieforhold

KSø er VH's fader og JH's svigerfar; FSø er en ældre ugift søster til KSø (ii:65); "....og da Frøkenen nogen tid havde snakket om sit Helbred, gik hun over til det andet af de to Emner, hun overhovedet var i Stand til at tale om: sin Broder, den rige Kaffehandler, der i hendes Øjne var Vorherres sidste Undergerning" (ii:94); om KSø: "....indtil han ved Sekstiden vendte tilbage repræsenteredes Familjen af hans to endnu ugifte Døtre, Frøknerne Cecilie og Constance, samt af hans Søster, den gamle Frøken Søholm, der under Broderens Fraværelse var Husets egenlige Herskerinde." (iii: 202-03); Fru Søholm: "....havde tidligt vist sig ganske uimodtagelig for selskabelig Politur" (iii:203);

19a) Civilstand

FSø: ugift; KSø: gift: "....da deres Moder havde været simpel Grønhandlerske var de (døtrene) fra Tolvaarsalderen bleven opdraget i udenlandske Pensionater" (ii:94);

- 19b) Forhold til familien "Hr. Søholm havde ved sin Datters Giftermaal anbragt en Kapital paa 30 Tusinde i Gaarden, og af den Grund optraadte han nu med en Anmasselse, som om det var ham, der var den egentlige Ejer af Storeholt og John hans Forvalter" (ii:95); "... det var kommet til et Brud mellem John og hans Svigerfar, saa de ikke længer taalte at se hinanden" (ii:95); *BA om FSø og KSø*: "hun fik endogsaa det bestemte Indtryk, at Søsteren i Øjeblikket opholdt sig her paa Gaarden som hans Spion" (ii:95); <TE om JH's økonomiske forhold, da han skal opstilles: "Han har jo en rig Svigerfar, som vel nok forstaar at vurdere et Rigsdagsmandat. I hvert Fald gør hans Datter det – den unge Jægermesterinde her" (ii:264)>;
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre
- 21) Forelskelser "Den yngste af dem Frøken Constance, var nylig vendt hjem fra et Besøg dernede (*Tyskland*) som forlovet. Hendes Kæreste, en statelig Uhlandsofficer og Friherre ventedes til Byen i den nærmeste Fremtid. Baade Grosserereren og hans Søster var meget tilfredse med Partiet. Den tilkommende Friherreindetitel var for dem et Vederlag for den fejlslagne Spekulation, som Vilhelmines Giftermaal foreløbig havde været. Om Moderens Mening var der overhovedet ikke bleven spurgt." (iii:204); *kæresten hedder v. Biebermarck (iv:38)*;
- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning *FSø i parken paa Storeholt*: "gik Aftentur der i fuld Pynt med Silkechenille og en mægtig "esprit" i Hatten" (ii:93-94); *FSø ved festmiddagen hos JH*: "...vinrød Silke og Halvhandsker" (ii:267); *Døtrene*: "De gik ligesom hun (*Vilhelmine*) meget elegant klædt og var den meste Tid af Dagen optaget af deres Garderobe og Frisyre." (iii:203); *KSø paa Storeholt*: "I en Paaklædning, der bestod af en gammel, snavset Overfrakke fra hans tidligere Tilværelse, Træsko, Slagterkasket og et stort, rødt Uldtørklæde om Halsen inspicerede han i Staldene" (iv:42); *datteren Constance paa Storeholt*: "...der siden sin Forlovelse havde optaget den fornemme Skik at møde til Middagen i elegant Selskabstoilette, sad indhyllet i et stort Pelsslag paa Grund af Kulden i Stuerne" (iv:43); *frk. Cecilie i "Bethesda"*: "...som i et pragtfuldt Foraarstoilette à la Sølvfasan stak besynderligt af mellem de mange kirkeklædte Kvinder og aabenbart ogsaa vakte en Del Forargelse

iblandt dem", og PG tænkte:"....at det jo ogsaa godt kunde være hende hans Broder skulde forloves med" (v:28);

- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme

FSø meddelte straks ved bordet: "at hun havde en Mavesygdom og led af Oppustning. I en Fløjlspose medførte hun et Apotek af Pulvere og Piller i smaa Sølvæsker, som hun med Ømhed stillede til Skue foran sin Kuvert.....har De prøvet en Kur i Karlsbad? Karlsbad? Det har jeg vistnok....min Broder har betalt for mig. Men lige meget har det hjulpet. Jeg stoler ikke en Døjt paa Lægerne. Det gør min Broder heller ikke. Det er bare Pengeafpresning, siger han. Nu har jeg haft min Svaghed i 27 Aar og med alt det, der er kostet paa den, er der ingenting der har hjulpet mig" (ii:65); "'Hvad fejler i Grunden din Tante", spurgte Fru Bertha. "Ikke det mindste". Hun har et Jernhelbred, siger Far. Han mener, hun vil overleve os alle sammen og blive hundrede Aar" (ii:75); <KSø bliver syg paa Storeholt og PG tilser ham: "Doktor Gaardbo var hurtigt bleven paa det rene med, at han ikke vilde hjælpe dette Menneske til at skulke sig fra sin Forpligtelse til at lide....naar Verden var saa fuld af samvittighedsløse Personer, havde Lægerne deres Del af Skylden. Ved bestandig at være tilstede med alle Slags beroligende Midler berøvede de Menneskene den Lejlighed til højst fornøden Eftertanke og nøgtern Selverkendelse, som det naturlige Sygeleje gav dem. Jeg vil anbefale Dem at tage en Kop varm Hyldete med lidt Honning i. Morfin kan jeg derimod ikke give Dem....I øvrigt vil jeg anbefale Dem for Fremtiden at indføre Fastedøgn en Gang om Ugen" (iv:48)>; KSø vil berettes, det bliver udført af JG: "Ville han benytte Lejligheden til at faa sig assureret for alle Tilfælde....Det eneste Vidne til den hellige Handling var Tjener Rasmussen....og han havde nu stillet sig ved Fodenden af Sengen med en Serviet over Armen, som om det gjaldt en Servering" (iv:53-4); KSø efter mødet i "Bethesda: "Den nævestærke Menneskeslagter havde øjensynligt fundet sin Overmand. Døden havde stemplet ham som en forfalden Veksel med et Sine mora. Hans venstre Side var lammet, hele Manden et sammenbrudt Vrag, der gjorde et dobbelt ynkværdigt Indtryk ved siden af den fede og smilende Tjener" (v:27-28); se også ovenfor under 9), 9a) og 9b).

- 26) Alder ved død

- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer

"som der er gaaet Amerika i." (ii:134); "ihærdige Sundhedsmusik" (ii:215); "...men gennem Telefonen kom der ingen anden Lyd end denne stille, uhyggelige Kogen, der er Tavshedens og Mørkets Stemme" (iii:201); bevægede Pupillerne sig uroligt frem og tilbage som Dyr i Bur" (v:102);

- 32) Særlige adjektiver *"guldgalonerede Bukser"* (v:141);
- 33) Citater
- 34) Noter
- 35) Inspireret af

Fil nr. 20: GAARDBO

- 1) Personens navn Johannes Gaardbo (JG), Poul Gaardbo (PG), Meta Gaardbo (MG) og Jørgen Mosegaard (JM)
- 2) Navnets betydning *JG og PG har taget navnet fra den by, hvor deres fader, Jørgen Sørensen, arbejdede som skolelærer.*
- 3) Øgenavn
- 5) Fødested
- 4) Alder *yngre (ii:70);*
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder ... *JG: På Storeholt (ii:69);*
- 9) Udseende JG: "...hans Hænder var mærkeligt grove for en Præst" (ii:70); PG: "...med en gullig Ansigtsfarve" (ii:90);
- 9a) Skæg *JG: et smukt skægløst ansigt (ii:70); PG: mørkskægget (ii:90);*
- 9b) Øjne JG: "Et Ansigt, der fik Karakter af et par lyseblaa Øjne" (ii:70); PG: "han lignede ikke sin Broder undtagen paa Øjnene" (ii:90); *ved JA's endelige farvel: "Og Præsten blev staaende ved Bordet og fulgte hende med store angstfulde Øjne, som om han indtil det sidste ikke kunde tro, at hun virkelig vilde gaa." (ii:279); "Doktoren blev tavs. Han havde i Broderens Øjne mødt en aabenlys Fjendtlighed, som han et Par gange i den senere Tid havde set et Glimt af (ii:290); om JG's kæreste Rosalie: "Hendes glade Øjne saa fra den Tid ud, som om de lige havde*

grædt" (iv:23); <PG om mødet med Meta: "...saae han ind i hendes Øjne og for første Gang oplod sig for ham den Verden af Godhed og Renhed, som skulde blive hans Eje" (iv:26)>; JG og PG: "Præsten saa et Nu paa ham med et næsten ondt Glimt i Øjnene" (iv:33); JG ved det endelige gensyn med PG: "Hans Ansigt var blegt, de trætte Øjne uden Lys" (v:222);

- 9c) Hår *JS's sønner (PG og JG) som studenter: "...med hvide Huer paa det lokkede Haar" (ii:48);*
- 9d) Højde *JG: høj (ii:69); PG: "en tætbygget Mand af Middelhøjde" (ii:90); JM: "Den lille lavbenede Sognekonge" (iv:5);*
- 9e) Andre karakteristiske træk
"...Familiesvagheden i Anklerne (havde) hjemsøgt den ene af Drengene (PG) i Form af en styg Klumpfod" (ii:40);
- 10) Fysisk styrke *JG: "ganske kraftig Skikkelse" (ii:69); PG: "...der trods sin Klumpfod var stærk som en ung Stud" (ii:16);*
- 11) Vaner *JM: cigarryger (iv:3); JM: "Hans Læber rundede sig for igen at modtage Cigaren som en Spunds, der i nogle Øjeblikke stoppede for hans Veltalenhed" (iv:5);*
- 12) Hobby
12a) Kunstnerisk udfoldelse
PG skriver på et stort værk, MG siger: "Han har allerede arbejdet paa det i flere Aar det er ikke om Filosofi, men alligevel noget i den Retning. Det handler i Grunden om alt muligt. Men mest om Børneopdragelsen og Ægteskabet og Livet med Naturen" (ii:167); JG "...at han tværtimod følte det som et Savn, at han ikke havde lært at spille....Men disse saakaldte Musikelskere, der sad halve Dage ved Klaveret....de misbrugte en Kunst, der var skabt til Oplevelse, og anvendte den som Bedøvelsesmiddel. Det var et Misbrug, der temmelig nøje svarede til Drankerens overfor Vinen, og Formålet var jo det samme: Glemsel, Selvudslettelse, Flugt fra Hverdagslivet og dets mange Vanskeligheder" (ii:184);

- 13) Ambitioner, livsmål *PG til JG om Balduin Hansen: "Du maa selv stille dig op imod ham....disse tosegode Fantaster er netop de allerfarligste" (ii:120-122); Ved valget: "Ikke for sin egen Skyld frygtede han Afgørelsen, men fordi det vilde føles som et Nederlag for den Herre, han tjente om et Menneske som Jægermesteren blev foretrukket for ham....han ville ikke opgive Haabet om, at Dagen trods alt endnu kunde bringe Sejr for Herrens Menighed" (ii:285); hermed bekræfter han indirekte TE's mening om præsternes rolle i politik (ii:285); JG før nyvalget: "Langt stærkere, end han havde ladet sig mærke overfor Vennerne, var han blevet opglødet af Udsigten til at komme ud i Kamplinien, hvor Landets og Folkets Fremtid nu skulde afgøres" (iv:10-11);*
- 14) Karaktertræk *VH om JG: "Han er vist nærmest Socialist. Han er lidt sær, som man ogsaa nok kan se paa ham" (ii:72); <JA om PG: "Jytte fandt ham højst utiltalende og beklagede sin Veninde" (MG) (ii:90)>; PG om MG's barnefødsler: <MG: "Jeg er jo naturligvis bleven hjulpen af min Mand, og han kan ikke lide den Barselsbedøvelse". Han synes, at Børnene skal komme til Verden paa naturlig Maade" (ii:165-6)>; Ved 2. møde mellem JA, MG og PG: "...viste Doktoren sig imidlertid ganske elskværdig. Han gjorde sig endogsaa tydeligt Umage for at være underholdende, idet han med naiv Ligefremhed fortalte om sig selv og sine Meninger....Omslaget ....overfor hans Kones københavnske Veninde skyldtes en Bemærkning, som hans Broder Præsten den foregaaende Dag havde ladet falde om hendes "hemmelighedsfulde Falkeansigt". Den havde i al sin Uskyldighed røbet en vis Optagelse af den smukke Ministerdatter" (ii:170); <KSø bliver syg paa Storeholt og PG tilser ham: "Doktor Gaardbo var hurtigt bleven paa det rene med, at han ikke vilde hjælpe dette Menneske til at skulke sig fra sin Forpligtelse til at lide....naar Verden var saa fuld af samvittighedsløse Personer, havde Lægerne deres Del af Skylden. Ved bestandig at være tilstede med alle Slags beroligende Midler berøvede de Menneskene den Lejlighed til højst fornøden Eftertanke og nøgtern Selverkendelse, som det naturlige Sygeleje gav dem. Jeg vil anbefale Dem at tage en Kop varm Hyldete med lidt Honning i. Morfin kan jeg derimod ikke give Dem.... I øvrigt vil jeg anbefale Dem for Fremtiden at indføre et Fastedøgn*

en Gang om Ugen" (iv:48)>; <PG ser det anskudte vildt og reagerer: "...saae han en tyk Blodstribetværs over Vejen, og et Stykke inde i Rydningen laa bag en mosgroet Træstub en hvæsende Raabuk med Halsen strakt hen ad Jorden....men idet han nærmede sig det saarede Dyr løftede det Hovedet for igen at flygte....gjorde den et Par gyselige Hop, mens Blodet spyede ud af et Saar i Lysken....den ophidsede Doktor kom springende paa sin Klumpfod og....rev Bøssen ud af Haanden paa Bankdirektøren og løb bort med den. Der faldt et Skud. Det gav Genskrald rundt om i Skoven, og Doktoren vendte tilbage med den ryggede Bøsse i Haanden. "Fy for Pokker! sagde han lige ind i Ansigtet paa Bankdirektøren. "At De ikke skammer Dem!" (iv:39-41)>; <PG: "Havde jeg blot ikke set den Raabuk forleden!....Som et Sindbillede havde det lemlæstede Dyr svævet ham for Øjnene under Samtalen med den brutale Pengemand, hvis Vandring gennem Livet sikkert havde efterladt mange blodfyldte Spor" (iv:51)>;

15) Religionsforhold

JG underviste i religion på en skole, men JA refererer, hvad broderen PG mener og JG bliver forstemt: "Doktoren ville i saa Fald have Religionsundervisningen erstattet med - jeg tror, han kaldte det "praktisk Levelære", og det kan der maaske nok være Brug for" (ii:186); <TE til JG angående hans embede: "Man imødekom et Ønske hos mig ved at give Dem det første Embede, De søgte (ii:220)>; JA om JG, se også punkt 19): <"Hun forstod ham ikke. Hvor kunde han som var saa hjælpsom og god og kærlighedsfuld, samtidig være saa umenneskelig uforsonlig?. Vidste han da ikke, at ethvert Menneske, i hvert Fald enhver Kvinde, vilde elskes for sin egen og ikke for sine Meningers, ikke for sin Tros Skyld?" (ii:260)>; JG om TE: "Hans Hævnerrighed og Magtsyge skal hele Folket tjene. Han taaler ingen over sig og ingen ved Siden af sig. Ikke en Gang Vorherre selv" (iv:4); møde i Bethesda: "Derefter sang man endnu en Salme; hvorpaa Salen langsomt tømtes under Orgelbrus og Raslen af Pengebøsser" (v:27); ved KSø's begravelse: <JG: "...føjte sig højst ilde tilmode her", og "...Mod sin Vilje maatte han tænke paa Mads Vestrup, der engang i en tale med en af sine lidenskabelige Overdrivelser havde kaldt den officielle Kirke for Forgaarden til Helvede, hvor der endnu ofredes til de hedenske Afguder. Men var ikke dette

virkelig en Dyrkelse af Mammon i Herrens eget Hus, i selve Landets Hovedkirke? (v:141- 42)>; ved MV's begravelse er JG tilstede, men ønsker ikke at det er kendt: "...og han var heller ikke i Ornat....Det hele Ubehag ved Gaarsdagens kirkelige Teaterforestilling sad ham endnu i Sindet og gjorde ham skamfuld under denne ydmyge Højtidelighed" (v:142-43); <JG er ved BA's sygeleje hver formiddag, JA har en usikker fornemmelse derved, da han begynder at hilse på hende: "Hvad var Hensigten med denne forandrede Holdning? Hvad pønsede han paa? Var det ikke Gengældelse nok, at han havde taget hendes Mor fra hende?" (v:165)>; <St og JG, JG var: "...nedtrykt og forpint paa Grund af et Sammenstød, han havde haft med Pastor Stensballe. Det gjaldt nogle Mindeord, han havde skrevet om Mads Vestrup....Stensballe havde i sin Heftighed forløbet sig overfor ham paa en saadan Maade, at et fortsat Samarbejde næsten var blevet umuligt" (v:189)>; "For Johannes Gaardbo, der saa sejrssikkert havde haabet paa at skulle se alle Jordens Folkeslag broderligt forenede under Korsmærket, havde disse sidste Aar været en bitter Skuffelse....han ønskede inderligt, at alle Præster af Hensyn til Menighedsfreden og for Menneskenes Frelses Skyld vilde paalægge sig politisk Cølibat....denne Kirkestrid havde virket paa ham som et Spejl og vist ham et Billede af hans eget Liv, som han ikke før havde set det. Den havde aabnet hans Øjne for det uhyggelige i en saadan Magtstrid om Menneskers Sjæle" (v:215-16);

16) Økonomi

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession

PG er læge: "...har faaet Distriktslægeembedet i Jerve, det er en Milsvej herfra " (fra Storeholt) (ii:86); JH om PG: "Han er sgu slet ikke Læge. Han er en af disse Kvaksalvere, der vil kurere Folk uden Medicin. Apotekeren er rasende paa ham. Han vil klage over ham, siger han. Han er heller slet ikke anset blandt Kolleger. Det ved jeg fra Asmus. De kalder ham Seminaristen" (ii:91); JG er præst på samme egn (ii:72);

18a)Titel

JM: "Amtsraadsmedlem og Sparekassedirektør, gennem mange Aar den selvskrevne Ordstyrer og Leve-Udbringer ved alle Møder paa Egnen" (iv:3);

19) Familieforhold

Tvillinger, sønner af Jørgen Sørensen (JS) og dermed er de TE's brodersønner (ii:78); JG: "Som sin Far, den gamle Jørgen Skolelærer, stod han under det tornede Kristushoved med Ansigtet i sine Hænder og bad for sin Broder. Ude i den sommernatslyse Have slog Nattergalen sine sørgmodige Triller" (ii:124); JG om broderen PG, JA er forarget: "Min Broders huslige Lykke fylder ham foreløbig helt....Den Dag Sorgen banker paa hans Dør – og den Dag kommer jo for ethvert Menneske – da vil ogsaa han søge Hjælpen der, hvor den alene er at finde. Det er et Haab, jeg aldrig kan slippe" (ii:260); PG om JG: "Han bliver mere og mere overjordisk og eksalteret. Det har sikkert ogsaa skadet ham under Valgkampen....Meta svarer: Jytte kunde kun have gjort ham ulykkelig. Jeg tror, hun bliver sindssyg – dersom hun ikke allerede er det" (ii:290);

19a) Civilstand

PG er gift med Meta Haagensen (MH) (ii:87); JG er ugift, men: "Han var nok forlovet med en Kusine (KS's datter Rosalie), men hun døde to Maaneder før Brylluppet og man siger, at han nu aldrig vil gifte sig" (ii:73); "Hun fik Krampe i Vandet og druknede....De havde været forlovet lige fra han var ung Student....Mærkeligt nok taler han aldrig om hende. Men man kan se paa hans Øjne, at han altid tænker paa hende." (ii:168-9); <PG om Meta: "Disse sidste ti Aar syntes ham nu de eneste, hvori han virkelig havde levet. Og hvordan havde han lønnet hende? Med daglig voksende Byrder, med fem Børnefødsler og evige Pengebekymringer, med sin Utaalmodighed og sine Bravader---" (iv:26)>;

19b) Forhold til familien

JS's to sønner og KS's datter Rosalie: "I deres unge Sjæle havde den tunge Slægtsarv fra Søren Smeds Trængselsdage endnu ikke fundet nogen Rugeplads. Alle tre var de uvidende om de Sindets Giftstoffer, der formørkede Tilværelsen for de andre. Deres Tid var endnu ikke kommen." (ii:51); JH om JG: "Han har mig endogsaa paa det bestemteste erklæret overfor, mig, at det er ikke Enslev, der har skaffet ham Embedet her....Pæren er rigtignok i dette Tilfælde falden temmelig langt fra Hesten" (ii:78); <PG til JG om TE: "Fabeldyrets sidste Krampetrækninger....han er en dødsmerket Mand ....han har sin Spøgelsestime nu, og den kan jo ikke blive opbyggelig....Farbror veed, at han gaar med Døden i Kroppen og som den Æstetiker, han inderst

inde er, arrangerer han nu sin egen selvforherligende Ligbegængelse. Som en af Fortidens Høvdingeskikkelser vil han begraves i fuld Rustning" (ii:117-118); *JG til PG om TE*: "...jeg tror og haaber, at Farbror begynder at tynge af sit Ansvar. Det er Samvittighedens Stemme, der skal overdøves af ny Krigslarm. Baade hos ham selv og de andre" (ii:118); "Det var Blodets Røst. Deres Faders Genfærd talte igennem dem uden at de selv vidste det" (ii:118)>; *Broderstrid mellem JG og PG*: **1. PG og JG mødes efter valget, hvor JH blev valgt, PG**: "Jeg synes nu ikke, du skal være alt for ked af det, Johannes.... Balduin fik du i hvert Fald fordrevet, og han var absolut den mest ondartede. Jægermesteren hører til de forholdsvis uskadelige Forbrydere. Han bærer sin fordærvede Natur udenpaa Frakken, saa enhver kan se den. JG: "Du taler om Menneskets fordærvede Natur....Men du forstaar den ikke selv Poul, før du har lært at der kun gaar én Vej til Menneskeheds Frelse – og det er Korsets Vej. PG: Du veed, den er for mig Per Gantes Genvej" (ii:289-90); JG: "Jeg rækker ikke en Gudsforlægter Haanden. Det gav et Ryk i Doktoren....Doktorens Svar var en knaldende Lussing" (ii:291); **2. PG til Meta**: "Jeg tænkte dengang, at han maaske var bange for, at det var en Opofrelse fra vor Side....at vi ville flytte herover for at være ham til Opmuntring efter Rosalies Død. Men jeg forstaar nu, at vi er kommet til Ulejlighed. Hældørerne i Sognet har naturligvis ladet ham høre, at vores Børn ikke er døbt, og det har skadet hans Autoritet blandt Vennerne....Johannes er ikke længer den, han var. Siden han blev Præst og trak i denne Busseronne og fik Pibekrave om Halsen, er han blevet et andet Menneske" (iv:18-19); og *<Meta til PG*: "Og jeg synes alting er bleven saa uhyggeligt, siden du og Johannes blev Uvenner"> (iv:21); **3. som student tog JG til England, PG**: "Da han kom tilbage, var han en anden. Han, der havde kunnet virke lidt barnagtig med sin overstadige Livlighed var bleven indesluttet og alvorlig....Og stakkels Rosalie (*JG's afdøde Kæreste*) for hende blev Forvandlingen til Skæbne" (iv:22-23); **4. første samtale 2 måneder efter bruddet**: "Men Pauserne blev bestandig længere, Afstanden mellem dem voksede fra Minut til Minut", og PG: "Jeg har ingen Bror mere. Den ufattelige Tanke maa jeg se at vænne mig til" (iv:31); **5. JG efter besøget, da Meta er syg**: "...at jeg kom hertil med et lille Haab om, at vi nu bedre

skulde kunne tale sammen om det, der sidst – og tidligere – var Aarsag til vor Strid....Jeg havde ment, at du i disse for dig saa svære Dage, saa fulde af Ængstelse og Bekymring" (iv:32); **6.** "Præsten saae et Nu paa ham med et næsten ondt Glimt i Øjnene" (iv:33); **7.** PG: "Farvel Johannes! Nu har du hævnnet dig....Og han tænkte paa sin Brors afdøde Kæreste, hans egen Kusine, og paa den mørke Hemmelighed i Broderens Liv, som denne ikke selv kendte. At den unge Piges Død ikke skyldtes noget Ulykkestilfælde men – som Jytte Abildgaard med sit visionære Klarsyn saa hurtigt havde anet – var et Selvmord, det var Doktor Gaardbo nu det eneste Menneske i Verden, der vidste....han havde paa egen Haand foretaget en Undersøgelse. For Broderens Skyld havde han fortiet Resultatet, da han var overbevist om, at Sandheden vilde dræbe ham....Mere og mere betragtede han sin Broder som et sygt Menneske, en Ulykkelig, der havde taget Skade paa sin Sjæl---" (iv:33-34); **8.** PG: "Men han blev siddende med Hænderne omkring Hovedet, og sank atter ned i grublende Tankefuldhed – ned i den Brønd fuld af Mørke og Gravkulde, der gemte hans Slægts skjulte Historie" (iv:34-35); *og videre:* "....var det faldet ham ind, om Ufordrageligheden i Slægten kunde være en nedarvet Skæbne, der havde udviklet sig fra en af den Slags Misgerninger, hvorfor Straffen efter bibelsk Erfaring hjemsøger Ætten endnu i tredje og fjerde Led" (iv:36); **9.** *KSø vil klage over PG for pligtforsømmelse, men JG får ham fra det.* "....betragtede han det som en stor Lykke, at han havde faaet afværget Grosserer Søholms Klagemaal, som desuden let kunde have givet Anledning til, at der ved Bladenes Fremstilling af Sagen blev kastet et ufordelagtigt Skær over hans egen Beredvillighed til at bringe Hr. Søholm Kristi Blods Husvalelse." (iv:64); **10.** JG: "For det var jo desværre ikke alene ved sit Ydre, at Poul paa lidt uhyggelig Maade mindede om Farbroderen Tyge. Der var hos dem begge den samme oprørske Selvraadighed, den samme hensynsløse Forfængelighed, den samme Sandhedsfornægtelse" (iv:65); **11.** *Nyvalg:* "Paa flere Valgmøder havde hans Modstandere søgt at bringe ham i Klemme ved at benytte sig af Befolkningens Uvilje mod hans Bror" (iv:66-67); *derfor udtaler JG ved et vælgermøde:* "Han erklærede, at den enslevske Aand var den Fjende der skulde nedkæmpes, i hvilken Skikkelse den saa

aabenbarede sig; det var Oprørets og Fornægtelsens onde Aand, der skulde fordømmes og bekriges....Og i denne Kamp kendte han – hvad han tidligere havde vist – hverken Personanseelse eller Familjehensyn” (iv:68); **12.** PG: ”Jeg maa vide, hvordan det forholder sig....Jeg tænker naturligvis paa de Ord om mig, som du har fundet det passende at bringe paa Markedet for at stille dine Vælgere tilfreds”, JG: ”Du maa forandre din Tone, Poul, dersom vi to skal tale sammen....Hvad selve Udtalelsen angaar, saa kan den jo ikke overraske dig. Dertil har vi for ofte talt om det, der skiller os”, PG: ”Med andre Ord for at bjerge et Par Stemmer, har du ikke betænkt dig paa at gøre min Stilling her i Egnen endnu vanskeligere, end den i Forvejen er.” JG: ” Du tager fejl, Poul. Betænkt mig har jeg, og det endogsaa længe. Men jeg har Hensyn at tage, som du ikke kan – eller vil forstaa” PG: ”Dine højere Pligter forbyder dig at føle menneskeligt. Af Hensyn til din Moloch maa jeg og Meta og hele Flokken derhjemme ofres. Det begynder jeg at forstaa” (iv:69-70); **13.** PG: ”Hvorfor slaar du Haanden af os? Lad mig høre det engang! Er det for det tossede Rigsdagsmandats Skyld?”, JG: ”For Guds Riges Skyld, Poul!” (iv:71); **14.** JG om sagen med KSø: ”Jeg har i den Sag handlet efter min bedste Overbevisning”, PG: ”Du lyver! Saadan staar man kun og skifter Farve, naar man har en daarlig Samvittighed. Det er dit forhenværende bedre Jeg, der anklager dig, Johannes!....Du er blevet en daarlig Bror. Og det er din Gud, der har fordærvet dig”, ”Nu skal du gaa! raabte Præsten dødbleg og viste mod Døren: Jeg vil ikke se dig mere i min Stue”, PG: ”Du er en syg Mand Johannes. Det er din eneste Undskyldning....Men vær du glad, at jeg ikke kender den Slags ”højere Hensyn”, der tvinger mig til at handle mod min naturlige Følelse” (iv:71-73); PG: ”Tiere, end du selv aner, røbede du dit Had til mig. Nu har jeg undsaagt dig.” (iv:74); **15.** PG til Meta: ”Tænk dig, at det er Johannes! Det bedste, det elskeligste Menneske paa Jorden! Men det er heller ikke ham selv. Det er hans uhyggelige Dobbeltgænger, som vi har talt om....Han er bleven omskabt til en Varulv....Den Bror, jeg har elsket og forgudet for hans rige Hjertes Skyld, eksisterer dog ikke mere for mig. I hans Sted vil jeg bestandig møde denne skadelystne, hundelumske Substitut” (iv:75-6); **16.** PG fortæller MG, at han traf JG, der ikke hilste: ”Hvor er dog saadan noget stygt”,

sagde Meta. "Husk paa, han kalder det selv for Fromhed" (v:20); **17.** JG er tavs, da PG fortæller ham, at han og Meta vil emigrere til Australien: "...forstod han, at denne Tavshed tværtimod skulde minde ham om Bibelordet, at Hjemløshedens Forbandelse var det forhærdede Hjertes Straf" (v:55); **18.** PG fortæller JG, at Rosalies død var et selvmord (se (vi:33), JG: "Hvad er din Hensigt med alt det du sidder der og fortæller. Mener du, at Rosalies Død ikke var et Ulykkestilfælde?, og PG: "En uhyggelig Tanke foer ned i ham: Han har vidst det" (v:57); PG: "Hun havde om Morgenen faaet et Brev fra dig, ikke sandt? Et Brev, hvori du bebrejdede hende, at hun var forsømmelig med sin Altergang. Det har velsagtens været den ydre Foranledning....Præsten svarede ikke. Han var sunket ned paa Stolen og skjulte Ansigtet i sine Hænder. Og pludselig brød han sammen med en Hulken, en Støn af Sorg og Smerte saa dump og vild som et dødssaaret Dyrs" (v:58-59); **19.** Rosalie efterlod et brev, som PG fandt i sin tid: "Men læs nu hendes egen Forklaring. Og gid den maa lære dig for Fremtiden at fare varsommere med dem, der holder af dig for din egen Skyld og ikke for din Tros Skyld. ....Vi er ramt af vor Slægts onde Skæbne, og dens Ulykke har vi med vor bedste Vilje ikke kunnet afværge" (v:60-61); **20.** JG til PG ved genforeningen: "Du har jo skrevet, at det er ethvert Menneskes Ret at vokse efter sin Natur. I Tillid hertil be'r jeg om Plads her i dit Asyl" (v:222);

20) Ven/veninde med

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

VH havde under samtalen: "...betragtet den smukke, unge Præst med et aabenlyst Behag" (ii:72); JG er muligvis folketingskandidat, men JH mener: "...at der er andre frisindede Mænd her paa Egnen, der har baade ældre og mere berettigede Krav paa at komme i Betragtning" (ii:79); JH: "De er lige bondevigtige begge to. De er fornemme....de holder sig for gode til at tage del i Egnens Selskabelighed" (ii:91); JG's husholderske frøken Martinsen: "Hun var kommet der i Huset paa Anbefaling af Pastor Gaardbos afdøde Kæreste og følte det som sin Rettighed at tyrannisere ham i hendes Sted" (ii:112); <AB: "Det hedder sig, at Pastor Gaardbo er bleven Pyt og Pande i den Søholmske Familie. Kan han løbe af med den sidste af "Kaffesøstrene", gør han sgu i enhver Henseende

et fint Parti" (iv:218)>; <PG har betænkeligheder, da KB søger arbejde på Favsingholm, men TD ser det anderledes: "Vi staar vist ikke i Fare for at blive overrendte af Studenter, der melder sig som Grøftegravere. Udviklingen gaar foreløbig den anden Vej....Jeg synes De har al Grund til at glæde Dem. De har her faaet Deres første Discipel" (v:178)>;

21) Forelskelser

JG: *var forlovet med Rosalie, der dør. Senere forelsket i JA, se bl.a. nedenfor under 30), og JA under "forelskelser";* JG: "At man i det Søholmske Hjem saa tydeligt ventede, at han en Dag skulde afsløre sig som Frier, gjorde ham heller ikke Opholdet der behageligt....Nu mere end nogensinde var Rosalie hans Brud for Evigheden. Med den Vished, han havde faaet om hendes frygtelige Forvildelse, var Troskab mod deres Ungdoms Kærlighed bleven ham en hellig Pligt" (v:106);

22) Møder/Debat/Episoder

23) Påklædning

1. JG: "sortklædt med bredskygget Straahat, flagrende Frakkeskøder og alt for korte Benklæder" (ii:69); *skødesløs*. "Frakken var blank under Albuen, Straahatten af billigste Sort, det sorte Slips tyndt som et Bændel" (ii:70);

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

1. <JA byder præsten kirsebær fra sin skål, og han tager et par (ii:181). Dette er et stærkt (erotisk ?) tegn på hendes overlegenhed: "at spise kirsebær med de store". Ligeledes lå hans hat på bordet (ii:187); også et tegn på hans underkastelse.>;

2. <JA og JG sætter sig i pavillonen i JH's have: "Han sad foroverbøjet med Hatten mellem sine urolige Hænder" = *han underkaster sig* (ii:274); *hun*: "Med den anden Haand drejede hun paa en Majolikakrukke, der stod foran hende" (ii:275); *og lidt senere*: "Hun havde ogsaa et kort Nu set ham op i Øjnene, medens han talte. Nu sad hun igen med bøjet Hoved og havde begge Hænderne omkring Majolikakrukken." (ii:277); *En krukke er et stærkt erotisk symbol, der hentyder til kvindens kønsorganer. Hun skærmer sig altså ubevidst af fra hans eventuelle tilnærmelser, og det med begge hænder. Krukken er af keramik med et blyagtigt*

skær. Metallet forstærker den symbolske virkning. Jævnfør en scene hos J. P. Jacobsen: Fru Fønss. Her er krukken bronzefarvet. Majolika er en særlig slags fajance fra Toscana, der ofte er bemalet med stærkt erotiske figurer.

31) Særlige udtryk/metaforer

"Pæren er falden temmelig langt fra Hesten" (ii:78); "Rygtet bissede allerede rundt paa Egnen" (iv:25); "som et Sindbillede" (iv:51); "...haft en Sky for den store Offentligheds ti tusinde Øjne" (iv:11); *om JM*: "Han havde Fynboens aabne Favn" (iv:4); "paa Frastand" (iv:12); "...hvor elskværdigt jeg bliver kagstrøgen" (iv:63); "ingen Regnbueglans over hans Forkyndelse" (v:24); "Kirkens magtgriske Oldingehænder" (v:27); "...at gaa sig selv under Øjnene" (v:59);

32) Særlige adjektiver

"sommernatslyse Have" (ii:124); "opglødet af Udsigten til" (iv:10); "skadelystne Substitut" (iv:76); "et dødssaaret Dyr" (v:59);

33) Citater

34) Noter

1. Navneskifte: Overklassen havde virkelig specifikke slægtsnavne (Dihmer, Hagen). I de lavere klasser skiftede efternavnet med hvert nyt slægtled efter faderens fornavn (Søren – Sørensen). Der var derfor en del snobberi i at skifte sen-navnet ud med et mere usædvanligt navn, samtidig med, at det kunne være mere praktisk, specielt i det tilfælde at man var en offentlig person, f. eks. politiker.

2. Gaardbo (i dag også Gårdbo) er et stednavn i Vendsyssel (Nordjyllands Amt); det er i dag også et familienavn.

Enslev er et bynavn (et sogn) i Aarhus Amt (tidligere i Randers Amt); ingen af stederne ligger altså i nærheden af Kolding.

Stednavnet Jerve findes tilsyneladende ikke.

3. Moloch (iv:70) (Molok) er en syrisk gud, der kræver menneskeofringer. 4. Poul Gaardbo danner, hvad man kunne kalde et af de første kollektiver i Danmark på Favsingholm. Der er både læge og præst, og "...Han havde en Discipelskare af unge Folk fra alle Samfundslag, der i fuld Frivillighed havde givet sig ind under Naturens haarde Tvang og først nu følte sig som rigtige Jordbeboere" (v.217);

35) Inspireret af

Fil nr. 21: FRANDSEN

- 1) Personens navn Kaj Frandsen (Fr)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder "en yngre Herre" (ii:145);
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl "Ungkarlejlighed paa Østerbro" (iii:178);
- 8) Hvor vi møder ... *Storeholt*
- 9) Udseende
- 9a) Skæg "et lille studset Overskæg" (ii:145);
- 9b) Øjne
- 9c) Hår
- 9d) Højde
- 9e) Andre karakteristiske træk
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby *Ridning (ii:145); "Hr. Frandsen red en hjelmet og glasøjet Hoppe med Svane-hals og en lille vims Halestump" (ii:151);*
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk
- 15) Religionsforhold
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet
- 17a) Uddannelse *JH og Fr: "De to havde i sin Tid studeret sammen paa Landbohøjskolen, og Frandsen, som var Søn af en københavnsk Skotøjsfabrikant, havde dengang følt sig meget bæret af Venskabet. Nu var den Skomagerdreng bleven overlegen. Red omkring paa Egnen og agerede engelsk Lord." (ii:147);*
- 18) Erhverv, profession *JH og Fr: "Han havde saaledes nu ved Vennens Hjælp og Rigsdags-Indflydelse faaet en midlertidig Ansættelse i Indenrigsministeriet og var flyttet til København omtrent samtidig med ham" (iii:178);*
- 18a)Titel *Skovtaksator (ii:146);*
- 19) Familieforhold
- 19a) Civilstand
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre *Fr bejler til VH på Storeholt og hun er ikke uimodtagelig. Senere: JH: "Han vidste ikke, at Fru*

Vilhelmine trods al sin selskabelige og filantropiske Optagethed dog fik Tid til ganske regelmæssigt at besøge Hr. Frandsen....paa Østerbro" (iii:178); <JH om Fr: "...- og jeg holder af Frandsen, han er paa en Maade min bedste Ven....Jeg siger det Gang efter Gang til ham paa den alvorligste Maade: Fordi du er svagt begavet, Frandsen, behøver du ikke gøre dig til Nar!" (iii:186)>;

21) Foreliskelser

22) Møder/Debat/Episoder

23) Påklædning

1. "...høj Silkehat, stram Figurfrakke og lange drapfarvede Benklæder. Baade Mand og Hest nøjagtigt kopieret efter den sidste engelske Modejournal" (ii:145); i *KF's atelier*: "...i elegant og korrekt Visitdragt med friske Skrædderlæg nedad Benklæderne men desuden med en Stok i Haanden....Visitstokken var en ny, udenlandsk Mode, som ogsaa herhjemme var i Færd med at blive indført i de fineste Krese" (iii:177);

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

31) Særlige udtryk/metaforer

32) Særlige adjektiver

33) Citater

34) Noter

35) Inspireret af

Fil nr. 22: REDAKTØRER

1) Personens navn

Danielsen (Da), Samuelsen (Sa)

2) Navnets betydning

3) Øgenavn

4) Alder

Da: "...en yngre, rundrygget Mand" (ii:269);

5) Fødested

6) Nationalitet

7) Bopæl

8) Hvor vi møder ...

Da: på Storeholt (ii:267); Sa: på redaktionen i København (iii:60);

9) Udseende

Da: "...en yngre, rundrygget Mand med et stort Smil i et fedt skinnende Fuldmaaneansigt. Enslev plejede at sige om ham, at han saae ud, som om han var

kommen til Verden gennem Smørhullet i et Fad Grød" (ii:269); Sa: "Han var en fedladen og rødmosset Mand, skallet indtil Nakkebenet, men til Gengæld med et stort, omhyggeligt friseret Fuldskæg" (iii:60);

9a) Skæg

Sa: "... med et stort, omhyggeligt friseret Fuldskæg" (iii:60); Sa: "...Men smilet i hans rødmossede Ansigt blegnede langsomt, mens han betænksomt strøg sig nedover Skægget med sin sort behaarede Haand." (iii:63);

9b) Øjne

9c) Hår

9d) Højde

9e) Andre karakteristiske træk

10) Fysisk styrke

11) Vaner

12) Hobby

12a) Kunstnerisk udfoldelse

13) Ambitioner, livsmål

Sa til FE: "Sine Traditioner tro skal Bladet (*"Femte Juni"*) staa som det grundmurede Fyrtaarn midt i Brændingen....Lysbringeren i alle Dagens Diskussioner og Konflikter. Ikke sandt - saadan ønsker vi det alle?" (iii:64); *det nye blad hedder "Hverdagen"*: "Det var Samuelson, der repræsenterede Bladet baade overfor Redaktionens Medlemmer og Offentligheden, og for den Mand var intet helligt uden Abonnementsprotokollen. Med sin uafrystelige Elskværdighed terroriserede han sin mangfoldige Skare af faste og tilfældige Medarbejdere som en Dyretæmmer...." (v:108-09); <"Pastor Stensballe havde ikke taget Fejl af Vejen, da han erhvervede Samuelson til sit Bladforetagende og lod denne Mands Snuhed og Kynisme komme Kirken tilgode" (v:107);>

14) Karaktertræk

"Redaktør Danielsen var en moderne Pressemand, der forstod at gøre Vind. Han fyldte hvert Nummer med Billeder og lange Citater af den store Folkefører og med gamle eller selvavede Anekdoter om ham" (ii:196); *TE om Da*: "Og vi har i Redaktør Danielsen en Mand med megen Slagfærdighed" (ii:264); "Enslevs fynske Ærendsvend....Han hilste paa Præsten (*JG*) som Katten paa Hunden. Han kom just fra en ny Konference med sin Herre og havde her faaet tildelt den Opgave at gennemføre Jægermesterens Valg ved ethvert Middel" (ii:269); Sa: "Da Døren gled op, og Redaktionssekretæren

meldte Frøken Evaldsen, slog han af Ærgrelse en Krølle paa Næsen; men da Frøkenen selv viste sig, var han lutter Smil og med sødladen Elskværdighed bød han hende Plads i Sofaen" (iii:60); <FE om Sa: "Hun havde ikke mindste Tillid til den Mand. Alene Synet af hans lodne Hænder virkede uhyggeligt paa hende. Det blev ogsaa sagt, at han skulle være en af Byens værste Sodomiter, hvad jo let kunde komme Enslev til Skade, dersom det blev almindelig bekendt." (iii:65)>; om FE: "...og da hun især viste sig, naar der var Uro i Luften, kaldtes hun i det redaktionelle Tyvesprog for "Stormvarslet"" (iii:59);

15) Religionsforhold

16) Økonomi

Sa: "Med bekymret Mine betroede han nu Frøken Evaldsen, at der ved Maanedsopgørelsen havde vist sig en betydelig Nedgang i Bladets Indtægter baade paa Abonnements- og Annoncekontoen....at De forberedte Enslev paa, at Regnskabet for indeværende Kvartal rimeligvis vil stille sig betydeligt mindre gunstigt for ham, end han nu i en Aarrække har været vant til" (iii:62) og (ii:63); Sa: "Dersom man vilde redigere en Avis alene til Glæde for de fornuftige Mennesker i Landet, blev man nødt til samtidig at vende tilbage til Haandpressen og Korsbaandsforsendelsen. Tiderne havde forandret sig - desværre!" (iii:63);

17) Omvæltninger i livet

"Hr. Samuelson, der af Udseende og Væsen mere lignede en Forretningsmand end en Journalist, var ogsaa naaet til sin Chefpost ad Kontorvejen. Han skrev aldrig en Linje i Bladet men instruerede og dominerede og tumlede med en Stab af Medarbejdere, hvis Værdi for Abonnementsprotokollen han nøje takserede og kontrollerede og reviderede" (iii:61);

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession

Da: *redaktør af "Fyens Venstre"*...."der var Enslevs egen Avis og Egnens mest udbredte Blad" (ii:196); Sa: *redaktør af "Femte Juni" udgivet af Enslev:* "...hvor alle de vittigste og respektstridigste Journalister fik Lov til at tumle sig" (ii:224);

18a) Titel

begge er redaktører, se 18)

19) Familieforhold

19a) Civilstand

19b) Forhold til familien

20) Ven/veninde med

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

om JH: <"Fyens Venstre", der havde agiteret for hans Valg var Egnens meste læste Blad, og Redaktør Danielsen havde gjort sin Skyldighed som offentlig Udraaber af hans Fortjenester. Virkelyst, Handlekraft, Sandhedskærlighed, Sjælsadel, Tapperhed, Retfærdighedsfølelse, Opofrelsestrang, Hjertedannelse, Trofasthed, Begejstring og Uegennyttighed var nogle faa af de Dyder, som Bladet i disse Uger havde smykket ham med" (ii:283)>; Sa: "Han var om Eftermiddagen gaaet til Sammenkomsten med Enslev fast bestemt paa at gøre ham alvorlige Forestillinger. Og saa var Resultatet blevet, at han efter en Audiens paa to Minutter hjembragte Ordre til at udsende Løbeseddel om denne Ulykke, der sikkert vilde koste Bladet flere tusinde Provinsabonnenter" (iii:200); hans "store Planer" og "moderne Ideer" var: "...igen ubehjælpeligt strandet paa en halvgal Oldings urimelige Stædighed" (iii:200); "Denne foregivne Rolle som den store Førers dæmoniske Raadgiver havde tidligere smigret Samuelsen; men den var i den sidste Tid bleven ham til Besvær....Sagen var den, at han bestemt ventede Enslevs Fald....Efter hans Mening var det derfor nu det yderste Øjeblik for en klog Rotte at smutte fra den dødsdømte Skude" (iv:214); <AB til TE: "Samuelsen skal være Chefredaktør af Præsternes nye Blad", TE dertil: "At jeg ikke har været klogere!....Ja, Stensballe er en dristig Mand! Det hele har været planlagt....De Hunde" (iv:217);

21) Forelskelser

22) Møder/Debat/Episoder

23) Påklædning

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

31) Særlige udtryk/metaforer

"Enslevs Ærendsvend" (ii:269); "...det redaktionelle Tyvesprog" (iii:59);

32) Særlige adjektiver

33) Citater

34) Noter

35) Inspireret af

Fil nr. 23: KUNSTNERE

- 1) Personens navn A.B.D. Carlsen (ABD), Jørgen Berg (JB), Maja Berg (MB), Frants Møller (FM), Susse Frederiksen (SF), Cajus Vang (CV), Karl May (KM), Bjørn Hamre (BH)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder *JB: ca. 40 år (iii:74); MB: 30 år (iii:74); SF: yngre (iii:76);*
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder ... *i MV's logi i København og i JB's atelier*
- 9) Udseende
- ABD: "...og hans Ansigt med de store Bylder var ganske blodløst af Spiritushunger" (iii:67); *FM tyk (iii:73); JB: "Han var en høj, knokkelstærk Mand i Fyrretyveaarsalderen med en energisk sammenbidt Mund" (iii:74); MB: "...en blond, trediveaarig Dame af stor Skønhed. Kun var hun lovlig tung af sin Alder og ligesom besværet af sine yppige Legemsformer" (iii:74); MV's indflydelse på kunstnerne, FM: "Ved det store Hjørnebord, der var forbeholdt Kunstnerkresen, sad kun tykke Møller og strøg sig sløvt ned over sin Napoleonslok. Men ogsaa ham havde de sidste Tider iøvrigt forandret. Hans Skikkelse var bleven endnu mere svampet, Hudfarven endnu mere gusten, de smalle Øjne ophovnede som af megen Graad eller megen Whisky. Vennernes Frafald, Tidens hele Vanart forargede ham og havde gjort ham til Pessimist....nød han sig selv som en tragisk Skikkelse, Københavns sidste Boheme" (iv:142-43);*
- 9a) Skæg
- ABD: "Af Mandens Ansigt saaes foruden Næsen kun et pjusket Overskæg og et Par svulne Kinder med blaarøde Drankerpletter" (iii:12);
- 9b) Øjne
- FM: "...betragtede med smalle Øjne Husets Frue (MB), der sad paa den anden Side af Bordet" (iii:73); BH: "...et Par kønne gode og trofaste Øjne" (v:75); BH: "...fik igen et næsten forstenet Udtryk af Overraskelse. Blikkets barnlige Selvglæde udsluktes. Han saae paa Torben med oprigtig Bedrøvelse" (v:76);

- 9c) Hår
BH: "En firskaaren Mand, der naivt var udstyret med den traditionelle Digtermanke og øvrige Kunstner-Attributer" (v:74); BH: "...der havde lagt Hatten fra sig paa Bordet og purret op i sit store Haar" (v:76);
- 9d) Højde
BH: "lidt lille af Vækst ganske vist" (v:74);
- 9e) Andre karakteristiske træk
BH: "En firskaaren Mand" (v:74); BH: "... men støt og frodig" (v:74); BH: "En smuk Mand med friske Farver" (v:74); BH: "Paa Bondemaner holdt han Stokken – en kraftig Knortekæp – langt ud fra sig, og han satte den anden Haand i Siden med den overdrevne Rejsning, hvormed smaa Folk ofte søger at bøde paa, hvad der mangler dem i Højden" (v:75);
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse

JB: komponist (iii:68); ABD om JB: "Og Jørgen Berg er dog vores største nulevende musikalske Geni! Derfor sidder han ogsaa og sulter med sin Familie paa et Tagkammer....og i Sommer havde han selv spillet Klaver i "Mellemhaven". Det er lige haardt nok for en af de benaadede" (iii:68); FM: "Den store Forfatter, der engang havde gjort sit Navn almindeligt bekendt ved en enestaaende Teaterfiasko og siden havde levet paa den derved indvundne Berømmelse" (iii:73); FM: "Litteraturens og Kunstens Hanrej" (iii:129); SF: "For øvrigt hørte ogsaa hun til Byens navnkundige. Hun var den meget yndede Varietesangerinde Susse Frederiksen, mellem Venner kaldet "Folkets Glæde"" (iii:77); KM har meldt sig til konkurrencen om portrættet af TE, KF til JA: "Det proklameres med Pauker og Basuner i alle Bladene....Men er Karl May Portrætmaler?.... Han er alt, kære. Du husker maaske, at han ifjor optraadte som genial Billedhugger. Det var et almindeligt Stykke Pottemagerarbejde, som enhver ikke alt for fummelfingret Læredreng kunde gjort ham efter. Men hans Venner i Pressen – en Skraalhals som tykke Møller f. Eks. – skreg det op til en Verdensbegivenhed - ....Jo, Karl May er klog" (v:15-16); ; <KF om KM: "Vil man være med i Dansen, maa man betale for Musikken. Se til Karl May....Han har sit Efterretningsvæsen i Orden....Hans Billeder er berømte før de er malede. Naar han allevegne

udraabes til Geni, er det, fordi han betaler, hvad det koster" (v:44-45)>

13) Ambitioner, livsmål

14) Karaktertræk

ABD: "... Man havde jo sine Idealer dengang og vilde nødig skamme sig for sig selv. Vi bildte os ind, at vi Mennesker har Raad til at holde Æresfølelse. Gud hjælpe os, min Herre!" (iii:15); ABD: om MV: "Han havde forestillet sig denne for Utugt afskedigede Indremissions-Præst som en Helvedhund i Renæssancestil, en pragtfuld Broder Liderlig, som delte Døgnet mellem Ølknejpen, Jomfruhuset og Bedeskamlen. Og her trak han nu afsted med en fedtet Bondetamp, en Gaardmissionær og Afholdstaler, som han sgu' daarligt kunde være bekendt at præsentere i ordentligt Selskab" (iii:72); og videre: "Den Gamle (*Enslev*) maatte for engangs Skyld have ladet sig tage ved Næsen....Eller var det en af Samuelsens Rævekager?" (iii:72); SF om CV: "Jeg veed, at han blev ansat hos en privat Opdager, da han kom tilbage fra Vridsløse" (iii:77); <SF om MV: "...idet hun uvilkaarligt eftergjorde den Maaben, der var karakteristisk for ham, naar han var dybt forbavset. Gud, hvem er det?...Sikken en sjov Anders Tikøb" (iii:77)>; om ABD: "...der ogsaa gjorde de unge Kunstnere mange Tjenester med sine smaa Notitser om dem i "Femte Juni". Kun naar han fik sine sentimentale Tilbagefald til Anarkist-Lyrikken fra anno 90, fandt de ham uudholdelig og standsede regelmæssigt hans Deklamationer med Hysten og Spektakel" (iii:81); ABD: "den graanende Drukkenbolt" (iv:148); <TD om BH: "Han er forresten slet ikke den Menneskeæder, han af mange bliver gjort til. Han fortærer kun sig selv. Som de fleste af den Slags Folk" (v:71-72)>;

15) Religionsforhold

<"Navnlig blev Folk interesserede, da det forlød, at flere yngre Kunstnere og Forfattere havde ladet sig paavirke af hans (MV's) Forkyndelse og erklæret sig for en Tilbagevenden til Kristendommen" (iv:142)>; JB: "...var lige selvopfyldt og nysgerrigt optaget af, hvad Publikum mente om ham i Anledning af hans Omvendelse" (iv:145); ved MV's begravelse: <"Højt over alle hørtes Susse Frederiksen. Hun stod tæt ved Graven i sin Soldateruniform og ledsagede Sangen med Greb i en Guitar" (v:143)>;

16) Økonomi

17) Omvæltninger i livet

- 17a) Uddannelse *ABD: cand. theol.:* "Det er jeg sgu ogsaa, min Herre....Harve det ikke været saa uheldigt for mig, at Barnetroen røg i Lyset ved den megen Omgang med den hellige Skrift, saa kunde jeg nu ha' siddet og haft det rigtig rart i en Præstegaard paa Landet og dyrket mine smaa menneskelige Svagheder – saalænge den gik. Men det kender De fra Dem selv – ikke sandt?" (iii:14);
- 18) Erhverv, profession *ABD: journalist (iii:12);*
- 18a) Titel
- 19) Familieforhold
- 19a) Civilstand
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre
- ABD om MV til JB:* "Du ved ikke, at det er en Apostel, jeg kommer med. Pastor Vestrup er Antispiritusiast! Vi skal forsage Alkoholdjævelen og holde os til de mere kødelige Nydelser" (iii:75); *SF er KF's tidligere kæreste (iii:100), og tidligere Model (iii:129); SF til MV:* "Hun blev mere og mere paagaende i sine Tilnærmelser, knugede tidt i Hemmelighed hans Arm og begyndte endog at sige du til ham, som hun plejede at gøre naar en Mand faldt i hendes Smag." (iii:98); <"...tykke Møller, som Karsten havde knyttet til sig med noget, han kaldte Venskabs-Prioriteter" (v: 89)>; <TD om BH: "Han saae i Bjørn Hamres politiske Optræden kun en diletantisk Ageren. Men han satte ham højt som Digter, som en benaadet Friluftssanger, skaaret ud af Folkets Side, og det gjorde ham ondt at tænke paa at ogsaa dette naturfriske Menneske skulde fanges ind og forgiftes af den store Skøge Publikum" (v:72)>; *BH til TD:* "I den Kamp mellem fattig og rig, som bliver Aarhundredets Kamp – det endelige Verdensopgør før den store Folkefred – i den har ingen Lov til at holde sig udenfor" (v:79); *FM hjælper KF til at vinde konkurrencen, ved:* "Tykke Møller havde gjort sin Pligt, – ja han, som ellers med Impotensens Søvnighed fimsede sine smaa Giftigheder af sig, havde ved denne Lejlighed med virkelig Lidenskab tilsmurt Karl May som Hævn for, at denne i Efteraaret, da Jørgen Berg kom paa Nerveklinikken, snappede fru Maja væk lige for Næsen af ham" (v:147);
- 21) Forelskelser

- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning SF: "En yngre, hvidsminket Dame under en uhyre Hat" (iii:76); SF: "Men forresten vakte hendes Hats Størrelse, den karmoisinrøde Jaket og de sværtede Øjenbryn almindelig Opmærksomhed blandt de spaserende" (iii:98); BH ved mødet med TD: "... Under den bredskyggede Hat" (v:74);
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag CV *begik selvmord ved at hænge sig i Søndermarken (iii:222);*
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer
om MV: "en sjov Anders Tikøb" (iii:77); FM grebet af: "Misundelsens og Skadefrydens Dæmoner" (iii:90); Bladet "Hverdagen": "Det var det sædvanlige lystige Broderskab af forkomne Talenter, literære Alfonser og halsende Nyhedsstøvere, der fra en Storstads Overflade flyder sammen i Avisernes Reporterstuer som Spildevandet i en Kloakbrønd" (v:108);
- 32) Særlige adjektiver "...gøre Haneben til den røgelsesomhyllede Madonna" (v:108);
- 33) Citater
- 34) Noter
- 35) Inspireret af

Fil nr. 24: TYRSTRUP

- 1) Personens navn Tyrstrup (Ty)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder "af Alder omkring de halvhundrede" (iii:20);
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder vedkommende
- 9) Udseende "Han havde engang været en smuk Mand men var i en tidlig Alder bleven for svær." (iii:23-24);
- 9b) Øjne *milde øjne (iii:49);*
- 9c) Hår
- 9d) Højde "Høj, førladen Mand med bart Ansigt" (iii:20);
- 9e) Andre karakteristiske træk

- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål *tale i Folketinget som svar til TE: "...han havde følt det som sin politiske Opgave at skaffe Folket Ro til en højst fornøden Selvbesindelse, idet vi i den sidste Menneskealder baade aandeligt og materielt havde levet over Evne og taget Forskud paa Nationens Kraft...at just fordi den almindelige Verdenssituation gav berettiget Aarsag til Ængstelse for et lille Folk som det danske, vilde han anse det for ensbetydende med en Dødsdom over Landet, dersom dette paany førtes ud i oprivende Borgerkampe" (iv:242);*
- 14) Karaktertræk *"Med sin tunge Krop og sine sindige Bevægelser mindede han mere om en Proprietær end om en Statsmand, og det var da heller ikke nogen parlamentarisk Ærgerrighed, der havde ført ham ind i Politiken. Han tilhørte en af disse frodige sønderjyske Slægter, som har frembragt saa mange af Landets varmeste og mest højsindede Fædrelandsvenner." (iii:24); <TE om Ty: ".....Men at jeg saa længe lod mig gaa under Øjne af Tyrstrup, det ærgrer mig unægtelig. Han gik der saa tyk og godmodig og spillede den trofaste med lange Haandtryk og milde Øjne" (iii:49)>; "Regeringschefen var overhovedet ikke populær i Hovedstaden. Man fandt ham kedelig. Han stod for den københavnske Bevidsthed som den klassiske Repræsentant for Sagkundskaben i dens mest afskrækkende Skikkelse" (iii:135); "Den upopulære Mand var frem for alt berygtet for sine Taler, der ogsaa var lige saa formløse og tunge som han selv" (iv:240); "...statistiske Tabeller og lignende Dokumenter, som han i sin haardnakkede Saglighed hvert Øjeblik fordybede sig i" (iv:240);*
- 15) Religionsforhold
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet *"Begejstret navnlig for Enslev og under dennes kloge og maalbevidste Paavirkning gik han allerede som Student helt op i den store Kamp for Folkets Frihed, og endnu før sit tredivte Aar blev han, Sønnen af den stokkonservative Højesteretsassessor og Ekscellence, der have været med til at idømme Enslev og flere andre af Folkets Førere strenge Fængselsstraffe, valgt ind i Rigsdagen af en af Landets radikaleste Krese." (iii:24);*

- 17a) Uddannelse *Jurist (iii:24);*
- 18) Erhverv, profession
- 18a)Titel *Regeringschef (ii:225);*
- 19) Familieforhold
- 19a) Civilstand "Han levede tilbagetrukkent i et almindeligt borgerligt Ægteskab, der efter Sigende tilmed skulde være lykkeligt og i hvert Fald aldrig havde givet Bysladdereren en eneste glad Time" (iii:135);
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre
<TE om den nuværende regeringschef Tyrstrup: "....som han i sin Tid selv havde bragt til Magten" (ii:225); "Det er den nye Kurs, der skal styres! Han vil etablere et Jovialitetens Tusindaarsrige, hvor alle Modsætninger forliges efter den gamle, prøvede Maksime: Sammenrottelse gør stærk!" (ii:263); "Jeg har ingen anden Hensigt end at hjælpe vor fælles Ven Tyrstrup til et godt, demokratisk Valg. At han i sin Uforstand og uforanderlige Sorgløshed foretrækker daarlige og upaalidelige Hjælpere kan ikke være en Rettesnor for mig. Jeg vil ikke roligt se paa, at de møjsomt vundne Resultater af to Generationers Kamp og Arbejde saa letsindigt sættes paa Spil" (ii:265); "Fortiden ligger altid for os i en falsk Belysning og Øjeblikket miskendes....Det er derfor maaske en Politikers allerførste Opgave at være sit Folks altid vaagne Hukommelse. Og det er netop paa det Punkt, at Tyrstrup forsynder sig. De unge i vor Tid har faaet Friheden i Vuggegave og anser den af den Grund for en selvfølgelig og ufortabelig Ting. De har aldrig maattet undvære den; derfor skønner de ikke paa den. De har ikke erhvervet den, ikke stridt og lidt for den; derfor kender de ikke Angsten for at miste den – ja de forstaa den ikke engang og mener, at man ser Spøgelser ved højlys Dag. Men jeg bryder mig ikke om Barnesnak! Vil Tyrstrup ikke forstaa min Advarsel denne gang, skal vi slaas." (ii:266)>; "Kultusministeren, en forhenværende Provinssagfører, der var en overgemt Levning fra Enslevs Tid, havde maattet trække sig tilbage....Paa Grund af en Række skamløse Embedsbesættelser ....Det skulde nu vise sig om Tyrstrup vilde indskrænke sig til at rense Administrationen for dens enslevske Efterladenskaber, eller om han....havde Mod til et aabent Brud med sin gamle Fører" (iii:21-

22); *Ty om "Femte Juni"*: "Han kendte disse smaa ondartede Meddelelser, underskrevet med et eller andet af Bladets sædvanlige Medarbejder-Mærker, men tydelig inspireret af Redaktøren og bestilt af Enslev selv, der desværre ikke skyede noget Middel, heller ikke Bagvaskelsen, naar det gjaldt om at komme en Modstander tillivs." (iii:33); <*Ty beder BA om at få TE til at trække sit brev tilbage*: "De har jo altid haft en høj Stjerne hos Enslev. Jeg tror, De for Tiden er en af de faa, han har bevaret nogen venlig Følelse for" (iii:154)>; <*Ty om TE*: "...men Enslevs Ubeherskethed er jo paa sørgelig Maade tiltaget med Aarene, og den giver sig undertiden Udslag, der faar mig til at tænke paa – at der flyder nogle Draaber Natmandsblod i hans Aarer" (iii:155-56)>; *Ty's meddelelse om TE's brev*: "Enslev meddeler, at han selv ønsker sig fritaget for alle partipolitiske Tillidshverv og ogsaa fratræder Formandskabet. "Hør!" lød det i Overraskelsens Glæde fra flere af de unge. Men desværre har jeg ogsaa en anden Meddelelse at gøre, fortsatte Tyrstrup....Enslev meddeler nemlig samtidig, at han – vor mangeaarige Fører og største Kraft – udmelder sig af Partiet. Efter disse Ord lød der ingen Hør. I næsten et Minut var der en Gravens Stilhed i den dystre Sal...." "Det maa ikke ske" sagde en gammel Bonde ophidset. "Det er jo Forræderi" raabte Lærer Tanning, og hans Ord blev gentaget af flere." (iii:197-98);

21) Forelæsnelser

22) Møder/Debat/Episoder

<*møde med Za, der siger*: "...at jeg taler paa mange Partifællers Vegne, naar jeg udtrykker en alvorlig Bekymring i Anledning af den Meddelelse, som Berlingske for i Aften bringer....Der staar, at den bekendte jyske Præst, Provst Broberg efter sikkert Forlydende vil blive udnævnt til Kulturminister, naar Kongen iovermorgen vender tilbage fra Jagterne paa Fyn. Ty: Det drejer sig her om en Regeringshandling, som jeg ikke kan indlade mig paa at diskutere med Dem. Jeg maa nu engang for alle paa det bestemteste protestere mod disse gentagne Forsøg paa at paanøde Ministeriet Deres politiske Raad. De maa dog selv kunde indse, at det ikke gaar an....ja at det er ganske upassende" (iii:27); Ty: "Vi maa se at blive enige om, at det er indefra, vor hele Misere skal afhjælpes, og til en saadan Genrejsning af Nationens Kraft behøver vi ogsaa Kirkens Bistand" (iii:30);

<Za: "Med et Ansigt der var blegt af Sindsbevægelse, vendte han sig om og løftede Panden: "Jeg følger Enslev!" forkyndte han og stormede i det samme bort, som om han havde udkastet en Bombe og flygtede for Virkningen." (iii:31)>;

23) Påklædning

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

ved afstemningen om TE's mistillidsvotum til Ty med dens ja/nej voteringer: <"Det lød næsten som et hørligt Tik-Tak af det store Taarnværk, der afmaaler Historiens Gang, og som om lidt ved Tingets Formand vilde lade udraabe, at en Tidsalder var gaaet under, en Storm- og Sværdtid afmægtig sunket i sin Grav" (iv:243)>;

31) Særlige udtryk/metaforer

"Pressens lange Æselsøren." (iii:189);

32) Særlige adjektiver

33) Citater

34) Noter

Tyrstrup er et stednavn i Sønderjyllands Amt (tidligere Haderslev Amt) i Christiansfeld Kommune.

35) Inspireret af

Fil nr.25: POLITIKERE

1) Personens navn

Gjærup (Gj), Bohse (Bo), Aleksandersen (Al), Jørgen Højbo (JHø), Tanning (Ta)

2) Navnets betydning

3) Øgenavn

4) Alder

5) Fødested

6) Nationalitet

7) Bopæl

8) Hvor vi møder vedkommende

9) Udseende

9a) Skæg

Ta: "en yngre skægløs Fynbo" (iii:34);

9b) Øjne

Bo: "ildfulde mørke Øjne" (iii:23); JHø: "med et Par dybtliggende Øjne" (iii:34); Al: "lysøjet" (iii:192); Gj: "Naar han engang imellem standsede og saae ud

over Salen, blev hans Brillerglas hvide i Glødelampernes Skær som blinde Øjne" (v:232);

9c) Hår

Bo: "en sølvgraa Manke, der faldt ham ned paa Skuldrene" (iii:22); Al: "en slank, blond Mand" (iii:23);

9d) Højde

Gj: "en høj, mager Mand" (iii:22); Bo: "en lille svært bygget Skikkelse" (iii:22);

9e) Andre karakteristiske træk

Gj: "Han holdt Hænderne bag paa Ryggen og gned vanemæssigt den højre Haands Fingerender mod hinanden" (iii:22); Ta: "...med en rød Svulst, der sad midt i Panden som Rosenstokken af et Enhjørningshorn" (iii:34); Al: "blond, lysøjet og smuk" (iii:192); Gj: "gulblege Mand" (iv:232);

10) Fysisk styrke

11) Vaner

12) Hobby

12a) Kunstnerisk udfoldelse

13) Ambitioner, livsmål

14) Karaktertræk

Gj: "Denne mand hørte under sædvanlige Forhold ikke til Salens Forgrundsfigurer, men hans Navn kom regelmæssigt i Omløb, naar Morder-Englen svævede over Partierne og Luften fyldtes med Rygter om Sammensværgelser og Baghold. Han var et af Tingets ældste Medlemmer, havde været Enslevs Ungdomsven, men hørte nu til hans uforsonligste Fjender indenfor Partiet" (iii:22); Bo: "Den gamle Skolemand mødte hver Dag paa Klokkelæt og rørte sig under hele Mødet ikke fra sin Plads. Han sad der med Haanden under Kinden og rettede sine ildfulde mørke Øjne ufravendt mod Taleren – en utrættelig og samvittighedsfuld Tilhører til selv det ligegyldigste Ordgyderi" (iii:23); Al: "...en af Kirkefolkets nyvalgte Repræsentanter, der udtrykkeligt var sat ind i Tinget for at bekæmpe Enslevs Indflydelse. Den unge, alvorsfulde Mand, der stod med Armene korslagte over Brystet som et Billede paa karakterfast Mandighed havde ligesom Rektor Bohse sine Øjne opmærksomt rettet mod Taleren og skottede i det højeste hvert tredje Minut hen til Damelogen" (iii:23); JHø: "Den landskendte Bonde...et af Tingets mest indflydelsesrige Medlemmer" (iii:25); JHø: "Han havde i mange Aar hørt til Enslevs nærmeste Kres, men efter den berygtede Strige-Tale havde han opsagt Venskabet og var nu en af de Mænd i Partiet, der stod ham haardest imod" (iii:34); Ta: "Jeg siger

det lige ud: det er uanstændigt, at den Mand endnu sidder som Partiets Formand, og mit private Forslag skal være det, at han ved Aarsmødet i November uden videre nedstemmes" (iii:35); Gj: "...et skarpsindigt Hoved med en ualmindelig juridisk Viden...var han bestandigt bleven holdt nede i en politisk Skyggetilværelse og gjort til en halvt latterlig, halvt tvetydig Person af Partiets egen Presse" (iii:191); Gj: "Med al sin vilde Hævn-gerrighed var han et følsomt Menneske, der nok kunde være med til at at slibe Vaabnene men helst overlod selve Blodsudgydelsen til andre." (iii:194);

15) Religionsforhold

16) Økonomi

17) Omvæltninger i livet

17a) Uddannelse

18) Erhverv, profession

18a) Titel

Bo: Rektor (iii:22); Al: "Højskoleforstander" (iii:23));

19) Familieforhold

19a) Civilstand

19b) Forhold til familien

20) Ven/veninde med

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

JHø om "Femte Juni"s notits om pastor Broberg: "Der nævnes ganske vist ikke noget Navn. Det vover de sig dog ikke til. Men der er sørget godt nok for, at vi ikke skal tage fejl af Manden. Og det er jo nemt at forstaa, hvad der er Hensigten med at kaste Skarn paa Broberg lige i dette Øjeblik" (iii:33); <Gj og TE: "Ogsaa siden hørte han en tid til Enslevs modigste og mest uegennyttige Vaabendragere. Men deres Livsskæbner var bleven meget forskellige...Fra det Øjeblik de to Venner mødtes i Rigsdagssalen, havde Enslev udelukkende set Pedanten i ham og været klar over Faren ved hans Medarbejderskab. Da han desuden med sin mistænksomme Natur straks mente at opdage Forsøg paa Snigløb fra Gjærups Side, havde han ikke taget i Betænkning at uskadelliggøre ham. Men nu følte Gjærup sig overbevist om, at Hævnens store Time endelig var kommet for ham. Nu skal du faa din Dom, Tyge!...Dit knejsende Hovmod staar for Fald" (iii:191-92)>; Gj overfor TE: "Frem og tilbage langsmed Væggen gik hans Ungdomsven og Dødsfjende Gjærup med sine lange Arme bag paa Ryggen...Fyrretyve Aars opsamlede Had skulde endelig mættes. Fyrretyve Aars Ydmygelser og Spot skulde nu gengældes" (iv:232);

- 21) Forelskelser
- 22) Møder/Debat/Episoder
- 23) Påklædning Al: "...i en stramt siddende Skødejakke" (iii:23);
"Den unge Højskoleforstander Aleksandersen i sin lange, stramt tilknappe Frakke med de udpolstrede Skuldre" (iii:192);
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer "Morder-Englen" (iii:22); Gj: "... der paa sin Hyæne-Vandring frem og tilbage langsmed Væggen" (iii:25);
- 32) Særlige adjektiver
- 33) Citater
- 34) Noter
- 35) Inspireret af

Fil nr. 26 EVALDSEN

- 1) Personens navn Fanny Evaldsen (FE) og Ellen-Katrine Jensen (EKJ)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder FE: "En dame i Halvtredserne" (iii:44);
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder ... *Begge hos TE*
- 9) Udseende FE: "Ansigtet var hærget, og de lange Fortænder forskønnede det ikke. Men hendes høje Skikkelse havde holdt sig jomfruelig slank, hendes Gang var let og fri som en Fugls Flugt – der var en egen storladen Ynde over alle hendes Bevægelser." (iii:44); EKJ: "Jomfru Jensen, der var en bred og sat Dværgeskikkelse med en Kæmpes Hoved.... Hun begav sig da adstadigt ud af Stuen med sin vrikkende Gang, som en vandrende Klokke, idet hendes lave smaa Ben bevægede sig under Skørtet som en Knebel" (iii:51);
- 9a) Skæg
- 9b) Øjne
- 9c) Hår

- 9d) Højde FE: "En høj Dame" (iii:36); EKJ: lille (iii:52);
- 9e) Andre karakteristiske træk
 "Da Asmus Hagen kom ind, gled hun ham imøde fra den anden Ende af Stuen i sin ejendommelige Musvaageflugt" (iii:45);
- 10) Fysisk styrke
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål
- 14) Karaktertræk EKJ til FE: "Lille Jomfru Jensen ømmede sig ved Svaret. Hun havde et godt Hjerte og følte sig paa sin Herres Vegne brødebetyngtet af hans Forsyndelser mod den gamle Veninde" (iii:52);
- 15) Religionsforhold
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet
- 17a) Uddannelse
- 18) Erhverv, profession
- 18a)Titel EKJ: Jomfru (iii:51);
- 19) Familieforhold
- 19a) Civilstand FE: Frøken (iii:36);
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre
 <FE om Sa: "Hun havde ikke mindste Tillid til den Mand. Alene Synet af hans lodne Hænder virkede uhyggeligt paa hende. Det blev ogsaa sagt, at han skulle være en af Byens værste Sodomiter, hvad jo let kunde komme Enslev til Skade, dersom det blev almindelig bekendt." (iii:65)>; <FE ved TE's dødsleje: "Indtil det sidste havde hun haabet paa, at hendes Ven skulde føle Trang til at række hende Haanden i et ensomt Øjeblik og mindes deres Lykkes Tid med en Tak. Men hans Tanker havde altid været andre Steder....Han havde glemt hende, saadan som han altid glemte den Hengivenhed, han havde misbrugt, mens han havde en saa god Hukommelse for det Fjendskab, han mødte, for de Krænkelser, der gik ud over ham selv. Og dog havde hun maattet elske ham!....Og hun vidste, at hun indtil sin sidste Time vilde elske og tilbede hans Minde" (iv:268)>;
- 21) Forelskelser
 "Da hun var 28 Aar saae hun Enslev første gang paa en Talerstol, og det utrolige hændte, at Ryttergeneralens Datter, der havde været de kongelige Prinsessers Legekammerat, skænkede

denne Folkets Mand sin Kærlighed og tappert ofrede ham sit Rygte i det ganske Amalienborg-Kvarter, ja til sidst helligede ham hele sit Liv. Og det skønt Enslev langt fra altid havde vist sig taknemlig for hendes Opofrelse, endmindre paaskønnet hendes Trofasthed, der tværtimod ofte var faldet ham til Besvær.....Men i Virkeligheden kunde han slet ikke undvære hende, fordi hun efterhaanden var bleven det eneste Menneske, som han fuldt ud stolede paa" (iii:45); "Den Nervestreg i hendes Hjerter, der engang havde krympet sig under Ydmygelserne, den havde hun udbrændt allerede for mange Aar siden for ikke at gaa til Grunde i Smerten. Det var heller slet ikke af Skinsyge, hun havde udfrittet hende. (*Jomfru Jensen*) der nødtvunget fortalte, at VH kom hos TE. Hun misundte ikke sine unge Medbejlersker de sidste, flakkende Gnister af den udslukte Brand....Der var jo dem, som var saa skamløse at benytte sig af hans Svaghed til at fremme deres Planer hos ham og misbruge hans Indflydelse. <Og denne unge Jægermesterinde, som hun kun kendte fra Rigsdagens Tilhørerloger, huede hende ikke. Hun var sikkert en lige saa farlig og intrigant Person, som hun var smuk" (iii:54)>;

22) Møder/Debat/Episoder

FE: *møder Za, der kommer fra Ty*: "Det bliver Provst Broberg. Han indrømmede det ikke lige ud, men der er ingen Tvivl....Det er med andre Ord en aaben Krigserklæring. Frøken Evaldsen trak langsomt Haanden til sig og knyttede den: "At de Skurke vover det!... At de ikke skammer sig!" (iii:37);

23) Påklædning

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

31) Særlige udtryk/metaforer

"hendes Gang var let og fri som en Fugls Flugt" (iii:44); "i sin ejendommelige Musvaageflugt" (iii:45); "...som en vandrende Klokke, idet hendes lave smaa Ben bevægede sig under Skørtet som en Knebel" (iii:51);

32) Særlige adjektiver

33) Citater

34) Noter *Fanny Evaldsens initialer, FE, antyder måske at hun er Enslevs gode fe.*

35) Inspireret af

Fil nr. 27: DIVERSE

- 1) Personens navn Elisabeth Mohn (EM), Prof. Mundt (Mu), Stensballe (St), Abel (Ab), Prof. Bendix (Be), Anton Bjerreby (AB)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder Mu: "en slank og smuk Mand omkring de Fyrre" (iv:158);
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl
- 8) Hvor vi møder ... *EM: på hospitalet, hvor SF ligger efter sit selvmordsforsøg (iv:150); Be og AB hos Enslev;*
- 9) Udseende
- 9a) Skæg Mu: "altid velbarberet" (iv:158); St: "...det lange, barberede Ansigt" (iv:191); Be: "En stilfærdig og forlegen lille Mand med Skæg og Briller" (iv:207);
- 9b) Øjne St: "...de rødkantede Øjne" (iv:191); Ab: "...og et Par dagklare Øjne, der lyste af enfoldig Godhed" (iv:196); St: "Synet af Mads Vestrups Anger havde gjort de rødkantede Øjne blanke og milde" (iv:198); Be: "Professorens store brune Øjne var bleven endnu større bag de tykke Brillerglas" (iv:209); Be: "Den lille brunøjede Mand gik uroligt omkring" (iv:247); "...og Professor Bendix fulgte ham bekymret med sine trofaste Hundeøjne" (iv:249);
- 9c) Hår St: "et tyndt graasprængt Haar, der sad tilbagestrøget over Hovedet, gav den lille nervøse Skikkelse et Udseende, der mindede baade om en asketisk Jesuiterpater og en holbergsk Pedant" (iv:192); AB: "...Hovedskilningen som delte det graanende Haar ogsaa i Nakken" (iv:211);
- 9d) Højde Ab: "...en høj Mand med ludende Holdning, gammel af Skikkelse" (iv:196); Be: *lille (iv:207);*
- 9e) Andre karakteristiske træk

Ab: "Kun det bebrillede Ansigt var mærkværdig frisk, havde tunge, røde Barnekinder...." (iv:196);

10) Fysisk styrke

11) Vaner

12) Hobby

12a) Kunstnerisk udfoldelse

13) Ambitioner, livsmål <"Pastor Stensballe havde ikke taget Fejl af Vejen, da han erhvervede Samuelsen til sit Bladforetagende og lod denne Mands Snuhed og Kynisme komme Kirken tilgode" (v:107)>; "Allerede længe havde Stensballe arbejdet paa at styrte den tyrstrupske Regering, der ikke var ham tjenstvillig nok" (v:214); *sammenlign med JG: " ...han ønskede inderligt, at alle Præster af Hensyn til Menighedsfreden og for Menneskenes Frelses Skyld vilde paalægge sig politisk Cølibat....(v:215);*

14) Karaktertræk

AB: "...stadig den samme stilfulde Flanør, som nu i femogtyve Aar havde været Forbillede for alle Strøgets unge Lediggængere" (iv:211);

15) Religionsforhold

St: "Stensballe var den landskendte Præst, i hvis myndige Haand alle Nervetraadene i Missionens vidt favnende Virksomhed var samlet. Biskop Abel var nok Missionens titulære Leder....men alle vidste, at det var ham, der var Kraften og Kløgten i Styrelsen....Det var saaledes ogsaa ham, der med Bispens modstræbende Samtykke havde taget Reklamen og Markedsgøglet i Troeskampens Tjeneste....og al den anden amerikaniserede Katholicisme, som Mads Vestrup havde fundet saa forargelig og flere Gange latterliggjort i sine Taler" (iv:192-93); <St: "Det var ikke svært at se paa ham, at det overhovedet mindre var Hjertet end Forstanden, der fik ham til at inklade sig med den oprørske Præst" (iv:193)>; <St: "...men denne vilde ikke se andet i Mads Vestrup end den Præst, der ved sin Brøde havde vanæret Kirken, og i Stedet for at skjule sig med sin Skam havde ført oprørsk Tale til Glæde for Guds Fjender.... overfor en saadan Forvorpenshed var netop Anvendelsen af Kneblen paa sin Plads" (v:110-11)>; <St og JG, JG var: "...nedtrykt og forpint paa Grund af et Sammenstød, han havde haft med Pastor Stensballe. Det gjaldt nogle Mindeord, han havde skrevet om Mads Vestrup....Stensballe havde i sin Heftighed forløbet sig overfor ham paa en saadan Maade, at et fortsat Samarbejde næsten var blevet umuligt" (v:189)>;

- 16) Økonomi EM: "...var meget rig og gav mange Tusinde ud i velgørende Øjemed" (iv:151);
- 17) Omvæltninger i livet
- 17a) Uddannelse Mu: læge (iv:158); Be: TE's læge (iv:207); Be: kollega til AH (iv:249);
- 18) Erhverv, profession EM: Overplejerske (iv:150); AB: "...han havde i sine unge Dage fusket lidt som dramatisk Forfatter og Journalist....Siden gik han over i praktisk Virksomhed, og var nu en af Cheferne for en af Byens større Vekselmæglerforretninger" (iv:211);
- 18a) Titel Mu: Professor (iv:158); St: Pastor (iv:192); Ab: Biskop (iv:185); Be: Professor (iv:207);
- 19) Familieforhold Mu: "Han var Fætter til den bekendte Slotspræst, hvem han lignede saa paafaldende baade i Skikkelse og Væsen, at Folk ofte tog Fejl af dem." (iv:158); EM: "Biskop Abel er min Onkel" (iv:185);
- 19a) Civilstand EM: frøken; AB: "Han havde engang været gift i fjorten Dage, men levede nu som Ungkarl..." (iv:211));
- 19b) Forhold til familien
- 20) Ven/veninde med
- 20a) Andre forbindelser
- 20b) Bekendte/forhold til andre <MV og EM: "Han havde aldrig talt med hende, havde endda med Forsæt undgaaet hende, fordi hun var af disse store, frodige Kvinder, der mindede ham om hans Fristelse og Fald og fik ham til at slaa Øjnene ned." (iv:150-51)>; Mu: "Ligesom Præsten havde han sit Klientel i Byens rigeste Huse, hvor han kom og gik som en Slags Skriftefar for Familjens nervøse Damer" (iv:158); AB: "Enslevs Husven, af Folk kaldet hans Maitre de plaisir" (iv:211); St i sin nekrolog over TE: "Hans Fejl havde været den, at han havde villet skabe Folket om i sit eget Billede i Stedet for i Guds. Trods den Viljesbrand, der var Drivkraften i hans Væsen, efterlod han af den Grund sit Land i Opløsning og Forfald" (iv:269);
- 21) Forelæsnelser
- 22) Møder/Debat/Episoder <Mu til MV om hans besøg hos SF: "Det er blevet opgivet for mig, at hun gerne efter Deres Besøg falder tilbage i den urolige og nedtrykte Sindsstemning, som i sin Tid foranledigede

Katastrofen....Al Propaganda i Hospitalsstuerne var forbudt. Ogsaa den religiøse....Med vore Patienters moralske Forfatning kan vi ikke befatte os." (iv:162-64); *MV svarer*: "Hvad tror De, jeg bryder mig om, hvad De forbyder eller ikke forbyder. Jeg tjener en Herre, der ikke spørger om Forlov" (iv:165)>;

- 23) Påklædning Mu: "paaklædt med solid Elegance" (iv:158); St: "....i tætsluttende sort Dragt. Et hvidt Slips med brede Sløjfeender hang udenfor Dragten" (iv:191); AB: "...og ned til Lakstøvlerne var han den elegante Verdensmand" (iv:211);
- 24) Rejser til
- 25) Sygdomme
- 26) Alder ved død
- 27) Dødsårsag
- 28) Eftermæle
- 29) Fiktiv/virkelig person
- 30) Symboler
- 31) Særlige udtryk/metaforer
- 32) Særlige adjektiver "...de rødkantede Øjne" (iv:191); "en holbergsk Pedant" (iv:192); "...et Par dagklare Øjne" (iv:196);
- 33) Citater
- 34) Noter *Her føres de personer, hvorom der ikke er tilstrækkelige oplysninger til at kunne karakterisere dem separat.*
- 35) Inspireret af

Fil nr. 28: BORGEN

- 1) Personens navn Kjeld Borgen (KB) og Grete Randbøl (GR)
- 2) Navnets betydning
- 3) Øgenavn
- 4) Alder
- 5) Fødested
- 6) Nationalitet
- 7) Bopæl 1. på Amager i samme hus som Mads Vestrup 2. Favsingholm
- 8) Hvor vi møder vedkommende
- 9) Udseende KB: "...sværlemmet ung Mand" (v:176); "... og et vejrbitdt Ansigt, der virkelig godt kunde minde om en Skovgud" (v:176);
- 9a) Skæg KB: "blond Hageskæg" (v:176);
- 9b) Øjne "...en ualmindelig smuk ung Mand med et Par gode og stærke Øjne, der slet ikke passede til hans Væsen" (v:132); KB: "Og nu skulde han ud og stedes

for sine Svigerforældres og sine Svogres fire Par
staalkolde Øjne (v:137); GR: "...store blaagraa
Øjne" (v:177); TD om GR: "et Par trofaste Øjne"
(v:179);

- 9c) Hår "....høj og blond" (v:132)
- 9d) Højde "....høj og blond" (v:132)
- 9e) Andre karakteristiske træk
- 10) Fysisk styrke *viser stort mod og fysisk styrke ved branden på Favsingholm* (v:194-95)
- 11) Vaner
- 12) Hobby
- 12a) Kunstnerisk udfoldelse
- 13) Ambitioner, livsmål *De vil ud i verden, en slags flugt, men ender på Favsingholm*; KB: "Han var ingen selskabelig Natur. Han levede med sin Grete som en Nybygger, havde et lille Jordstykke, og hentede forøvrigt deres Føde i Skoven" (v:218)
- 14) Karaktertræk GR: "Grete var ogsaa et dygtigt lille Menneske, huslig som en Spurv, altid ved Haanden" (v:134); KB: "...denne Døgenigt Kjeld Borgen, der ganske vist var af god Familje, men som i stedet for at passe sine Studeringer bortødslede Tiden med Narrestreger som at spille paa Fløjte og holde Kaniner. Han var et Vildskud af den udbredte jyske Slægt, som Enslev havde kastet Glans over" (v:134);
- 15) Religionsforhold
- 16) Økonomi
- 17) Omvæltninger i livet
- 17a) Uddannelse KB: "Aa, havde dog bare hans Forældre sat ham til et Haandværk, da han var femten Aar. Men som Politimesterens Søn kunde han ikke være andet bekendt end at blive Student" (v:137); *dumper flere gange til første del af jura studiet* (v:139);
- 18) Erhverv, profession GR: "Hendes Far, der kaldte sig Ingeniør, havde arbejdet sig op nedefra....havde i sin Ungdom slidt sig Hænderne flade i Amerika og var kommet tilbage med Vilje til at hjælpe sig selv tilvejs i Samfundet" (v:133); "Sønnerne havde arvet baade deres Fars Arbejdsiver og hans retlinjede Ærgerrighed....fra....til de om Aftenen kom hjem fra et Sprogkursus havde de uafbrudt deres Fremtid for Øje. De hørte til disse indesluttede og pligtopfyldende unge Mænd, der bestandig lever i Frygt for Medbejlere, hvis urolige Blik er aarvaagent, hvis Mund er sammenbidt, hvis

hele Væsen under en elskværdig Form er en mistænksom Skelen" (v:134);

18a) Titel

19) Familieforhold

"Familjelivet i Villa "Alexandrahøuse" havde overhovedet været meget lykkeligt, indtil hun paa et Bal havde det Uheld at forelske sig i denne Døgenigt Kjeld Borgen" (v:134); *KB's mor var PG's kusine* (v:178);

19a) Civilstand

De to er forlovede (v:132)

19b) Forhold til familien

20) Ven/veninde med

20a) Andre forbindelser

20b) Bekendte/forhold til andre

<PG har betænkeligheder, da KB søger arbejde på Favsingholm, men TD ser det anderledes: "Vi staar vist ikke i Fare for at blive overrendte af Studenter, der melder sig som Grøftegravere. Udviklingen gaar foreløbig den anden Vej....Jeg synes De har al Grund til at glæde Dem. De har her faaet Deres første Discipel">

21) Forelskelser

22) Møder/Debat/Episoder

23) Påklædning

24) Rejser til

25) Sygdomme

26) Alder ved død

27) Dødsårsag

28) Eftermæle

29) Fiktiv/virkelig person

30) Symboler

31) Særlige udtryk/metaforer

32) Særlige adjektiver *"staalkolde Øjne"* (v:137)

33) Citater

34) Noter

Ranbøl er en stationsby i Vejle Amt. Bekendt er Ranbøl Hede.

35) Inspireret af

Kilde: De Dødes Rige.

i) = Torben og Jytte 1912, ii) = Storeholt 1913, iii) = Toldere og Syndere 1914, iv) = Enslevs Død 1915, v) = Favsingholm 1916.